صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز بدھ مورخہ 9 جون 1999

(بمطابق 9 صفر 1420ہجری)

جلد 15 | شمارہ 6

سرکاری رپورٹ

مندرجات	صفحہ نمبر
1۔ تلاوت کلام پاک اوراس کا ترجمہ	1
2 ۔نشانزدہ سوالات اوران کے جوابات	2
3 ۔معزز اراکین کی رخصت	48
4۔رولنگ	48
5۔تحاریک التوا	51
6۔توجہ دلاؤنوٹس ہا	63
7۔مہنگائی پر بحث	78

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز بدھ مورخہ 9 جون 1999 بمطابق 24 صفر 1420 ہجری بوقت نو بجکر پچاس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب قائمقام سپیکر، حاجی محمد عدیل مسند صدارت پہ متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ - بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ -

اِنْ كُلُّ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِلَّآ اٰتِى الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ۝ لَقَدْ اَحْصٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝ وَكُلُّهُمْ اٰتِيْهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا ۔ فَاِنَّمَا يَسَّرْنٰهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِيْنَ وَتُنْذِرَ بِهٖ قَوْمًا لُّدًّا ۔ وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ ۭ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِّنْ اَحَدٍ اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ۝

ترجمہ: څومره چه خلق په آسمانونو کښې او په زمکه کښې موجود دي دا هر يو به رحمان ته د يو بنده په حيثيت حاضريږي۔ هغه د ټولو څيزونو احاطه کړې ده او ښه ئې شميرلي دي او هر يو به ورته د قيامت په ورځ يک يوازې حاضريږي۔ بې شکه چا چه ايمان راوړې دې او د نيکئ کارونه ئې کړي دي، رحمان به د خلقو په زړونو کښې د هغوي په حقله مينه محبت پيدا کوي۔ نو مونږ دا قرآن ستا به ژبه خکه آسان کړو چه ته د دې په ذريعه پرهيز ګارو ته زيرې ورکړې او د دې په ذريعه جهګړمار خلق اويرويې۔ او مونږ د دې خلقو نه ړومبې څومره ډير خلق هلاک کړي دي نو ګنې نن ته په هغوي کښې څوک باقي پاتې وينې يا د هغوي ګنګوسه قدرله چرته اوسې ۔؟

(سورۃ مریم آیات 93 تا 98)

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات

جناب قائمقام سپیکر: جزاک اللہ، شکریہ۔ جناب حاجی بہادر خان صاحب! ستاسو کونسچن نمبر 866 پبلک ہیلتھ انجینیرنگ۔

* 866 _ حاجی بہادر خان(دیر): کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔
(الف) میرے حلقہ نیابت پی ایف۔76 دیر میں واٹر سپلائی کی کل کتنی سکیمیں ہیں؛
(ب) مذکورہ سکیموں میں کتنی جاری ہیں اور کتنی بند پڑی ہوئی ہیں، سب کی تفصیل بتائی جائے، نیز حکومت بند سکیموں کو شروع کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

حاجی محمد یوسف خان(وزیر آبنوشی): (الف) حلقہ نیابت پی ایف 76 دیر میں جون 1998 تک آبنوشی کی کل تینتیس سکیمیں مکمل کی گئی ہیں، نیز تین سکیمیں سینی ٹیشن و آبنوشی سکیم عارف کلے کمبٹ، میاں کلے منڈا اور سینی ٹیشن سکیم معیار زیر تعمیر ہیں۔
(ب) آبنوشی کی چھبیس سکیمیں اس وقت کام کر رہی ہیں جبکہ مندرجہ ذیل سات سکیمیں بند پڑی ہیں:۔

۱۔ آبنوشی سکیم گودر قلعہ	واپڈا کی طرف سے بجلی کا کنکشن نہ ملنے کی وجہ سے
۲۔ آبنوشی سکیم کس کوٹو	ایضاً
۳۔ آبنوشی سکیم مانوگئی	ایضاً
۴۔ آبنوشی سکیم انگڑی	بجلی کا کنکشن مل گیا ہے اور سکیم کی ٹیسٹنگ جاری ہے۔
۵۔ آبنوشی سکیم غنم شاہ	لوگوں کی کنکشن میں عدم دلچسپی کیوجہ سے بند پڑی ہے۔
۶۔ آبنوشی سکیم ڈھیری قلا کامبٹ	ایضاً
۷۔ آبنوشی سکیم بیراری نمبر ۲	ایضاً

بند سکیموں کو چالو کرنے کی کوشش جاری ہے اور محترم رکن اسمبلی سے بھی معاونت کی درخواست کی جاتی ہے۔

حاجی بہادر خان(دیر): مہربانی، شکریہ، سپیکر صاحب۔ سر! دوئ دا تعداد لږ کم ورکړے دے۔ ما سوال کړے دے چہ "میرے حلقہ نیابت پی ایف 76 دیر میں واٹر سپلائی کی کل کتنی سکیمیں ہیں؟" دوئ ونیلی دی چہ "حلقہ نیابت پی ایف 76 دیر میں جون 1998 تک آبنوشی کی کل تینتیس سکیمیں مکمل کی گئی ہیں۔" دوئ تینتیس ورکړی دی او دا سینتیس سکیمونہ دی، شلور سکیمونہ ئے پکښں کم

ورکړی دی۔ دلته نے پکښې بیا لانډے ورکړی دی چه اووه سکیمونه بند د
دا نه دی چالو شوی او په ډیکښ نے څلور سکیمونه پریښودی دی۔ ک
سکیمونه چه بند دی، د هغے نومونه به زه دوئ ته اووایمه، چه کوم ما
معلوم دی، بدین نمبر 1، نمبر 2 نے پکښې لانډے نه دی ورکړی، دا بند دی۔
معیارو کښې یو سکیم بند دے، په قلعه کمبټ کښې یو سکیم بند دے، په ګو
قلعه کښې یو سکیم بند دے، په مانوګئ کښې بند دے، په اننګوری کښې بند ،
غنم شاه تور قلعه او معیار جونی کلی کښې هم بند دی۔ د دے نه یو
سکیمونه جوړیږی او دوئ اووه ورکړی دی۔ دا کوم نے چه ورکړی
چه دا اوس روان دی، میاں کلے منډا او عارف کلے دا خو د 1995-96 په P
کښې مونږه اچولی دی او تر دے وخته پورے پکښې لا هیڅ څه نه دی شو
اوس هم دلته په دے فنانس او په پی اینډ ډی کښې پراته دی نو دا یو
سکیمونه چه بند دی او په ډیکښ د بدین دا دوه سکیمونه چه دوئ نه
ورکړی نو دا په 1988 کښې جوړ شوی دی او تیار شوی دی او تر دے و
پورے بند دی او دا مکمل شوی هم دی خکه نے دوئ نه ورکوی۔ ن
ستاسو په وساطت دوئ ته دا درخواست کومه چه دا به مونږ له کله
کوئ او څنګه به نے چالو کوئ؟ او ولے بند دی، چالو کوئ نے ولے نه؟

<u>Acting Speaker:</u> Honourable Minister for Public Health
eering, Mr. Yousaf Khan Tarand.

<u>وزیر آبنوشی</u>، بسم الله الرحمٰن الرحیم۔ جناب سپیکر! محترم او خوږ
پکښې د دے دریو سکیمونو متعلق اووئیل چه دا دوئ نه دی ورکړی، پ
ضمن کښې خو ما بیګا چه کله په دے بانډے ډسکشن کولو نو هغوی ته
بار دا خبره اوکړه چه اعداد و شمار کښې چرته غلطی نه وی۔ د محکمے
دغه دے۔ په دے ضمن کښې به زه یقیناً د هغوی سره دا خبره اوکړمه
تعداد تاسو ولے غلط ورکړے دے؟ کوم چه Already پکښې راغلی دی
هغے کښې چه کوم سکیمونه بند دی نو د هغے جواب بالکل واضح دے
واپډا د طرف نه په بعضے سکیمونو کښې کنکشن نه وو ملاؤ خو est
دے۔ چونکه د سوال دا جواب نے مخکښې راالیږلے وو، دا اوس Test

دے۔ جناب سپیکر ډیکښ لږ غوندے زه وضاحت کول غوارمه۔ د 93-1992 نه روستو حکومت په دې بخیز مجبور شو چه د سیکمونو تعداد په صوبه کښې ډیر زیات شو او مزید د نورو ضرورت دے، که چرے مونږه په دے زور سسټم باندے خو چه د کلی یو سکیم حکومت کوی او د هغے ټول اخراجات حکومت پوره کوی نو نتیجه به ئے دا وی چه دوه درے کاله روستو به بیا هغه علاقے، هغه کلی، هغه آبادئ چه کومو ته د اوبو سهولت نه دے ملاؤ شوے، محرومه به پاتے شی ځکه چه د سکیمونو تعداد ډیر زیات شو نو چه تعداد ئے زیات شو نو ورسره اخراجات هم زیات شو۔ بل طرف ته کومے ایجنسئ چه دے له فنډ ورکوی، د هغوی دا موقف وو چه تاسو سکیمونه کوئ خو دے سره دا بوجه په کمیونټی اچوئ چه دا مستقبل کښ بیا چلیږی۔ بیا زما په خیال چه غالباً 1994 یا په 1995 کښ حکومت هغے ډونرز سره دا معاهده اوکړه چه د دے نه روستو چه کوم سکیمونه کیږی، هغه به کمیونټی چلوی۔ اوس د هغے پالیسئ لاندے د هغه وخت نه روستو چه کوم سکیمونه شوی دی، دا نه صرف د بهادر خان صاحب په حلقه کښ دی بلکه دا پالیسی Throughout د ټول صوبه سرحد د پاره ده چه هغه سکیمونه به کمیونټی چلوی۔ په هغے کښ به حکومت یا ډیپارټمنټ خپل څه اخراجات نه کوی او دا مسئله یوازے د بهادر خان په خانے کښ نه ده، زما په خیال دا په دے ټوله صوبه کښ ده۔ اوس جی د حکومت یو طرف ته ډونرز سره دا معاهده ده او بل طرف ته بعضے خلق داسے دی چه هغوی ته د اوبو تکلیف دے، ضرورت دے، هغوی د هغے پالیسئ لاندے خپل سکیمونه واخستل، Hand over ئے کړل او چلوی ئے۔ بعضے خایونو کښ به د اوبو تکلیف نه وی او یا به خلقو کښ هغه جوش و جذبه نه وی چه هغوی هغه سکیمونه نه اخلی، کنکشنے نه اخلی نو په دے وجه باندے هغه سکیمونه نه چلیږی۔ نو دا مسئله داسے ده جی چه دا خو اوس د حکومت په اختیار کښ نه ده ځکه چه یو طرف ته، لکه ښنګه چه ما عرض اوکړو چه د سکیمونو د زیاتیدو په وجه باندے که چرے حکومت داسے اوکړی چه کوم سکیمونه شوے دی، هغه 100 % حکومت چلوی نو هغه خلقو ته به خو فائده ملاؤ شی چه چا ته د اوبو سکیمونه شوی

دی خو بل طرف ته به هغه خلق همیشه د پاره محروم پاتے شی چه چا ته د اوبو سهولت نه دے ملاؤ۔

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل ------

حاجی بہادر خان (دیر): سر! زه عرض کومه ----

وزیر آبنوشی: زه خبره ختمومه -----

حاجی بہادر خان (دیر): دا سکیمونه چه دی سر، -----

وزیر آبنوشی: ستاسو په وساطت زه -----

حاجی بہادر خان (دیر): ته اوکړه کنه، بیا جواب راکړه۔

وزیر آبنوشی: ممبر صاحب ته دا گزارش کومه چه چونکه دیکښی د محکمے څه قصور نشته، دا حکومتی پالیسی ده او بالکل واضح ده او د یو حلقے د پاره نه ده۔

جناب قائمقام سپیکر: که د محکمے قصور نه دے نو د چا قصور دے؟

وزیر آبنوشی: گورئ جی اوس محکمے ته خو به حکومت یو شے ورکوی نو هغوی به هغه کار کوی۔ د دوئ ډیمانډ دا دے چه دا د محکمه اوچلوی او دا اخراجات د -----

حاجی بہادر خان (دیر): ما دا عرض کوو جی چه ------

جناب محمد اورنگزیب خان: ضمنی سوال ہے سر۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ اس کے بعد سپلیمنٹری کریں۔

جناب محمد اورنگزیب خان: میں صرف یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ ------

حاجی بہادر خان (دیر): ترند صاحب! زه یو عرض کومه۔

جناب قائمقام سپیکر: وزیر صاحب! تاسو هغوی لږ واورئ جی۔ حاجی بهادر خان، پلیز۔

حاجی بہادر خان (دیر): دا سر، د هغے پالیسئ نه مخکښ سکیمونه دی۔ دا کوم سکیمونه چه زما بند پراته دی، دا د هغے پالیسئ نه مخکښ سکیمونه دی۔ دا پالیسی د 95-1994 نه روستو شروع شوے وه۔

جناب قائمقام سپیکر: اورنگزیب خان صاحب۔

حاجی بہادر خان (دیر): نو دے د دا مہربانی اوکړی، دا د هغے پالیسئ لاندے نه راخی، دا د دوئ د غفلت په وجه باندے بند دی۔

جناب قائمقام سپیکر: اورنگزیب خان صاحب۔

جناب محمد اورنگزیب خان: سپیکر صاحب! میں ان کی بات نہیں کاٹنا چاہتا۔ سپیکر صاحب! انہوں نے فرمایا ہے کہ حکومت کی پالیسی ہے تو میں یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ آیا ان کا محکمہ حکومت سے باہر ہے؟

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر آبنوشی: یہ میری بات کو سمجھے نہیں ہیں۔ حکومت اور محکمہ ایک ہی چیز ہے۔ میں نے حکومت کا نام لیا ہے، محکمہ حکومت کا ہے، وہ کوئی علیحدہ تو نہیں۔ میں نے تو یہ نہیں کہا کہ محکمہ حکومت سے الگ ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: ترند صاحب! آنریبل ممبر نے یہ کہا ہے کہ ہماری جو سکیمیں ہیں، وہ حکومت کے اس فیصلے سے پہلے کی ہیں، 1994 کی ہیں، 1995 کی ہیں اور 1996 کی ہیں، جب یہ فیصلہ نہیں ہوا تھا۔

حاجی بہادر خان (دیر): د 1988 سکیمونه دی پکښ، سر۔ د 1988 سکیمونه، د 1990، د 1991 او د 1993 ---------

جناب قائمقام سپیکر: اس کا کیا جواب دیں گے؟

حاجی بہادر خان (دیر): دا د هغه وخت سکیمونه دی۔ دا پالیسی خو اوس 95-1994 کښ جوړه شوے ده۔ د هغے پالیسئ دا دوه سکیمونه دی، میاں کلے منډا او عارف کلے، دا دوه سکیمونه دی چه له شروع شوی نه دی، اوس پراته دی دوئ سره۔ د دے نه وړاندے دا پالیسی نه وه او نه د چا سره څه ایګریمنټ شوے دے، نه د چا سره څه خبره شوے ده۔ دا د 1993، د 1994، 1991، 1992 او د 1988، د هغے وخت سکیمونه دی، دا ولے بند پراته دی؟ دا خو په هغے پالیسئ کښ نه راخی۔

جناب قائمقام سپیکر: نیک عمل خان صاحب! سپلیمنٹری کوئسچن؟

جناب نیک عمل خان: جی۔

حاجی بہادر خان(دیر) ۔ دا د دوئ د غفلت په وجه او د دوئ د محکمے د نااهلئ په وجه باندے خراب دی۔

جناب قائمقام سپیکر۔ نیک عمل خان صاحب! سپلیمنٹری کوئسچن۔

جناب نیک عمل خان ۔ سپیکر صاحب! داسے سکیمونه په هره ضلع کښ شته چه هم دغه شان بند پراته دی، کلونه نے اوشو او زما په خیال چه اوس به هغه خراب شی او بیا په دے باندے چه د حکومت کومے پیسے لگیدلے دی، هغه به ضائع شی۔ دوئ د زر تر زره ------

جناب قائمقام سپیکر۔ نجم الدین خان! سپلیمنٹری کوئسچن، سپلیمنٹری کوئسچن؟

جناب نجم الدین۔ جی، جی بالکل۔ سر! زما عرض دا دے چه کوم د حکومت دپالیسئ مطابق دوئ نوے سکیم کوی نو اول د هغے کلی کمیټی جوړه وی او د هغوی سره دوئ ایگریمنټ لیکی۔ بیا د هغے ایگریمنټ تحت چه کله د سکیم دوئ Completion اوکړی نو بیا به نے هغے کمیټئ ته حواله کوی او هغوی به نے پخپله چلوی۔ د بهادر خان دا سکیمونه، بلکه په ټول ډسټرکټ دیر کښ چه کوم سکیمونه دی، د دوئ سره نه ایگریمنټ شوے دے، نه د مخکښ نه دوئ سره چا دا فیصله کړے ده چه کله دا سکیمونه مونږ Complete کړو نو دا به تاسو ته حواله کیږی۔ که تاسو د دے سوال نوعیت ته اوگورئ، دوئ لیکلی دی چه 1998 کښ تینتیس سکیمونه مکمل شوی دی۔ بیا په هغے کښ لیکی چه 26 working condition کښ دی او باقی ټول بند دی۔ اوس جی چه تینتیس سکیمونه Copmlete شو نو دا چهبیس پکښ څنگه چالو شو او دا باقی ولے بند دی؟ که بجلی دوئ ته نه ده ملاؤ شوے نو هغه هم Incomplete دی او دا د ایگریمنټ د دوئ پالیسی دا ده چه کوم خائے کښ سکیم کوی نو کلی والا سره به ایگریمنټ کوی او چه ایگریمنټ نه دے شوے نو د هغے حکومت Bound دے چه دغه سکیمونه به دوئ چلوی هم، دے له به ملازمین هم نیسی څکه چه دوئ سره مونږ ایگریمنټ د دے متعلق نه دے کړے۔

جناب قائمقام سپیکر۔ آنریبل منسٹر صاحب! مسئلہ یہ ہے کہ ایک تو آپ نے ایڈمٹ

کیا، شروع میں آپ نے کہا تھا کہ محکمے نے جواب دیا تھا' اس میں کچھ غلطی ہے ان تین سکیموں کے متعلق۔ دوسرا آنریبل ممبر یہ کہتے ہیں اور ان کا سپلیمنٹری کوئسچن بھی یہ ہے کہ یہ سکیمیں پرانی ہیں۔ جب یہ سکیمیں شروع ہوئی تھیں تو ایسا کوئی ایگریمنٹ علاقے کے لوگوں کے ساتھ نہیں ہوا تھا کہ وہ خود چلائیں گے یا اس کا خرچہ خود برداشت کریں گے تو اس پر آپ ایک واضح پالیسی بیان دیں۔

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! دلته پکښې دا بله خبره راغله چه زما بعضے سکیمونه د پالیسئ نه مخکښې دی۔ تر څو پورے چه زما ذاتی سوال دے نو بهادرخان زما رور دے، دے هم د خپلے حلقے عوامی نمائنده دے او زه هم يمه، مونږه يوشان يو۔ دغه مسئله ما ته هم پخپله حلقه کښې ده۔ دا صرف ده ته نه ده بلکه زه به دا اووايمه چه دے هاؤس کښې ناست ممبران صاحبان چه کوم دی، تقريباً د ټولو حلقو به دا مسئله وی۔ تر څو پورے چه د دوئ دا موقف دے نو زه ستاسو په وساطت دوئ ته دا يقين دهانی ورکوم، دوئ د ما سره کښينی، زه به چيف انجينئر را اوغوارم، هغه سره به کښينو، که چرے هغے کښې د حکومت د پالیسئ نه علاوه، څنګه چه دوئ وائی او داسے کیدے شی يقيناً څکه چه دا خو د دوئ د ذات خبره نه ده، د عوامو خبره ده او د دوئ د حلقے خبره ده۔ چه يو څيز د حکومت په قانون کښې، په رولز او پالیسئ کښې يو Concession ' يو رعايت ورکيدے شی نو مونږ د دوئ له ولے نه ورکوو؟

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>، ٹھیک شوه۔

<u>وزیر آبنوشی</u>، زه بالکل ستاسو په وساطت دوئ ته دا يقين دهانی ورکومه چه دے دِ کښينی، زه به چيف انجينئر او ايکسين را اوغوارمه، هغه ټول ريکارډ به را اوغواړو او مخامخ به هغه ټول ريکارډ اوګورو۔ زمونږه د ملاکنډ ممبر صاحب خبره اوکړله، د هغه هم جی دغه مسئله ده۔ دوئ ته هم زه دا خبره کومه چه دوئ دِ ما له ټائم راکړی۔ چه کوم ټائم راکړی، زه به دوئ سره يو ميټنګ اوکړمه په دے باندے څکه چه اوس دا د ريکارډ خبره ده، ما ته پوره پته نشته۔ نجم الدين خان چه کومه خبره اوکړه د ايګريمنټ، زه جی پخپله د دے اسمبلئ يو ممبر يمه او د خدائے فضل دے متواتر را روان

یمه- ما ته دغه څیزونه د تجربے نه معلوم دی ولے چه څنګه دوئ ممبران دی نو داسے زه هم ممبر یم- په 1992 یا 1993 کښ زه، زرین ګل صاحب د کالا ډهاکه او یو راجه سکندر زمان وو، زمونږ په پی اینډ ډی کښ میټنګ وو، زمونږ د حلقو سکیمونه وو، Approval نے نه کیدو نو هغه میټنګ کښ هغوی دا موقف پیش کړے وو چه تاسو په سټامپونو باندے به دا لیکلی راکوئ چه دا سکیمونه کله Complete شی نو دا به کمیټی چلوی؟ ما انکار اوکړو چه دا نه کیږی، دا به نه چلیږی، دا فنډ ضائع دے، تاسو دے کښ Concession اوکړئ چه څنګه مخکښ تاسو دا سکیمونه چلولی دی نو دا هم دغسے چلوئ- بیا زرین ګل ما ته اوونیل چه یره اوکړه، اوس د حکومت یو پالیسی ده- نو زما مطلب دا دے چه څنګه نجم الدین خان وائی، زه به ده سره هم میټنګ اوکړم په دیکښ- څه داسے ایګریمنټ نه دے شوے نو زما د اندازے او د تجربے مطابق چه دا به د هغه متعلقه آفیسر نه غلطی شوے وی- د ګورنمنټ پالیسی چه کومه ده، دا به واضح وی-

Mr . Acting Speaker: Honourable Sardar Mushtaq Sahib , supplementary question.

سردار محمد مشتاق: شکریہ- مسٹر سپیکر صاحب! میرا ضمنی کوئسچن یہ ہے کہ جہاں گورنمنٹ نے یہ سکیمیں دی ہوئی ہیں اور جہاں لوگ چلانا بھی نہیں چاہتے اور یہ بھی چلانا نہیں چاہتے تو وہاں اس کا کیا حشر ہو گا؟

جناب سلیم خان اېډوکیټ: زما هم یو سپلیمنټری دے جی-

جناب قائمقام سپیکر: جناب سلیم خان ایڈوکیٹ-

جناب سلیم خان اېډوکیټ: زما د محترم حاجی صاحب نه دا ضمنی سوال دے چه پالیسی حکومت جوړوی، دا د خلقو د فلاح و بهبود او د آسانتیا د پاره جوړوی- د دے پالیسئ په موجودګئ کښ چه دا د حکومت پالیسی ده، په سوونو سکیمونه په دے اتیاؤ حلقو کښ تیار پراته دی، درے درے او د څلورو څلورو کالو نه- په کروړونو روپئ پرے لګیدلے دی او هغه دغه شانتے بند پراته دی، خلق نے نه شی چلولے- حکومت د چا نه پیسے نه شی

اخستے۔ کلو کښې نے یو (V.D.O) ویلج ډیویلپمنټ آرګنائزیشن دوئ جوړ کړے وی، هغه به څنګه پیسے د خلقو نه اخلی؟ نو زه دا تپوس کوم د محترم وزیر صاحب نه چه دا پالیسی چه ده د حکومت، دا خلقو ته نقصان رسوی۔ د Government Exchequer ته دومره په کروړونو روپئ بهر ایجنسو رالیږلے دی او هغه خرچ شوے دی او خلقو ته ترے فائده نه رسی، نو د دے عوام دشمنه پالیسئ د بدلولو ستاسو څه اراده شته؟ یا په دے د نظرثانئ ستاسو څه اراده شته؟

جناب قائمقام سپیکر، میاں افتخارحسین صاحب، پوائنٹ آف آرڈر۔

میاں افتخارحسین: مهربانی جی۔ وزیر صاحب چه کومه خبره اوکړه نو د دوئ په علم کښې دا خبره راوستل غواړم، د دوئ ډیپارټمنټ دے، دوئ به ترے ډیر ښه خبر هم وی۔ یو دوه میاشتے کیږی چه دغه رنګ سکیمونه هم داسے پراته وو او د هغے د پاره چه کوم دے فنانس ته کیسونه تلے وو او هغوی په هغے باندے منظوری ورکړه۔ سره د دے چه هغه دریے دریے کاله هم دغه رنګ په دے التواء کښې پراته وو خو د هغے هغوی منظوری ورکړه او په هغے باندے خلق کلاس فور نوکران شو۔ په هغے کښې زما د علاقے یو سکیم پاتے دے نو څکه ما ته پته ده نو داسے ده چه دا پالیسی د خوښے مطابق روانه ده۔ چه چرته پرے زور راشی نو هلته دوئ پرے منظوری ورکړی او ملازمین پرے Appoint شی او ټهیک سکیم روان وی او چرته هم داسے پاتے شی نو که دوئ ته د دے باره کښې څه علم وی نو وضاحت به دوئ اوکړی۔

Mr. Acting Speaker: Honourable Sanaullah Khan Mian Khel on point of order or supplementary question?

Mr. Sanaullah Khan Miankhel (Minister for Agriculture): Sir! this is not a point of order, nor a supplementary -------

Mr. Acting Speaker: Then what is it? 'Riwayat', Just 'riwayat'?

وزیر زراعت: روایات بھی نہیں ہیں۔ سر! -------

Mr. Acting Speaker: Point of information?

وزیر زراعت: حقیقت یہ ہے کہ وہ جو عملے کی بات ہے، Say point of order, Sir, میں جہاں تک سمجھا ہوں، وہ یہ ہے کہ ان علاقوں میں پبلک ہیلتھ کی سکیموں کی ضرورت ہی نہیں تھی۔ یہ بلا ضرورت سکیمیں بنائی گئی ہیں اور یہاں اس کے مقابلے میں میں آج بھی سمجھتا ہوں کہ جہاں پر پانی کی ضرورت ہے، جہاں پر لوگ بلبلا رہے ہیں، میں سمجھتا ہوں کہ وہ غریب بھی ہیں لیکن اس کے باوجود سکیموں کو Take up کرنے کیلئے، خود چلانے کیلئے بھی تیار ہوں گے۔ مہربانی کر کے یہ لوگ جہاں پر پانی Available ہے تو وہ اپنے Easily Forego کر کے جنوبی اضلاع کو یہ سکیمیں دے دیں تاکہ وہاں پر لوگوں کو پانی مل جائے۔

جناب قائمقام سپیکر: حاجی بہادر خان صاحب، حاجی بہادر خان صاحب جی۔

حاجی بہادر خان (دیر): ما جی دا عرض کوؤ چه منسټر صاحب دیر ته په دوره پروسکال راغلے وو، چیف انجنیئر هم ورسره وو۔ دا ټول مشکل ورته ما اوونیلو، تر دے وخته پورے حل نه شو۔ دلته کښ ما په دفتر کښ ورسره د دے سیکرټریانو او د دے چیف انجینیئرانو سره بار بار میټنګ کړے دے، نه دے حل شوے۔ یا خو دے د مهربانی اوکړی چه سټینډنګ کمیټئ ته د حواله کړی چه په هغے کښ پرے څه ټهوس خبره اوشی او دا مسئله حل شی یا د په دے کښ راسره Agree شی چه زما سره د اوس ډیټ اوټاکی او را د شی او خی به راسره د بجګئ سکیم ته، باقاعده به په هغه سکیم زه دے اودرومه چه دا سکیم دے، دا په دے وخت کښ شوے دے، دا نے خرابی ده او دغه شے دے۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب بہادر خان صاحب (مردان)۔

حاجی بہادر خان (مردان): پوائنټ آف آرډر۔ جناب سپیکر صاحب! دا مسئله چه ده نو دا یوازے د بهادر خان د حلقے نه ده، دا د هرے حلقے ده لکه څنګه چه میاں خیل صاحب اوفرمائیل، حقیقت دا دے چه دوئ ته د اوبو ضرورت دے او زمونږه دا نوے سکیمونه چه کوم راخی نو دا ټول دوئ له ورکړئ۔ زمونږ د طرفه څه اعتراض نشته خو چه دا کوم جوړ شوی دی په 1990 کښ یا په 1993 کښ، هغه بند پراته دی۔ هغوی سره ایګریمنټ نه دے شوے۔ زما په حلقه کښ هم داسے سکیمونه دی چه هغه بند پراته دی او ایګریمنټ ورسره نه

دے شوے۔ چه کوم ایگریمنٹ مونږ کړے دے، هغه مونږ چالو کړی هم دی۔

جناب قائمقام سپیکر : آنریبل منسٹر صاحب ! آپ بھی اتفاق کرتے ہیں کہ جن سکیموں کا ایگریمنٹ نہیں ہوا ہے، ان کو چلنا چاہئے تو بجائے اس کے کہ ہرممبر الگ الگ آپ سے ملے، آپ اپنے محکمے کی میٹنگ کر کے خود ایک فیصلہ کر لیں، پلیز، پورے صوبے کیلئے۔

وزیر آبنوشی : جناب سپیکر ! د بهادر خان صاحب جواب به مخکښې څکه ورکړمه چه هغه د دے سوال Mover دے۔ زما حواله ده ورکړه چه پروسکال زه دیر ته تلے وومه او د دغه وجے نه زه چه کله منسټر شوم نو ما دسټرکټ وائز میټنګ په دے وجه کوؤ چه محکمه او ایم پی اے ګان صاحبان مخامخ کښینی۔ که چرے د محکمے غفلت وی نو هغه ازاله کیدے شی۔ که یو څیز کښ پی اینډ ډی Involve وی، یو څیز کښ که پالیسی Involve وی نو هغه به مونږ ممبر صاحب پوهه کړو په دے باندے چه بهنی دا په دے وجه باندے دا شے نه شی کیدے۔ هلته دا خبره ده نه ده کړے چه زما فلانے فلانے سکیم چه کوم دے، هغه د پالیسئ نه مخکښ دی۔ هلته د ده یو سکیم وو که دوه وو، هغه د دغه پالیسئ لاندے وو۔ په هغے باندے بحث شوے وو او بیا د هغه ټول بحث نتیجه دا وه چه ده ته مونږ اووئیل چه ته هغه خلق مجبورکړه چه کوم د کلی خلق دی چه هغوی د هغه پالیسئ مطابق عمل اوکړی۔ زه بیا هم ستاسو په وساطت ده ته دا خبره کومه چه که چرے د پالیسئ او د حکومت قانون رکاوټ نه وی، د ده یو سکیم وی، دوه سکیمه وی، درے سکیمه وی، انشاء الله محکمه به په هغے باندے فوری کارروائی کوی۔ د هغے چه کوم طریقه کار دے، د پوسټونو سینکشن د پاره یا د مرمت د پاره، هغه به ورته انشاء الله کوؤ۔

Mr. Acting Speaker: Thank you, good offer. Mr. Akram Khan Durrani, MPA to please move his Question No. 895.

* 895 _ جناب اکرم خان درانی : کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ
(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبہ سرحد میں محکمہ آبنوشی کے ڈویژنل دفاتر ختم کر دیئے

گئے ہیں۔
(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو حکومت کو اس سے کتنا فائدہ ہوا ہے۔
(ج) محکمہ آبنوشی کے فارغ ملازمین کو کہاں کہاں ایڈجسٹ کیا گیا ہے، نیز جن ملازمین کو پشاور میں ایڈجسٹ کیا گیا ہے، ان کی تنخواہ اور دیگر مراعات میں اضافے کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

حاجی محمد یوسف خان (وزیر آبنوشی)۔ (الف) جی ہاں، مذکورہ دفاتر مورخہ 1998-10-1 سے ختم کر دیئے گئے ہیں۔
(ب) مذکورہ دفاتر کے ختم ہونے سے حکومت کو آفس خرچ کی مد میں سالانہ تقریباً آٹھ لاکھ روپے کی بچت ہو رہی ہے۔
(ج) محکمہ پبلک ہیلتھ انجنیئرنگ صوبہ سرحد کے فارغ ملازمین جہاں تعینات تھے، نئی آسامیوں کی حکومت سے منظوری کے بعد وہیں تعینات کر دیئے گئے ہیں، لہٰذا تنخواہ یا دیگر مراعات میں کوئی اضافہ نہیں ہوا البتہ ایس ایز پشاور میں تعینات ہیں اور تنخواہ میں کوئی خاص اضافہ نہیں ہوا۔ بہرحال ایس ایز ڈی آئی خان اور ایبٹ آباد کو پشاور پول آفس میں تعیناتی سے ان کے الاؤنسز میں مبلغ 26000 روپے سالانہ کے حساب سے اضافہ ہو چکا ہے۔

جناب اکرم خان درانی۔ جناب سپیکر صاحب! په دے (الف) جز کښې ما دا تپوس کړے وو چه آیا دا درست دی چه ډویژن کښې چه کومے دفترے دی، هغه ختمے شوے دی؟ نو دوئ جواب راکړے دے چه او، ټهیک ده۔ بیا په (ب) جز کښې ما ترے غوښتنه کړے ده چه تاسو څه حساب کړے دے چه دا د SEs دفترے تاسو په ډویژن کښې ختمے کړے او د دے نه څومره بچت شوے دے په پورا صوبه سرحد کښې؟ نو دوئ جی جواب راکړے دے چه آټھ لاکھ روپئ بچت شوے دے په ټوله صوبه کښې۔ بیا ما په (ج) جز کښې جی د دوئ نه تپوس کړے وو چه څنے به داسے ایس ای ګان وی چه کوم د ډویژن نه راغلے وی، هغه به دلته پیښور ته راغلے وی نو د هغه په مراعاتو، په تنخواه او په الاؤنس کښې څه اضافه شوے ده؟ نو دوئ جواب راکوی چه 26000 روپئ فی کس سالانه اضافه شوے ده۔ نو جناب سپیکر صاحب، که دا ټول حساب تاسو اوکړئ نو زما خیال دے څه هیڅ فرق پکښې، یو خو دا دے

چه د اتو لکھو فرق په دے پوره صوبه کښې، دا څه دومره خبره نه ده چه څومره گورنمنټ وائی چه مونږه دفترے ختمے کړے. بل دا دے چه دا SEs چه دلته هيډ کوارټر ته راغلل نو د دوئ په الاؤنسسز کښې دومره فرق راغے چه هغه آټھ لاکھ روپئ دوئ پوره کوی. بيا هغه آمدن او خرچه سره وو او بل طرف ته که دوئ ته اوگورئ نو پوره، په هر يو ډويژن کښې په سوونو خلق کورونو کښې ناست دی او هغه سره حساب دا دے چه دا خلق چه بے روزگاره شول، دا چه چرته نوے پوسټ وی، مونږ به ئے هلته ځائے کوؤ نو اوس نقصان، خو زما خيال دا دے چه په سوونو خلق به په کور باندے تنخواه اخلی. د هغے اوسه پورے، لکه هر يو کس چه دے په SEs دفتر کښې که کلرک دے، چپراسی دے، چوکيدار دے او که څه بل څه پوسټ باندے دے، هغه خپل کور کښې ناست دے او گورنمنټ تنخواه ورکوی. منسټر صاحب د لږ ما ته دا وضاحت اوکړی چه دوئ څومره فائده اوکړه او څومره ئے نقصان اوکړو؟ او ورسره ورسره چه دا څومره خاندانونه پريشانه دی چه يره لکه هغوی ته دغه تشويش دے چه دا به مونږ ته راکوی او که نه؟

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister for Public Health - Engineering.

وزير آبنوشی: جناب سپيکر! د محترم درانی صاحب دا سوال چه کوم دے نو ستاسو په وساطت زه ده ته دا خبره کومه چه زما په خيال باندے بيا دا فيصله شوے ده چه دا پوسټونه حکومت بحال کوی. تقريباً 99 پرسنټ په دے باندے کارشوے دے خو هسے زه عامه يوه خبره کومه. افسوس دا دے چه جی مونږ د شخصياتو پرواه کوؤ، د عوامو نه کوؤ جی. که تاسو اوگورئ او حقيقت باندے مبنی اوگورئ، زمونږه معاشره څه داسے جوړه شوے ده چه مونږ د شخصياتو پرواه کوؤ. مونږه له د شخصياتو پرواه به پريښودل وی. مونږ له به د صوبے د عوامو پرواه کول وی. چه کومه خبره کښې د عوامو فائده وی پکار ده چه مونږه هغه خبرے له ترجيح ورکړو. (تالياں) خو پورے چه د SEs سوال دے، ما خو ستاسو په وساطت عرض اوکړو چه زما د معلوماتو مطابق د دے بيا Decision شوے دے چه دا پوسټونه د بيا بحال شی .

لیکن دا خبره ستاسو په وساطت، که تاسو له یاد راخی، د میر افضل خان صاحب حکومت وو او دلته یو کمیټی جوړه شوے وه چه په هغے کښې بیګم صاحبه مشره شوے وه او په هغے کښې هغه کمیټیٔ د ډیر غور نه پس دا فیصله اوکړه چه ډویژنونه د ختم شی او حقیقت هم دا دے، زه برملا دا وایم چه ډویژنونه صرف او صرف د افسرانو د سهولت د پاره، د عزت د پاره جوړ دی، هغوی کار نه کوی۔ دا زما خپله رائے ده، دا حکومتی رائے نه ده۔ خو حالات داسے دی، معاشره داسے ده چه دغه خلقو له څوک لاس نه شی اوړے۔ (''تالیاں'') دا ما ذاتی رائے ورکړه، زه ذاتی خبره کومه۔ دا رائے زما ده چه هغه کمیټیٔ چه کومه فیصله کړے ده، هغه بالکل ټهیک وه خو عمل په هغه حکومت کښې هم اونشو، روستو پرے هم اونشو۔ تیر کال پرے اوشو خو پوره اونشو ولے چه په هغے کښې د کمشنر او ډی آئی جی پوسټونه پاتے شو لیکن اوس بیا هغه خبره Reverse کیږی۔ لکه چه څنګه درانی صاحب پسے به څوک افسر تلے وی، ورنه به نے ونیلے وی چه ما ته دا تکلیف دے، ده سوال اوکړو۔ د هغے وجه دا ده چه Post create کیږی نو پکار ده چه هغه ورسره خپل فنکشن کوی۔ څوک فنکشن خپل نه کوی۔ زه به دا برملا اووایمه چه فنکشن نه کوی۔ چه کوم مطلب د پاره Post sanction کیږی، کوم مطلب د پاره افسر تعینات کیږی، هغه نه کوی جی نو د هغے اضافی خرچ راځی او اضافی اخراجات پرے کیږی او هغه مقصد نه پوره کیږی، عوامی مفادات نه پوره کیږی۔ نو د هغے نتیجه دا شی لکه اوس په ډویژن بانډے یو کار کیږی او هغے سره بیا سب ډویژن بانډے کیږی، هغه سره ډویژن ټل شی نو بیا هغه څیز کښې ټائم هم زیاتیږی، خرچ پرے هم زیاتیږی، تلل راتللو کښې کلونه لګی او میاشتے لګی۔ بهرحال د ده د معلوماتو د پاره دا خبره ده۔ څو پورے چه ده د اخراجاتو خبره کړے وه، اخراجات کښې خو د آٹھ لاکھ روپۍ بچت راتلو او صرف چھبیس هزار روپۍ ایس ای ایبټ آباد او د ایس ای ډی آئی خان چه هغه دلته دے هاؤس رینټ کښې اضافه راغلے وه، دلته کرایه زیاته ده، هلته تیس پرسنټ وه، دلته پینتالیس پرسنټ شوه، په هغه وجه بانډے چھبیس هزار روپۍ فرق راغلے دے خو هغه شی

خکه زما په خیال ختم شو چه دا پوښتو نه بیا بحال شوے دی۔

جناب قائمقام سپیکر، آنریبل مور بی بی صاحبه' لیڈر آف دی اپوزیشن۔

بیگم نسیم ولی خان، محترم سپیکر صاحب! زه خو سپلیمنټری، تاسو ته پته ده، داسمبلئ ریکارډ دے چه ما چرته سپلیمنټری نه دے کړے۔

جناب قائمقام سپیکر، دا Personal explanation دے۔

بیگم نسیم ولی خان، زه خکه اودریدیمه چه ترند، محترم وزیر صاحب زما نوم واخستو۔ حقیقت دا دے چه د هغه کمیټئ Recommendations دا راغلے وو خو وجه نے دا وه چه اخراجات کم شی۔ نو اخراجات خو ډوے چه آټهٔ لاکهه روپئ کمے شوے او چهبیس هزار روپئ Per Officer دوئ یادوی چه دا زیاتے شوے دی په کال کښ۔ دا یو سپلیمنټری کومه چه داسے څومره آفسران دی چه چهبیس هزار روپئ نے زیاتے شوی دی؟ نو که سړے دے ته اوګوری چه مونږه چه کوم اعداد و شمار کړے وو او کمیټئ چه ترند صاحب هم پکښ وو، زه هم په کمیټئ کښ وومه، چه کوم اعداد و شمار کړے وو نو په هغے کښ ډیر لوئے د بچت Margin وو نو که د هغوی دومره لوئے بچت Margin پاتے شوے وی او صرف اتو لکهو ته خبره راغلے وی نو اته لکهه روپئ خو خلق هسے تلو راتلو کښ، "زه خواره لا څه خورم، دوه په تله راتله خورم او دوه په تناره خورم " دا اته لکهه روپئ خو خلق داسے په پیره کښ اوړی راوړی او خوری نے۔ نو اتو لکهو روپو له دا دومره جنجال په سر نے اخستے دے؟ زه خو دا خبره کوم۔ دا سپلیمنټری مے نه کولو، دا خپل Clarification -----

جناب قائمقام سپیکر، دوو افسرانو د پاره جواب کښ شامل دے، یو ایبټ آباد نه او بل ډی آئی خان نه۔

جناب اکرم خان درانی، ملاکنډ نے پکښ نه دے لیکلے۔

بیگم نسیم ولی خان، یو نے لیکلے دے کنه۔

جناب قائمقام سپیکر، دوه نے لیکلی دی، یو ډی آئی خان نه او یو ایبټ آباد دلته پشاور۔

بیگم نسیم ولی خان: یو ایبټ آباد دے۔ مطلب دا دے چه تقریباً باون هزار ---

جناب قائمقام سپیکر: تقریباً باون ہزار ---------

بیگم نسیم ولی خان: باون هزار روپئ واپس ته خی د اتو لکهو نه۔ مطلب دا دے چه اته لکهه هم نه دی اووه نیم لکهه روپئ بچت دے۔ نو آیا اووه نیم لکهه روپئ په دے ټوله صوبه کښ په دے را اوخی چه دا د اوکړی ورسره چه دا دومره خلق ئے بے کوره کړل۔ هغه زمونږ حساب کتاب داسے نه وو۔ دا دکمیټئ رپورټ راوالئ، شاید چه په هغه کمیټئ کښ تاسو هم وئ، نو هغه حساب خو دومره وو چه هغه دَ صوبے دومره ډیر بچت وو چه مونږ په دے مجبوره وو چه مونږ اوونیل چه ډویژنز ختم کړئ۔ زما خیال دے چه هغه کوم Exercise کول غوښتل او کومه فائده مونږه اخستل غوښتل، هغه فائده مونږه د دے نه ده اخستے۔ Thank you.

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

جناب اکرم خان درانی: زه خبره اوکړم نو بیا به دوئ جواب اوکړی۔

Mr. Acting Speaker: Supplementary question?

جناب اکرم خان درانی: یو خائے به جواب راکړی جناب۔ سپیکر صاحب! محترم منسټر صاحب اوونیل چه د عوامو شخصیاتو خیال به، زه به د دوئ نه دا تپوس کومه چه څومره عوام دی په دے دفترونو کښ چه هغوی پریشانه دی؟ آیا دا عوام پریشانه شوی دی که څو شخصیات پریشانه شوی دی؟ زما څو خیال دے د یو ایس ای په دفتر کښ بے انتها، په سوونو عوام پراته دی چه هغه کلاس فور دی۔ دا خو یوه فیصله وه چه په هغے کښ کمشنر او د ډی آئی جی په دفترونو کښ زیاتے خرچے دی جناب نو زمونږ د ګورنمنټ، د هغه خو وَس او نه رسیدو چه د ډی آئی جی دفتر ختم کړی، د کمشنر دفتر ختم کړی۔ پکار خو دا وو چه د هغے اخراجات زیات دی او د ایس ای د دفتر به څه خرچه وی؟ په هغے کښ خو د ون ګریډ نه اونیسه تر چوده ګریډ پورے خلق دی او جناب، هغه عاجزان په سوونو دی او د یو ډی آئی جی په آفس تقریباً چالیس، پچاس، ایک کروړ خرچه وی، داسے به د کمشنر وی۔ نو

مقصد دا دے، د دے نه معلومیږی چه دوئ 99 فیصد فیصله بیا واپس کړے ده۔
دا گورنمنټ پخپله، دوئ خپله اقرار کوی، یوه غلطه فیصله نے کړے وه او
دوئ اوس پشیمانه دی۔ 99 فیصد دوئ دے خبرے ته واپس شوی دی او مونږ
به دعا کوؤ چه ایک فیصد هم واپس شی بیا به انشاء اللهٔ چه دا خومره خلق بے
آرامه دی، هغوی ته به خدائے آرام ملاؤ کړی۔

جناب قائمقام سپیکر، آنریبل ہمایون سیف اللہ خان صاحب۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان، جناب سپیکر صاحب! میری یہ Request ہوگی کہ وزیر صاحب نے کہا ہے --------

جناب قائمقام سپیکر، آپ کا سپلیمنٹری کوئسچن ہے؟

جناب ہمایون سیف اللہ خان، سپلیمنٹری ہے۔ کہ 99 فیصد، فیلڈ میں جناب چیز ایسی ہونی چاہئے کہ جہاں پر ڈویژن کے دفتر ہوں تو انہیں پاورز بھی دیے جائیں کیونکہ سکیمیں اتنی زیادہ ہوگئی ہیں کہ ایک چیف انجینئر یا دو چیف انجینئرز ان سکیموں کو پہنچ نہیں سکتے۔ جناب، تو چاہئے یہ کہ اگر ڈویژن کے دفتر پھر کھولیں تو انہیں پاورز بھی دیئے جائیں تاکہ وہ موقع پر جا کر فیصلہ کر سکیں۔ It should not be used as a post office, Sir. Thank you very much, jee.

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister.

وزیر آبنوشی، جناب سپیکر! د ټولو نه اول بی بی صاحبه لږ غوندے، ما خو
خدائے شته فراخدلانه او صحیح خبره اوکړله چه د ډیر وخت نه دا خبره
شروع وه چه ډویژن د ختم شی او د هغه ډویژن نه مقصد هغه ټول ډویژنونه
وو۔ بیا پکښ هغه فیصله اوُ نه شوه۔ دے حکومت تیر کال دا فیصله اوکړله۔
دا صرف پبلک هیلتھ انجینیئرنګ کښ نه ده۔ دا ماسوانے د ډی آئی جی او
کمشنر نه، د نور ټولو محکمو دغه ختم شوے دے۔ د آتھ لاکھ روپئ سیونګ
خو صرف په دے یوه محکمه کښ راغلے دے۔ دے سره هغه خبره خو دے
خانے کښ ختمیږی۔ زما په خیال باندے دا پوستونه بیا بحال کیږی لکه څنګه
چه ما مخکښ عرض اوکړو چه 99% زما د معلوماتو مطابق، کومه خبره چه
همایون خان کوی جی، نو زه خو پخپله د دے قائل یم چه اختیارات ورکول

پکار دی۔ اختیاراتو سره به زیات کار کیږی۔ د دوئ دا تجویز به هم مونږ مخے ته وروړاندے کړو او کوشش به کوو چه زیات اختیارات، چه نوے پوستونه بیا Creat کیږی چه هغوی ته اختیارات هم ورسره زیات شی۔

Mr. Acting Speaker: Question sufficiently discussed. Question No. 942, Janab Ashiq Raza Swati Sahib.

* 942 ۔ جناب عاشق رضا سواتی: کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ۔۔۔
(الف) آیا یہ درست ہے کہ ضلع مانسہرہ کے موضع ٹانڈہ میں پینے کے پانی کیلئے سکیم منظور کی گئی تھی؛
(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو ۔۔
(۱) مذکورہ سکیم کیلئے کتنی رقم مختص کی گئی تھی؛
(۲) مذکورہ سکیم پر کتنا عرصہ اور کتنا کام ہوا ہے، تفصیل بتائی جائے؛
(۳) مذکورہ سکیم کی موجودہ صورتحال کیا ہے اور سکیم کب تک مکمل ہو جائے گی؟ تفصیل فراہم کی جائے۔

حاجی محمد یوسف خان (وزیر آبنوشی): (الف) جی ہاں۔
(ب)(۱) محکمہ کی پالیسی کے مطابق ہر ایک سکیم کے پہلے مرحلے میں ذرائع آبنوشی تلاش کئے جاتے ہیں اور اس کی کامیابی کی صورت میں باقیماندہ کام کا پی سی ون اور لاگت کی منظوری اور فنڈ کی دستیابی پر کام شروع کرکے مکمل کیا جاتا ہے۔ لہذا سکیم ہذا کے پہلے مرحلے کا تخمینہ لاگت 5,58,000 روپے ہے۔
(۲) مذکورہ سکیم کے پہلے مرحلے پر کام اکتوبر 1995 سے جاری ہے۔ ایک ٹیوب ویل کامیاب نہیں ہو سکا، دوسرے ٹیوب ویل کی جگہ پر واپڈا کی نشاندہی کے مطابق کام شروع کیا جائے گا نیز زمین کے حقوق ملکیت جہاں سروے کے مطابق دوسرا ٹیوب ویل لگانا ہے، ابھی تک نہیں دیئے گئے۔ متعلقہ رکن اسمبلی سے بھی معاونت کی درخواست ہے۔
(۳) اگر مطلوبہ زمین مل گئی اور ذرائع آبنوشی و فنڈز دستیاب ہوئے تو انشاء اللہ باقیماندہ کام شروع کرکے سکیم کو بہت جلد مکمل کیا جائے گا۔

Mr. Acting Speaker: Question No. 986, JanabMuhammad Karim

Babak Sahib.

* 986 - جناب محمد کریم، کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔
(الف) ضلع بونیر کے حلقہ پی ایف 63 کیلئے 1995 سے 1998 تک کل کتنی سکیمیں کتنی لاگت سے تیار کی گئی ہیں؛
(ب) مذکورہ سکیموں میں کل کتنی درجہ چہارم کی آسامیاں موجود ہیں؛
(ج) آیا حکومت خالی آسامیوں کو پر کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

وزیر آبنوشی، (الف) ضلع بونیر کے حلقہ پی ایف 63 کیلئے 1995 سے 1998 تک مندرجہ ذیل سکیمیں مکمل کی گئی ہیں:-

نمبر شمار	سکیم کا نام	سال تکمیل	کل خرچ شدہ رقم۔
۱	آبنوشی سکیم ریگا۔	95-96	31,65,000/-
۲۔	آبنوشی سکیم آگارئے۔	95-96	33,51,000/-
۳۔	آبنوشی سکیم مٹوانی میرا	96-97	30,64,000/ -
۴۔	آبنوشی سکیم علاقہ سرئے۔	96-97	10,71,000/-
۵۔	آبنوشی سکیم خالی کلئے	96-97	27,40,000/-
۶۔	آبنوشی سکیم کوزہ ناوہ گے۔	97-98	05,00,000/-
۷۔	آبنوشی سکیم کوگا۔	97-98	54,66,000/-
۸۔	آبنوشی سکیم چنگنی	97-98	54,76,000/-
۹۔	سنٹیشن سکیم شل بانڈی۔	97-98	38,72,000/-

(ب) کوئی آسامی منظور نہیں ہوئی۔
(ج) حکومتی پالیسی کے مطابق محکمہ کی کوشش ہے کہ ان سکیموں کو گاؤں کی تنظیموں (V.D.O) کے حوالے کرکے چلایا جائے تاکہ حکومت پر مالی بوجھ نہ پڑے۔

جناب محمد کریم، جناب سپیکر، شکریہ۔ ډیپارټمنټ ما له جواب راکړے دے۔ زه د منسټر صاحب نه ستاسو په وساطت یو سوال کوم چه د 1995 نه تر 1998 پورے دا نوے سکیمونه خو مکمل شوی دی، د دے اخراجات ئے هم ښودلے دی خو زه منسټر صاحب ته وایم چه په کاغذ باندے دا خو راغلی دی خو د دے عملی کار بنیادی نه دے۔ کوګا او د چینګلئی سکیمونو کښی لا اوس هم کار روان دے او زمونږ په Behalf باندے پکښی هډو خبرے نه کیږی۔ د دے

سروے مطابق دا بنیادی کار نه دے روان۔ نو زه منسٹر صاحب ته ستاسو په وساطت وایمه چه آیا دا کار به ٹھیک کړے شی او که ٹھیک به نه کړے شی؟ دویم چه دا کوم کلاس فور آسامیانے دے کښ خالی دی، دوئ وائی چه د دے څه دغه نشته نو چه په کروړنو روپئ په یو سکیم باندے خرچ راشی نو دے کلاس فور باندے څه خرچ پریوخی؟ که بیا کمیټئ ته حواله کیږی او که هر څه کیږی خو پکار ده چه مخکښ پکښ کلاس فور وی چه سکیمونه اوچلیدے شی۔ نو د دے د پاره ستاسو په وساطت باندے ورته خواست کومه چه دے به ما ته څه یقین دهانی راکړی۔

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! د محترم ممبر صاحب دوه خبرے راغلے، یو د کلاس فور متعلق او یو د سکیمونو نامکمل یا ناقص۔ ستاسو په وساطت باندے د دے اولنئ خبرے جواب دا دے چه سکیمونه مکمل نه دی یا ښه میټریل نه دے استعمال شوے یا ښه کار نه دے شوے نو زه دوئ ته دا خبره کومه، زه بالکل به د دے انکوائری کومه او هغه انکوائری افسران به دوئ سره رابطه اوکړی او دوئ د ورته نشاندهی اوکړی۔ چه کوم افسر په دے کښ ملوث وی، زه به نے نه معاف کوم، سخت نه سخت ایکشن به د هغه خلاف اخلم۔

جناب قائمقام سپیکر: ان کا جو دوسرا جز ہے سوال کا کہ "آیا حکومت خالی آسامیوں کو پر کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟"

وزیر آبنوشی: دا نمبر دو دے جی، هغے له راځم۔ نمبر دو کښ که تاسو اوګورئ نو دے کښ صفا دا هغوی واضح لیکلی دی چه دا 1995، او دوئ سوال هم داسے کړے دے چه د 1995 نه روستو څومره سکیمونه مکمل دی؟ دا سکیمونه ټول د 1995 نه روستو دی۔ دا د هغه پالیسئ لاندے راځی چه کوم مخکښ زیر بحث راغلے ده نو په دے وجه باندے دے ته هغه پوسټونه نه دی Sanction شوے، د هغه پالیسئ لاندے به دے ته پوسټونه حکومت نه ورکوی۔ د دے Maintenance به حکومت نه کوی، دا به کمیونټی چلوی۔

جناب قائمقام سپیکر: بابک صاحب۔

جناب محمد کریم، جناب سپیکر صاحب! منسټر صاحب ما له ډیر ښه جواب راکړو خکه چه هغوی پخپله دے سره Agree شو او زه ستاسو په وساطت باندے خواست کوم چه دا د کمیټۍ ته حواله کړے شی چه هډو خبره پاکه شی۔

جناب قائمقام سپیکر، منسټر صاحب خو تاسو ته جواب درکړو او تاسو هم مطمئن یئ او وایئ چه ښه جواب دے نو بیا کمیټۍ ته څه د پاره؟

جناب محمد کریم، دے ته خو هغوی به Agree وی چه او، زه به دغه ته ورکومه۔

جناب قائمقام سپیکر، نه، هغه د کلاس فور د پاره Agree نه دے۔

جناب محمد کریم، زما د حلقے بدقسمتی دا ده جی او خوش قسمتی هم ده، دا خو په هغه وخت سکیمونه شوی دی چه ما سره حکومت ظلم کوؤ خو زما د پاره ښه شوه نو دا حکومت دِ راسره ښه اوکړی کنه جی۔

جناب قائمقام سپیکر، منسٹر صاحب۔

وزیر آبنوشی، جناب سپیکر! د بابک صاحب زه ډیر قدر کوم، نهایت شریف او ښه سړے دے، دا شے زمونږ په وس کښ نه دے، حکومت Agreement کړے دے د دوئ سره ------

جناب قائمقام سپیکر، آپ سے پتہ کرتے ہیں کہ فرض کیجئے کسی علاقے میں سکیم مکمل ہو گئی ہے اور VDO نہیں بنتی، یعنی Village Development Organization نہیں بنتی تو وہ سکیم ایسے ہی رہے گی، اس پر تیس چالیس لاکھ روپے جو خرچ ہوئے ہیں؟

وزیر آبنوشی، جناب سپیکر! زه تاسو ته خبره کومه چه د کله نه دا پالیسی دغه شوه نو د هغے نه روستو دا سکیمونه هله Approve کیږی او باقاعده د هغے Agreeement کیږی، سټامپ اخلی د هغه کمیونټی نه چه دا به مونږ پخپله چلوؤ، هسے د دے Sanction نه کوی۔

جناب قائمقام سپیکر، ان سکیموں پر Agreement ہوا ہے؟

جناب محمد کریم، Agreement تو نہیں ہوا ہے۔

وزیر آبنوشی ، عرض کومه جی۔
جناب قائمقام سپیکر، ہاں جی۔
وزیر آبنوشی ، طریقه کار دا دے، پالیسی دا دہ چه کوم سکیم Propose شی، تجاویز چه کوم دی، هغه ایم پی اے ورکوی چه فلانکی کلی له دا اوبه، دا سکیم اوکړئ۔ بیا طریقه کار دا دے چه د هغوی نه باقاعده سټامپ اخستے کیږی چه دا سکیم به مونږ چلوو۔ اوس د دے خبرے، د پالیسئ لاندے فنانس والا د دے سیټونو منظوری نه ورکوی۔ دا نه ده چه یره زه ئے نه غواړمه یا ئے محکمه نه غواړی۔ زمونږ همدردی سنټ پرسنټ د بابک صاحب سره ده خو چونکه پالیسی ده نو ------
جناب قائمقام سپیکر، وزیر صاحب! فرض کړه Agreement نه وی شوے نو بیا؟ تاسو بیا سټاف Provide کوئ؟
وزیر آبنوشی، کورئ جی، تاسو زما عرض واورئ ----
میاں افتخارحسین: سپیکر صاحب! زه په پوائنټ آف آرډر باندے یو وضاحت کوم۔ دا خبره یو خل بیا رااوچته شوه۔ دا وزیر صاحب په ------
جناب قائمقام سپیکر، سپلیمنټری کونسچن دے یا په پوائنټ آف آرډر باندے یے؟
میاں افتخارحسین، نه جی، پوائنټ آف آرډر باندے د دے خبرے وضاحت کوم۔ بار بار دا خبره رااوچتیږی۔ زه دا وایم چه دا کومو خلقو Agreement کړے هم دے او سکیم ناکام شوے دے نو بیا کیس دوباره تلے دے او په هغے باندے د ورک چارج په حیثیت خلقو له ئے ملازمت ورکړے دے او سکیم ئے روان کړے دے۔ دا مثال شته دے جی۔ زه نه یم خبر چه وزیر صاحب د خپل ډیپارټمنټ نه خبر دے او که نه؟

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر آبنوشی، گزارش دا دے جی چه اوس دا خو داسے خبره ده چه ما ته یاده نه ده لکه څنګه چه میاں صاحب ئے کوی کنه۔ زه بیا هم تاسو ته او ستاسو په وساطت، که ممکنه وی او کیدے شی نو یقیناً مونږ به صحیح Cooperation

کوو د بابک صاحب سره، د بل رور سره، د هر ایم پی اے سره که ممکن وی
او کیدے شی۔

جناب قائمقام سپیکر: میاں صاحب! آپ ایسا کریں کہ آپ کے پاس اگر ایسی انفارمیشن ہے تو آنریبل منسٹر کو ان کے دفتر میں مہیا کریں تو وہ انشاء اللہ اس کے مطابق دوسری سکیموں کے ساتھ بھی ایسا ہی کریں گے۔

میاں افتخار حسین: سپیکر صاحب! رښتیا خبره ده چه یوسف ایوب صاحب ته به هم پته وی خکه چه دوئ په دیکښې ډیر زیات ماهر دی خو دا شته دے جی۔ زه وزیر صاحب ته وایم چه دوئ دِ د ډیپارټمنټ نه رااوغوړی۔ نو شته دے جی۔

جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات): سپیکر صاحب! میاں صاحب نے اس -------

جناب قائمقام سپیکر: آپ کو اپنی ماہریت پر اعتراض ہے؟

وزیر بلدیات: "ماہریت" نہیں جی، میرا نام لیا گیا ہے تو تب میں بات کر رہا ہوں جی۔ ہر ایم پی اے اگر Serious effort کرے تو، یہ پرابلم ہے کریم بابک خان جو بات کر رہے ہیں ویسا مجھے بھی پرابلم ہے، میرا خیال ہے کہ ایسی کوئی Constituency نہیں ہے جہاں یہ پرابلم نہ ہو۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ کے کچھ پرابلمز ہیں؟

وزیر بلدیات: میری عرض سُنیں، جناب۔ اگر ایم پی اے خود Serious effort کرے اور کمیونٹی کو Involve کرے تو میرا خیال ہے کہ گورنمنٹ کی جی، پبلک ہیلتھ کی کوئی ایسی سکیم کم از کم میرے علاقے میں نہیں ہے جس کی لاگت پچاس، ساٹھ لاکھ روپے سے کم ہو، And all that money is going totally waste, Sir. تین تین، چار چار سال سے بند پڑی ہیں۔ ہم ایم پی ایز کو چاہئے، We have to lead the people, اگر کوئی نئی چیز ہے تو ہمیں ان کو گائیڈ کرنا ہے۔ اگر Serious efforts اس گاؤں میں بیٹھ کر کریں، گاؤں کا جرگہ بلا کر اور یہ سکیم ان کے حوالے کریں، ہمارے کافی گاؤں ہیں جہاں پر یہ ہو رہی ہیں۔ لوگوں کو ایک ڈر ہوتا ہے کہ بیس ہزار کا بل آ گیا تو پتہ نہیں کون دے گا، اس کا Turbine جل گیا تو Winding کیلئے کون دے گا؟ جیسے Per house کرتا ہے غالباً چالیس یا پچاس لاکھ روپے Collection Public Health

It should not be a problem, I اگر کمیونٹی خود کرے تو ا hold every month don't think but MPAs have to intervene.

ارباب سیف الرحمان: جناب سپیکر! دے سلسلہ کښی زه یو تجویز پیش کوم۔

جناب قائمقام سپیکر: ارباب صاحب۔

ارباب سیف الرحمان: هم دے سلسلہ کښی، د ټیوب ویلز باره کښی۔ جناب سپیکر! رومبے پالیسی دا وه چه د هر یو ټیوب ویل د پاره چه چا به زمکه Donate کړه نو د هغوی سره به نے Agreement اوکړو چه درے نوکران به مونږ ستاسو نه اخلو۔ بیا دوئ دا فیصله اوکړه چه مونږه هډو یو کس هم نه اخلو۔ نو زه وایم چه ښه طریقه دا ده چه پبلک خلق دا نه شی چلولے۔ کلی کښی د یو بل نه څوک پیسے نه شی اخستے۔ هغه خبره ډیره مشکله ده۔ پکار دا ده چه که درے نه وی نو یو نوکر خامخا په دے باندے اوساتئ نو هله به دا خبره حل شی څکه چه ډیر کسان داسے دی او بعضے ځایونو کښی دوئ دا هم فیصله کړے ده چه مونږه به Permanent سړے نه ساتو، 2000 per month به ورکوو۔ که Two thousand هم ورکوی نو هم تر څه حده پورے به دا مسئله حل شی۔

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل منسٹر! میرے خیال میں اس پوری پالیسی کو Re-consider کیا جائے۔ آپ کا اور ہم سب کا یہ مشترکہ مسئلہ ہے۔ Next Qeestion No. 1049, Hamid ullah Khan.

* 1049 ۔ جناب حمید اللّٰہ: کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔

(الف) سال 1998-99 میں موٹیویشن آفیسرز اور سینئر موٹیویشن آفیسرز کی کل کتنی آسامیاں تھیں؛

(ب) مذکورہ آسامیوں کو پُر کرنے کیلئے تعلیمی قابلیت کیا مقرر کی گئی تھی، نیز زون III سے جو افراد بھرتی کئے گئے ہیں، ان کی تعلیمی قابلیت کیا ہے؟

وزیر آبنوشی: (الف) سال 1998-99 میں موٹیویشن آفیسرز کی درج ذیل آسامیاں خالی تھیں:۔

(ا) اسسٹنٹ موٹیویشن آفیسر (BPS-14) مردانہ۔ 11

(۲) اسسٹنٹ موٹیویشن آفیسر (BPS-14) زنانہ۔ 11
(۳) موٹیویشن آفیسرز (BPS-15) ' کوئی نہیں۔
(۴) سنئیر موٹیویشن آفیسر (BPS-19) ' 11

(ب) مذکورہ آسامیوں کو پُر کرنے کیلئے درج ذیل تعلیمی قابلیت مقرر ہے:۔

(۱) اسسٹنٹ موٹیویشن آفیسر (زنامہ + مردانہ)
بیچلرز ڈگری سوشیالوجی' انتروپالوجی' سوشل ورک۔

(۲) موٹیویشن آفیسر۔
بھرتی کا طریقہ کار اے۔ایم۔او کی پروموشن ہے۔

(۳) سینئیر موٹیویشن آفیسر
ماسٹر ڈگری سوشیالوجی ' انتروپالوجی' سوشل ورک یا ایم ایس سی آنرز' رورل ڈیویلپمنٹ۔

مذکورہ آسامیوں کیلئے زون III سے درج ذیل امیدوار بھرتی کئے گئے ہیں:۔

(ا) اسسٹنٹ موٹیویشن آفیسر۔

نام امیدوار بمعہ پتہ	امیدوار کی تعلیم۔
(ا) حیدر سید ولد علعل بادشاہ ' گاؤں حیا سیری' ضلع دیر	ایم اے سوشل ورک
(۲) منظور علی شاہ ولد غفران شاہ گاؤں چارون چترال۔	ایم اے سوشیالوجی۔

(۲) سنئیر موٹیویشن آفیسر۔

نام امیدوار	امیدوار کی تعلیم۔
(ا) سلطان رشید ولد ہارون الرشید کوزہ باندہ ضلع سوات	ایم اے سوشل ورک
(۲) متفاح الدین ولد شریف اللہ گاؤں منخ ڈسٹرکٹ دیر۔	ایم اے انتھروپالوجی۔

Mr. Acting Speaker: Janab Abdur Rehman Khan, MPA to please ask his Question No. 1072.

* 1072 - حاجی عبدالرحمان خان، کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ
(الف) آیا یہ درست ہے کہ مالی سال 98-1997 میں محکمہ نے صوبہ میں ٹیوب ویلوں کی منظوری دی تھی،
(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو،
(ا) کل کتنے ٹیوب ویلوں کی منظوری دی گئی تھی ؛ اور تاحال کتنے ٹیوب ویل مکمل ہو

چکے ہیں، تفصیل بتائی جائے؛

(۲) آیا مذکورہ ٹیوب ویل محکمہ نے خود مکمل کئے ہیں یا ٹھیکیداروں کو ٹھیکے پر دیئے گئے تھے؛

(۳) نیز آبنوشی کی سکیموں اور ٹیوب ویلوں کیلئے مالی سال 98-1997 کیلئے کتنے پائپ خریدے گئے تھے، مکمل تفصیل بتائی جائے؟

وزیر آبنوشی: (الف) جی ہاں۔

(ب) (۱) مالی سال 98-1997 میں صوبہ میں مختلف آبنوشی کی سکیموں کیلئے 119 ٹیوب ویلوں کی منظوری ہوئی تھی جن میں بچانوے مکمل ہو چکے ہیں، تفصیل لف 1 میں درج ہے۔

(۲) مذکورہ ٹیوب ویل محکمہ کے منظور شدہ ٹھیکیداروں سے مکمل کروائے گئے ہیں۔

(۳) مالی سال 98-1997 میں آبنوشی کی سکیموں کے لئے خریدے گئے پائپوں کی تفصیل لف II میں درج ہے۔

پبلک ہیلتھ انجنیئرنگ ڈیپارٹمنٹ

مالی سال 98-1997ء میں منظور شدہ اور مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تفصیل۔

نمبر شمار۔	ڈویژن کا نام	منظور شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد	مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد	ذریعہ تنصیب
۱	پشاور ڈویژن	۶	۱	بذریعہ منظور شدہ ٹھیکیدار
۲	ٹیوب ویل ڈویژن پشاور۔	۲۱	۲۱	ایضاً
۳	کوہاٹ ڈویژن	-	-	-
۴۔	بنوں ڈویژن	۳	۳	بذریعہ منظور شدہ ٹھیکیدار
۵	لکی مروت ڈویژن	۴	۴	ایضاً
۶	ڈی آئی خان ڈویژن	۲۳	۲۰	—
۷	ٹانک ڈویژن	۳	۳	—
۸	مردان ڈویژن	۱۲	۱۲	—

۹	سوات ڈویژن	۹	۶	—
۱۰	چترال ڈویژن	-	-	— —
۱۱	ہری پور ڈویژن	۲	۲	بذریعہ منظور شدہ ٹھیکیدار
۱۲	ایبٹ آباد ڈویژن	۷	۷	ایضاً
۱۳	مانسہرہ ڈویژن	۱۱	۳	محکمانہ طور پر ۱۴
	صوابی ڈویژن	۱۰	۶	بذریعہ منظور شدہ ٹھیکیدار
۱۵	کرک ڈویژن	۷	۷	ایضاً
۱۶	تیمرہ گرہ ڈویژن	۱	-	محکمانہ طور پر کام جاری ہے
	ٹوٹل	۱۱۹	۹۵	

پبلک ہیلتھ انجینئیرنگ ڈیپارٹمنٹ

مالی سال 98-1997ء میں واٹر سپلائی سکیموں کے لئے خریدے گئے پائپوں کی تفصیل -

نمبر شمار	نام پی ایچ ای ڈویژنز	پائپ		
		جی آئی پائپ	پی وی سی پائپ	اے سی -
۱-	پشاور	—	—	—
۲-	ٹیوب ویل پشاور	۱۷۸۶۲ میٹر	۱۷۶۳۶ میٹر	—
۳-	کوہاٹ ڈویژن	۲۷۵۴۷ میٹر	۳۲۴۶ میٹر	—
۴-	بنوں	—	۷۱۶۰۴ میٹر	—
۵	ڈی آئی خان	—	۳۲۰۷۳ میٹر	—
۶-	مردان	—	—	—
۷	سوات	۱۲۷۷۹۷ میٹر	—	—
۸	چترال	۳۰۷۸۶ میٹر	—	—
۹	ہری پور	۲۳ میٹر	—	—
۱۰	ایبٹ آباد	۱۰۶۲۹۰ میٹر	—	—
۱۱	مانسہرہ	۴۲۳۰۰۹ میٹر	—	—
۱۲	لکی مروت	—	۳۲۴۰۰ میٹر	—
۱۳	صوابی	—	—	—

۱۴	ٹانک	—	۱۳۲ میٹر	—
۱۵	کرک	۹۶۲۵ میٹر	۲۵۸۰۱ میٹر	—
۱۶	تیمرہ گرہ	۳۰۳۰۸ میٹر	—	—

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! د جز (الف) په جواب کښې دوئ وائي چه "جی ہاں"۔ د جز (ب) په جواب کښې نے لیکلی دی، په دیکښې زمونږه د تیوب ویلو، د صوبے په تیوب ویلو باندے راځو، زمونږ هغه پیښور والا خوئے پشاور "چھ" نو ما سره دا یو طرف ته مکمل شده کښې یو دے، نو زه نه پوهیږمه چه دا زما نه غلط شوے دے او که نه یو دے؟ او بیا لاندے نے لیکلی دی، تیوب ویل ډویژن پشاور "اکیس" نو پوره اکیس دی نو دا خو ما ته ٹهیک نه ښکاری۔ بله دا ده چه "آیا مذکورہ ٹیوب ویل محکمہ نے خود مکمل کئے ہیں یا ٹھیکیداروں کو ٹھیکے پر دیے گئے تھے"۔ دوئ وائي چه ٹهیکیدارانو له مو په ٹهیکے باندے ورکړے دی۔ هر کله چه دا نے په ٹهیکه ورکړو نو لاندے ما بل تپوس کړے دے چه دا پائپونه محکمے اغستے دی؟ دوئ وائي، او، نو چه ته کله تیوب ویل په ٹهیکه ورکوے نو پائپ څنګه ته آخلے؟ آیا د تیوب ویل د بورنګ ٹهیکه د ورکړے ده چه پائپونه دوئ خان له اغستے دی؟ دا ګوره دا نے لیکلی دی چه "سکیموں او ٹیوب ویلوں کیلئے مال سال 98-1997 میں کتنے پائپ خریدے گئے تھے، مکمل تفصیل بتائی جائے" تفصیل نے راته ښودلے دے خو هغه صحیح نه دے۔

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

جناب محمد اورنگزیب خان: میرا ایک ضمنی سوال ہے جناب، اگر وزیر صاحب بعد میں جواب دے دیں۔

Mr. Acting Speaker: Supplementary question?

جناب محمد اورنگزیب خان: سپلیمنٹری کوئسچن ہے جناب۔ سیریل نمبر 3 پر ملاحظہ فرمائیں، کوہاٹ ڈویژن کیلئے منظور شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد کوئی بھی نہیں، مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد 'Nil' کوئی نہیں۔ اب دوسرا صفحہ ملاحظہ فرمائیں -------

جناب قائمقام سپیکر: پائپ خریدا گیا ہے؟

جناب محمد اورنگزیب خان: پائپ خریدا گیا ہے جناب۔ 37,547 میٹر پائپ خریدا گیا ہے۔ اس کا جواب ذرا دے دیں جناب۔

Syed ManzoorHussain: Supplementary, Sir.

جناب قائمقام سپیکر: جی، منظورحسین باچا صاحب۔

سید منظور حسین: Such is the case with the Mardan Division, Sir. منظور شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد 12، مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد 12 اور Pipes نہیں ہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: کوہاٹ والا! میرا خیال ہے الٹا ہوگیا ہے۔ (قہقہہ) جناب آنریبل منسٹر صاحب۔

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! عبدالرحمان خان صاحب چه څه ضمنی سوال اوکړو، ټهیکیداری سسټم چه کوم دے، دا د هر ډیپارټمنټ خپل دے او خپل طریقه کار دے۔ د پبلک هیلته انجینیرنګ طریقه کار دا دے چه د دوئ د پائپ اخستلو د پاره خان له ټهیکیداران دی، د هغوی Pre-qualification کوی او بیا هغوی له ټینډر ورکوی۔ د هغوی ریټونه خپل راځی، هغه خپله Approved کیږی۔ د سول ورک د پاره د دوئ خپل ټهیکیداران دی۔ داسے د ټیوب ویل د مشینرئ د پاره د دوئ خپل ټهیکیداران دی نو دلته کښ ---

جناب قائمقام سپیکر: کهدانی د پاره بیل وی، ډرلنګ د پاره بیل ټهیکیدار وی؟

وزیر آبنوشی: او جی، زما په خیال څه داسے طریقه ده۔ نو عبدالرحمان خان خو زما په خیال دا سوچ کوی لکه چه څنګه د سی اینډ ډبلیو ټهیکه ورکړلے کیږی د یو بلډنګ د پاره یا د یو روډ د پاره، هغه خو ټول یو ټهیکیدار وی۔ دلته کښ طریقه کار مختلف دے۔ د پائپ د خریدارئ د پاره یو ټهیکیدار دے، د ټیوب ویل د مشینرئ د پاره بل ټهیکیدار دے، د سول ورکس د پاره بل ټهیکیدار دے۔ نو دا څه کار سول ورکس باندے شوے دے، هغه ټهیکیدار باندے شوے دے لکه څنګه چه دے وائی چه پائپونه محکمے واخستل۔ محکمے بذات خود نه دی اخستی، د ټهیکیدار په Through ئے اخستی دی، د هغے خپل Seprate ټهیکیدار دے۔

جناب اکرم خان درانی: ضمنی سوال دے جی دیکښ۔

جناب قائمقام سپیکر: د نورو ضمنی کونسچنز هم دی، د اونگزیب خان، باچا صاحب او د عبدالرحمان خان۔

وزیر آبنوشی: اورنگزیب خان دا د کوهاټ متعلق چه کومه خبره اوکړه، د دے زه څه و نیلے شم، دا خو دِ دوئ Fresh Question اوکړی۔

جناب قائمقام سپیکر: زه تاسو Assist کړم۔ عبدالرحمان خان صاحب نے یہ بھی کہا ہے کہ پشاور ڈویژن میں منظور شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد چھ ہے اور مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد ایک ہے لیکن پھر بھی لکھا گیا ہے کہ ٹیوب ویل ڈویژن پشاور، 21 ،21 تو یہ کیا ہے؟ "پشاور ڈویژن" الگ ہے اور یہ "ٹیوب ویل ڈویژن پشاور" الگ ہے؟ آپ ذرا تفصیل بتائیں۔

وزیر آبنوشی: "پشاور دویژن"، زه څه پوهه نه شومه جی په دے باندے، تاسو لږ غوندے وضاحت اوکړئ۔

جناب قائمقام سپیکر: "پشاور ڈویژن"، منظور شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد چھ، مکمل شدہ ٹیوب ویلوں کی تعداد ایک، نمبر 2، "ٹیوب ویل ڈویژن پشاور"، منظور شدہ ٹیوب ویل اکیس، مکمل شدہ اکیس۔

وزیر آبنوشی: بس ټهیک ده، پوهه شوم۔ دراصل جی دا "ټیوب ویل دویژن پشاور" چه کوم دے، دے سره چارسده او نوشهره ده او دا بل دویژن چه کوم دے، دا پشاور دے چه کومه ستاسو ضلع ده، دا د "پشاور دویژن" سره ده۔ دا ټیوب ویل دویژن چه کوم دے، د دے نوم د پیښور دے خو دے سره ایریا چه کومه ده، هغه د چارسدے او د نوښار ده۔

جناب قائمقام سپیکر: ان کا دوسرا سوال اسی سپلیمنٹری میں ہے، میں آپ کو یاد دلاتا ہوں۔ انہوں نے کہا ہے کہ جب پشاور ڈویژن میں ایک ٹیوب ویل مکمل ہوا ہے تو آپ نے اس کیلئے کوئی پائپ نہیں خریدا ہے تو پھر یہ ٹیوب ویل کیسے مکمل ہوا ہے؟ آپ دیکھیں جی، "پشاور جی آئی پائپ، پی وی سی پائپ"، کوئی خریداری نہیں ہوئی ہے۔

وزیر آبنوشی: زه عرض کوم۔ ما ته تاسو دا عرض اوکړو چه د دوئ دا پائپ پی وی سی دے او که دا جی آئی پائپ دے، د دے خپل ټهیکیداران دی ----

جناب قائمقام سپیکر: نه نو د "مکمل" مقصد څه دے؟ "مکمل شده ټیوب ویل---

میاں گل اسفندیار امیر زیب(وزیر تعلیم)، یہ آپ کا سپلیمنٹری کوئسچن ہے جی؟

جناب قائمقام سپیکر: No, no, انہوں نے کوئسچن کیا ہے تو میں ان کے کوئسچن کو Convey کرتا ہوں۔

وزیر آبنوشی: دیکښې جی کونسچن دا دے، ما خو تاسو ته عرض اوکړو چه دټیوب ویل خپل یو پورشن دے، د هغے ټهیکه ورکړلے شی، هغه مکمل شی بیا د هغے پائپ بچهاویږی۔

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب! دے پرے پخپله نه پوهیږی نو خان دِ پوهه کړی۔ ما هم نه شی پوهه کولے، خان هم پرے نه شی پوهولے۔ ښه دا خبره ده چه دا کمیټیٔ ته واستوئ نو په کمیټیٔ کښې به دا خبره، دے "حاجی صاحب" خان ته وائی، زه هم خان ته "حاجی صاحب" وایم۔ ده زما نه وړاندے سپیکر صاحب، یوه خبره اوکړه چه مونږه د عوامو غم کوؤ او د اے سی گانو غم نه کوؤ۔ خدائے پاک په قرآن شریف کښې وائی چه "نَحْنُ اَقْرَبُ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ" زه (خدائے) تا ته ستا د مرئ د رګ نه نزدے یم، نو هر کله چه ستا په زړه کښې دهوکه یا دروغ وی نو ته هغه غم مه کوه، په رشتیاؤ خه۔ صاحبه، زه د دے پائپونو په دے خریدارئ به دا ثابتوم چه د یو څو کسو نه کوټیشن اخستے شوے دے د یو سړی په ذریعه او دا پائپونه اخستے شوی دی او دیکښې خُرد برد شوے دے۔ نو مونږه د دے صوبے آمین یو او امانتدار سړی له دا پکار دی چه د امانت خبره سر ته اورسوی۔ دا سپیکر صاحب، زما اصرار دے چه دا به کمیټیٔ ته حواله کوئ، د کمیټیٔ نه بغیر د دے فیصله نه کیږی۔

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل منسٹر! کوہاٹ کا مسئلہ، مردان کا مسئلہ، ان کا بھی جواب دیں۔ ان کے سپلیمنٹری ہیں اور سردار مشتاق صاحب، آپ بھی On Supplementary ہیں؟

سردار محمد مشتاق خان: جی۔ انہوں نے لکھا ہے کہ ٹیوب ویل مکمل شدہ دو ہیں اور پائپ لائن کا لکھا ہوا ہے کہ صرف 23 میٹر۔ یہ ذرا پلیز بتائیں کہ دو ٹیوب ویل Complete ہو گئے ہیں اور پائپ لائن جو ہے، صرف 23 میٹر لگی ہے تو یہ کیا مسئلہ ہے؟

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! عبدالرحمان خان یوه خبره اوکړله..دا په ریکارډ راغلے ده چه په دے پاڼونو کښې خُرد برد شوے دے او ما سره د دے مکمل ثبوت دے۔ عبدالرحمان خان خو ډیر قابل احترام دے، مونږه منو چه د ده ډیر ښه شخصیت دے، ډیر ښه ذهن نے دے، ډیر ښه سوچ نے دے، زه ستاسو په وساطت باندے ده ته دا وایمه چه هغه Proofs د راکړی، زه پرے انکوائری مقرر ووم او دا تحقیق به کوؤ چه که دیکښې خُرد برد شوے وی نو د هغه افسر ګریوان ته دِ لاس ولے او نه رسی چه هغه د دے قوم د دولت سره دا لوبے ټوقے کوی؟

حاجی عبدالرحمان خان: پوائنټ آف آرډر۔ سر! بالکل دا خبره زه په دعویٰ سره کوم۔

وزیر آبنوشی: ما ته منظور ده جی۔ زه ستاسو احسانمند یم۔ ستا مشکور یم چه تاسو سره داسے څه Proofs شته۔ دا نه ستا خبره ده، نه زما خبره ده۔ دا د عوامو خبره ده۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! تر څو پورے چه مونږه د دے اصلاح نه وی کړی، ګوره، دا څو لکهه فټه پانپ اخستے شوے دے، جناب سپیکر صاحب، څه خبره به په کمیټئ کښې حل کیږی، دودھ به دودھ شی او پانی به پانی شی۔ څو لکهه، ګورئ جی، 7,93,347 فټ جی آئی پانپ اخستے شوے دے۔ ګورئ حساب اوکړئ، پی وی سی پانپ چه دے، 1,93,693 فټ اخستے شوے دے، دا په کروړونو روپئ دی۔ دیکښې یو یو فټ، دا صاحبه د دے صوبے سره خیانت شوے دے، افسر کړے دے، ما کړے دے، بل کړے دے خو خیانت شوے دے او خیانت مونږه په ګوته کوؤ۔ کوم سړے چه په خیانت خفه کیږی، خدائے دِ نے زړه اُوچوی۔

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! زه دے سره سنټ پرسنټ اتفاق کومه چه دے وائی چه ما سره Proof شته۔ د کمیټئ حق کښې زه نه یمه، ما له دِ هغه ثبوت راکړی، زه نے انکوائری کومه، تحقیق کومه۔

جناب قائمقام سپیکر: نو تاسو د کمیټئ په حق کښې ولے نه یئ؟

وزیر آبنوشی: او، دوئ دِ مونږه سره Co-operation اوکړی، تعاون دِ اوکړی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! ښه خبره دا ده چه د کمیټئ په حق کښې نه دے، ده سره زمونږه خبره ده۔

جناب قائمقام سپیکر: تاسو د کمیټئ په حق کښې ولے نه یئ؟ نو بیا د کمیټو ضرورت څه دے؟

وزیر آبنوشی: زما عرض واورئ جی۔ دا څومره کیسونه چه کمیټو ته تلی دی او هلته کښې پراته دی، بیا د هغے طریقه کار دا دے چه بیا ډیپارټمنټ را اوغواړی، د هغوئ موقف غواړی او بیا قانونی طریقه دا ده چه هغے له به څوک ځی او انکوائری به کوی۔

جناب قائمقام سپیکر: بیا به داسے کار اوکړو چه کمیټیانے به ختم کړو۔

وزیر آبنوشی: د هغه خلقو نومونه دِ دوئ ما له راکړی چه زه انکوائری اوکړمه او دوئ د ما سره تعاون اوکړی۔ که چرے دے مطمئن نه شی او که د هغے شی صحیح طریقے سره انکوائری او نه شی نو بیا د کمیټئ ته لاړه شی۔

حاجی عبدالرحمان خان: ذات ته به خبره جناب سپیکر صاحب، نه اړه وو۔ زه خدائے گواه، حاضر ناظر گنړم، زما د ده د ذات سره څه دشمنی نشته۔ زمونږه د سرخ پوشو یوه عجیبه عادت دے چه هر کله خیانت کیږی نو مونږه هغه خیانت داسے گنړو لکه زمونږه د جیبه چه ځی۔ زمونږه په ده دعویٰ ده نو دے به زما څه فیصله کوی؟

جناب قائمقام سپیکر: اورنگزیب خان صاحب۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر! صوابی کیلئے تو سلیم خان صاحب خود کہہ دیں گے جی۔ جو پائپ سوات کیلئے خریدے گئے ہیں، 1,27,797 میٹر، مانسہرہ کیلئے 4,23,009 میٹر، یہ اتنے لاکھوں میٹر پائپ خریدے گئے ہیں تو کمیٹی کو چلا جانے تو وہاں Trash out ہو جائیگا، تو اس میں کوئی برائی نہیں ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: اس میں میرے خیال میں یہاں تو اتنے سپلیمنٹری کوئسچنز ہیں، منظور باچا صاحب کا ہے، سردار مشتاق صاحب کا ہے ----

وزیر آبنوشی، جناب سپیکر! زه یو عرض کومه۔ سوال دا دے۔۔۔۔
جناب سلیم خان ایڈوکیٹ، زه خبره اوکړم جی نو بیا به حاجی صاحب جواب راکړی جی۔
وزیر آبنوشی، مونږه ټول عوامی نمائندګان یو او زمونږه د ټولو دا فرض دے چه د دے ملک نه څومره خرابی لرے کیدے شی چه مونږه هر یو سړے د خپل حیثیت، د خپل طاقت، د خپل قابلیت مطابق په هغے کښې کوشش اوکړو۔ څو پورے چه د دے خبرے سوال دے نو خدائے حاضر دے چه زه دا غوارمه چه دے محکمے کښې خرابئ لری شی څو دیکښې د تعاون ضرورت دے، د ثبوت ضرورت دے۔ زما دا درخواست دے۔۔۔۔۔
جناب قائمقام سپیکر، تعاون او ثبوت هم کمیټئ کښې پیش کیږی، تاسو ولے د کمیټئ نه ګهبراؤ یږئ۔
وزیر آبنوشی، که دا هاؤس غواړی نو او دِ لیږی کنه څو زه د دے خبرے۔۔۔
جناب قائمقام سپیکر، نو تاسو ولے Oppose کوئ؟ ستاسو د ټریژی بنچز نه هم منظور باچا صاحب دا غواړی، سردار مشتاق هم دا غواړی او تاسو Oppose کوئ۔
وزیر آبنوشی، سردار مشتاق څو د کمیټئ نه وائی، هغه څو سوال کوی۔
جناب قائمقام سپیکر، تر اوسه پورے هغه ته جواب نه دے ملاؤ شوے۔
وزیر آبنوشی، زما ګزارش دا دے چه زه وایم چه زه پخپله د دوئ د خبرے تائید کومه۔ زه څو وایمه چه ما باندے دِ دا ممبران مهربانی اوکړی او رادِ شی۔
جناب قائمقام سپیکر، بنه جی، Please reply وزیر صاحب تاسو مهربانی اوکړئ one by one تاسو مخکښے د اورنګزیب خان د ضمنی سوال جواب ورکړئ بیا د هغے نه پس د منظور باچه صاحب د ضمنی سوال جواب ورکړئ او د هغے نه پس د سردار مشتاق جواب ورکړئ، پلیز۔
جناب فتح محمد خان (وزیر جنګلات)، جوابونه به ورکوی څو ۔۔۔۔
جناب قائمقام سپیکر، اوس ولے جواب نه ورکوئ؟
وزیر جنګلات، ځکه نه ورکوی چه دا څو تقریرونه دی، د یو طرف نه هم او بل

طرف نه هم او منستر پخپله هم دومره اوږد تقرير اوکړو۔ د Question او Answer په طريقے باندے نے کوئ۔

جناب محمد اورنگزیب خان: دا غلطه ده جی۔ دا هر وخت، ہم تو ان کے سفید بالوں کا احترام کرتے ہیں، بڑے اچھے آدمی ہیں، ہم نے کوئی تقریر نہیں کی ہے اور نہ ہی ہمیں شوق ہے تقریروں کا۔

جناب قائمقام سپیکر: بھائی، آپ کوئسچن دوبارہ کریں۔

جناب محمد اورنگزیب خان: کوئسچن کیا ہے جناب، سوال کی طرف دھیان ہی نہیں دیتے۔ (شور)

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: زما دا ضمنی سوال دے ------

Mr. Acting Speaker: Saleem Khan! please sit down.

جناب محمد اورنگزیب خان: سر! کوہاٹ ڈویژن کیلئے کوئی ٹیوب ویل منظور بھی نہیں ہوا اور تعمیر بھی نہیں ہوا، بنا ہی نہیں ہے، پائپ خریدے گئے ہیں 37,547 میٹر جی آئی پائپ اور 3246 میٹر پی وی سی پائپ۔ دوسرا میرا سوال ہے کہ سوات کیلئے نو منظور ہوئے ہیں اور چھ مکمل ہوئے ہیں اور 1,27,797 میٹر پائپ، پشاور کیلئے اکیس ٹیوب ویل منظور ہوئے ہیں اور اکیس بن گئے ہیں اور پائپ خریدے گئے ہیں، صرف 17,862 میٹر تو -----

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل منسٹر! وزیر صاحب، محترم وزیر صاحب۔

جناب محمد اورنگزیب خان: وہ دیکھ نہیں رہے ہیں، یہ حال ہے جی۔

جناب قائمقام سپیکر: محترم یوسف ترند صاحب! آپ جواب دیں۔

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! ------

جناب قائمقام سپیکر: انہوں نے جو سپلیمنٹری کوئسچن کیا ہے، اگر آپ نے سنا ہے تو اس کا جواب دیں، پلیز۔

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! هغه چه کوم اعداد و شمار دی نو هغه خو په دے جواب کښ راغلی دی، In writing دی۔ چه د هغے نه بهر سوال کوی نو زه اوس بزرګ خو نه یمه۔ دا خو دے به ما له ټائم راکړی چه زه دا ټول د ډیپارټمنټ، دا فریش کونسچن دے، دا ضمنی سوال خو نه دے۔ (شور)

جناب محمد اورنگزیب خان: چھ مہینے پہلے سوال داخل ہوا ہے، اور انہیں کتنا ٹائم چاہئے

جی؟

جناب قائمقام سپیکر: اوس بہ منظور باچا صاحب سپلیمنٹری اوکړی۔

سید منظور حسین: محترم سپیکر صاحب!-------

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! میں ایک عرض کرنا چاہتا ہوں۔ تفصیلاً سوال کا جواب دیا ہوا ہے۔ اگر یہ سمجھتے ہیں کہ محکمے نے درست جواب نہیں دیا ہے تو وہ پوائنٹ آوٹ کریں It should be like that ایک تفصیلاً جواب ہے ------

جناب قائمقام سپیکر: وہ یہ کہہ رہے ہیں، شاید آپ اس وقت مصروف تھے، کہ کوہاٹ ڈویژن کیلئے ایک ٹیوب ویل منظور نہیں ہوا لیکن اس کیلئے پائپ خریدا گیا ہے۔

Minister for Local Government: It must be like that Speaker Sahib , it must be like that.

جناب قائمقام سپیکر: تو ان کو کوئی جواب تو دیں ناں کہ کیوں پائپ خریدا گیا جب ٹیوب ویل نہیں تھا؟

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب! پوائنٹ آف آرڈر۔ میں ایک عرض کر رہا ہوں کہ جس کا کوئسچن ہے، وہ یہ کہتے ہیں کہ جو پائپ خریدا گیا ہے وہ ہزاروں میٹر ہے۔ اس پائپ میں بہت زیادہ دھاندلی ہوئی ہے اور یہ غلط طریقے سے خریدا گیا ہے، اسلئے اس کی انکوائری کی جائے۔ تو میرے خیال میں منسٹر صاحب کو اس پر اعتراض نہیں ہونا چاہئے۔

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! ہمارے علاقوں میں ٹیوب ویلز نہیں ہوتے، پائپ خریدے جاتے ہیں Gravity flow کیلئے اور کوہاٹ میں Gravity flow نہیں ہوتے ہیں۔ (شور)

جناب قائمقام سپیکر: منظور باچا صاحب۔

سید منظور حسین: محترم سپیکر! زہ نہ پوھیږم چہ ولے محترم وزیر صاحب دا سوال کمیټئ تہ لیږل چہ دے، ھغہ محسوسوی؟ بس کمیټئ تہ د لاړشی، او د کتے شی۔

وزیر آبنوشی: دا اولیږئ کمیټئ تہ -----

Mr. Acting Speaker: Thank you very much.

وزیر آبنوشی: خو زہ یو عرض کومہ جی، یو عرض کومہ، خفہ کیږئ مہ۔

جناب حمید اللہ خان: پوائنٹ آف آرڈر۔

Mr. Acting Speaker: Hameed-ullah Khan Sahib! no point of order.

وزیر آبنوشی، یو عرض کومه۔ د 1985 نه زه را روان یمه او ډیرو کمیټو ته کیسونه تلی دی، ماسوائے ذ یوے کمیټۍ، د مانسهرے والا، نور به تاسو اوګورئ چی څه رزلټ ئے نه راخی۔

جناب قائمقام سپیکر، نورو کمیټو کښی هم فیصلے شوے دی۔

وزیر آبنوشی، نو زما به دا Request وی چه په دے دغے باندے دِ کمیټی خپل دغه اوکړی او مونږ هم ترے بیا دے هاؤس کښی ------

جناب قائمقام سپیکر، د پبلک هیلتھ د کمیټۍ چیئرمین څوک دے؟ پبلک هیلتھ د کمیټۍ چیئرمین څوک دے؟

وزیر آبنوشی، خو په دے باندے ټائم هم مقرر کړئ جی۔ یو منټ جی، په دے باندے ټائم مقرر کړئ چه څومره ټائم کښی به دا کمیټی دے هاؤس ته رپورټ ورکوی۔

Mr. Acting Speaker: Is it the desire of the House that Question No. 1072, moved by Haji Abdur Rehman Khan, MPA, may be referred to the Standing Committee on Public Health Engineering?

(The motion was carried.)

Mr. Acting Speaker: The 'Ayes' have it. Question No. 1072, moved by Haji Abdur Rehman Khan, MPA, is referred to the Standing Committee on Public Health Engineering. I will request the Chairman of Standing Committee on Public Health Eneineering that he must inculde Mr. Aurangzeb, Sardar Mushtaq and Manzoor Bacha in the Committee meetings and the Committee should decide this Question within sixty days.

حاجی عبدالرحمان خان، سپیکر صاحب! زه ستاسو او د ټول هاؤس ډیرهٔ شکریه ادا کومه چه دا سوال کمیټۍ ته لاړو۔

سردار غلام نبی، جناب سپیکر صاحب! انشاء اللّٰه ہم اس کی تحقیقات کریں گے اور بہت

جلد اس کا فیصلہ کریں گے، سب کو بلائیں گے جو Affectees ہیں۔

Mr. Acting Speaker: Question No. 795, Janab Said Ahmad Khan, MPA.

جناب حمید اللہ: یو منټ سپیکر صاحب، زما یوه خبره ده۔ سر! پرون مونږه له ایجنډا په دے میز باندے نه ده ایښودے شوے، د دے تپوس اوکړئ چه دا څه چل شوے دے؟

جناب قائمقام سپیکر: او تاسو نن سحر چرته وئ؟

جناب حمید اللہ: نه سر، ایجنډا نه وه۔ زما خو دا خیال وو چه بل څه پروګرام دے، سر۔

جناب قائمقام سپیکر: تاسو زما چیمبر ته راشئ او بیا زما نه تپوس اوکړئ۔ پلیز سید احمد خان صاحب۔

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! اس کے علاوہ اور کیا پروگرام ہو سکتا ہے اسمبلی میں کہ حمید اللہ خان کہہ رہے ہیں کہ میں سمجھا کہ آج اسمبلی میں کوئی اور پروگرام ہے؟

جناب قائمقام سپیکر: وہ پروگرام تو ایم پی ایز ہاسٹل میں ہوتے ہیں۔ جناب سید احمد خان صاحب۔

* 795 ۔ جناب سید احمد خان: کیا وزیر جنگلی حیات و ماہی پروری از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔

(الف) آیا یہ درست ہے کہ چترال میں ماہی پروری کا محکمہ موجود ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ حکومت ماہی پروری کیلئے سالانہ فنڈ دیتی ہے؛

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ دریائے گرم چشمہ میں بہت زیادہ تعداد میں ٹراؤٹ مچھلیاں پائی جاتی تھیں، اب نایاب ہوگئی ہیں؛

(د) آیا یہ بھی درست ہے کہ دیگر ہیچریوں میں ٹراؤٹ مچھلیوں کی تعداد کم ہوگئی ہے؛

(ہ) اگر (الف) تا (د) کے جوابات اثبات میں ہوں تو مچھلیوں کی تعداد میں کمی کی وجوہات کیا ہیں اور اس ضمن میں محکمہ نے کیا اقدامات کئے ہیں؟

جناب طاؤس خان (وزیر جنگلی حیات و ماہی پروری): (الف) جی ہاں، یہ درست ہے۔

(ب) جی ہاں، یہ درست ہے۔

(ج) یہ درست نہیں ہے بلکہ محکمہ ماہی پروری کی جانب سے ہر سال ٹراؤٹ مچھلی کے بچے دریاؤں میں ڈالے جاتے ہیں جس کی وجہ سے وافر مقدار میں ٹراؤٹ مچھلی دستیاب ہے اور پچھلے تین سالوں کے دوران لائسنسوں کی تعداد اور ریونیو میں بھی خاطرخواہ اضافہ ہوا ہے۔

(د) یہ درست نہیں ہے بلکہ چترال کی دیگر ہیچریوں میں ٹراؤٹ مچھلیوں کی تعداد میں اضافہ ہوا ہے۔

(ہ) جیسا کہ (الف) تا (د) میں وضاحت کی گئی ہے۔

<u>جناب سید احمد خان</u>: محترم سپیکر صاحب! میں جناب منسٹر صاحب کی پرفارمنس سے بڑا خوش ہوں جی۔ انہوں نے کافی کام میرے علاقے میں کیا ہے۔ پہلے وہاں حالات کافی خراب تھے، جس وقت میں نے یہ کوئسچن بھیجا تھا تو اب میں مطمئن ہوں جی۔ اس جواب سے میں مطمئن ہوں۔ (تالیاں)

<u>وزیر جنگلی حیات و ماہی پروری</u>: جناب سپیکر صاحب! میں سید احمد خان کا شکریہ ادا کرتا ہوں۔

<u>Mr. Acting Speaker:</u> O.K, jee, satisfied. Question No. 898, Hameed Uullah Khan Sahib.

* 898 - <u>جناب حمید اللہ</u>: کیا وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(الف) ضلع دیر میں ماہی پروری کے محکمے میں کل کتنا سٹاف کام کر رہا ہے، کہاں کہاں تعینات کیا گیا ہے، بمعہ نام و سکونت تفصیل فراہم کی جائے،

(ب) مذکورہ محکمے نے ضلع دیر کی ترقی کیلئے کیا اقدامات کئے ہیں، نیز دیر میں ماہی پروری کے کتنے ہیچریز ہیں اور کہاں پر واقع ہیں؟

<u>وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات</u>: (الف) محکمہ ماہی پروری ضلع دیر میں ایک اسسٹنٹ ڈائریکٹر فشریز اور تیس دیگر افراد مختلف عہدوں پر کام کر رہے ہیں۔ ان کی تفصیل منسلکہ فہرست (Annexure) میں دی گئی ہے۔

(ب) ضلع دیر میں کلکوٹ کے مقام پر 1975 میں ٹراؤٹ مچھلی کی ہیچری قائم کی گئی ہے جس سے سالانہ دس تا بیس ہزار ٹراؤٹ بچے حاصل کر کے دریاؤں میں ڈالے جاتے رہے

ہیں اور اس کی بدولت آج دریائے پنجگوڑا میں وافر مقدار میں ٹراؤٹ مچھلی دستیاب ہے۔

فہرست سٹاف محکمہ ماہی پروری ضلع دیر صوبہ سرحد

نمبر شمار۔ نام بمعہ عہدہ	ایڈریس	تعیناتی کی جگہ
۱۔ شوکت علی خان۔اسسٹنٹ ڈائریکٹر فشریز	مینگورہ۔سوات	چکدرہ
۲۔ محمد اقبال۔اسسٹنٹ ریسرچ آفیسر	چکدرہ۔دیر	چکدرہ
۳۔ خورشید احمد۔اسسٹنٹ وارڈن فشریز	درشخیلہ۔سوات	چکدرہ
۴۔ محمد نسیم۔سینئر کلرک	نوشہرہ	چکدرہ
۵۔ خائستہ ولی۔ جونیئر کلرک	چکدرہ۔دیر	چکدرہ
۶۔ راحت اللہ	رانئے۔دیر	چکدرہ
۷۔ محمد ادریس۔ نائب قاصد	اوچ۔ادنزئی	چکدرہ
۸۔ شاکر اللہ۔چوکیدار	چکدرہ۔دیر	چکدرہ
۹۔ سید احمد خان۔ فشریز سپروائزر	گنگورے دیر	کلکوٹ ہیچری
۱۰۔ محمد اسرار۔ =	بخشالی۔مردان	چکدرہ
۱۱۔ باچہ رحمان ڈرائیور	چکدرہ۔دیر	چکدرہ
۱۲۔ فقیر جان۔ہیڈ فشریز واچر	کلکوٹ۔دیر	کلکوٹ
۱۳۔ محمد جان۔ فشریز واچر	کلکوٹ۔دیر	کلکوٹ
۱۴۔ اکبر شاہ =	بیاڑ۔دیر	کلکوٹ۔پاتراک
۱۵۔ بخت نصر =	تالاش۔دیر	تیمرگرہ
۱۶۔ امیر افضل =	تھل۔کلکوٹ	کمراٹ
۱۷۔ علم دین =	کلکوٹ۔دیر	بریکوٹ۔کلکوٹ
۱۸۔ شیر افضل =	تھل۔دیر	کلکوٹ
۱۹۔ شاکر اللہ =	جانگو۔ادنزئی	دریائے سوات چکدرہ
۲۰۔ علی الرحمان =	چکدرہ۔دیر	=
۲۱۔ عمر رحمان =	شرینگل۔دیر	شرینگل۔پاتراک
۲۲۔ محمد ایوب =	لاموتی۔دیر	بریکوٹ۔تھل
۲۳۔ خیر محمد =	دربار۔چکدرہ	چکدرہ
۲۴۔ گل باچہ ڈرائیور	چکدرہ	چکدرہ

جناب قائمقام سپیکر: حمید الله خان صاحب! اوس بیا مصروف یئ۔ (قہقہے)
حمید الله خان صاحب۔ افتخار صاحب۔

جناب افتخار الدین: جناب سپیکر صاحب! حمید الله خان صاحب هسے مزے اخلی، هغه ته د خپل سوال پته نشته۔ اوس دا ضمنی سوال به ترے هیر وی نو دا حمید الله خان صاحب مزے اخلی۔

جناب حمید اللہ: سوال نمبر 898 (الف) "کیا وزیر ماہی پروری و جنگی حیات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ضلع دیر میں ماہی پروری کے محکمے میں کل کتنا سٹاف کام کر رہا ہے، کہاں کہاں تعینات کیا گیا ہے، بمعہ نام و سکونت تفصیل فراہم کی جائے" -----

وزیر بلدیات، سپیکر صاحب! It should be expunged. Sir! he said "وزیر جنگی"۔

جناب قائمقام سپیکر: نہیں، نہیں۔ یہ لکھا ہوا ہے: جنگی حیات"۔ تھوڑا سا Atchesanian کیلئے اردو کا Problem ہے۔ Yes, please.

جناب حمید اللہ: ما سر! دا خبره کوله چه دوئ، دا زمونږه منسټر صاحب چه کوم دے سر، نو زمونږه دیر کښې جی دے حکمرانانو، په براول کښې د دے تراوټ مهیانو جی څه پوزیشن دے او دوئ پکښې تر اوسه پورے څه کړی دی؟ ما ته د جی دوئ اوښائی چه دوئ په کمراټ او په دیر کښې څه شے کړے دے، سر؟

جناب قائمقام سپیکر، جناب محترم وزیر طاؤس خان صاحب۔

جناب فرید خان طوفان، سپیکر صاحب! ضمنی سوال کومه۔

جناب قائمقام سپیکر: مخکښې یو جواب ورکړی نو بیا اوکړئ۔

جناب فرید خان طوفان: ما وئیل چه دے جواب ورکوی نو چه زه ضمنی سوال اوکړمه نو د هغے به هم ورسره جواب ورکړی جی۔

جناب قائمقام سپیکر: ما وئیلے چه هغه وزیرصاحب باندے دومره بوجھ نه اچوؤ۔

جناب فرید خان طوفان: نه، نه، زه بوجھ پرے نه اچومه۔ زه دا یوه خبره کومه او هغه چه هلته راشی او په هغے کښې کار اوکړی -----

Mr. Acting Speaker: Farid Khan Toofan on supplementary

question.

جناب فرید خان طوفان: جی۔

Mr . Acting Speaker: Farid Khan Toofan on supplementary question.

جناب فرید خان طوفان: او۔ نو دا د ښه اوکړو چه زما نوم دے واخستلو۔

جناب قائمقام سپیکر: پلیز۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! زما د وزیر صاحب نه دا ضمنی سوال دے چه دوئ واتی چه په کال کښ دوئ په دریابونو کښ مهیان پریږدی، دا شانتے په ډیمونو کښ هم دوئ مهیان پریږدی او دوئ چه مهیان پریږدی نو د هغے نه پس دوئ سره څه داسے انتظام شته چه دوئ پته کوی چه هغه مهیان چه دوئ پریښودے دی آیا هغه ژوندی پاتے شوی دی یا مړه شوے دی؟ زه دا سوال دے د پاره کومه چه په کرک کښ یو ډیم دے، زیبی ډیم، چه وزیر صاحب مهربانی کړے وه، دے راغلے وو او په هغے کښ ئے مهیان پریښودے وو۔ خو اوس د هغے مهیانو پریښودو تقریباً شپږ میاشتے اوشوے او هلته کښ په هغه ډیم کښ د مهیانو هډو پته نه لگی۔ زما ورته ضمنی سوال دا دے چه آیا داسے ډیمونو کښ چه دوئ مهیان پریښودے دی او هغه وُرک شوے دی، دوئ نور مهیان پکښ د پریښودو څه پروگرام شته او که وی نو کرک ته راخی او که نه؟

جناب قائمقام سپیکر: جناب محترم وزیر صاحب۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: بسم اللهِ الرَحمانِ الرَحیم۔ جناب سپیکر صاحب!--------

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! یو ضمنی سوال پکښ زما هم دے۔ جواب به په یو ځائے جی اوکړی۔ (قہقہہ) یو منټ، جواب به په یو ځائے اوکړی۔ زما په حلقه کښ آتھ کروړ روپو څه یو-------

جناب قائمقام سپیکر: دا کونسچن چه کوم دے، دا د دیر حوالے سره دے۔ Please no. تاسو جواب ورکوئ جی۔ (تالیاں)

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: جناب! دا زه ستاسو په وساطت باندے یوه خبره کوم ------

جناب قائمقام سپیکر: دوه خبرے اوکړئ جی - There were two supplementary questions.

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: لس به هم کوم د خدائے په حکم سره او ستاسو په دعا سره۔

جناب قائمقام سپیکر: بالکل اجازت دے۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: نو د یو خبرے یا هسے د یو مطالبے یو قسم مناسب طریقه دا ده چه دا محکمه په پاکستان کښې فعال شی- نو زما ټولو ته اول گزارش دا دے خو د دوئ د سوال به زه مناسب جواب ورکوم انشاء اللہ۔ دے محکمے 'Wild life and Fisheries' ته دوئ مراعات ولے نه ورکوی؟ دا ټول مشترکه هغوی ته ولے نه ورکوی؟ (تالیاں) دوئ هغوی ته لږ زیات ولے نه ورکوی چه مونږ فعال شو؟ مطلب دا دے چه دے له زیاتول پکار دی کنه۔عرض مے دا دے------

جناب قائمقام سپیکر: محکمه بحال نه ده، مخکښې د محکمه بحال شی۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: نو حمید اللہ صاحب چه کومه خبره کوی چه دے له ترقی ورکوو چه وائی چه دا میان دومره دی، دا فلانکے دومره دی- هلته کښې دا نوکران هم شته، دا میان مخکښې نه څښکال زیات هم دی- زه د دوئ د تسلئ د پاره وایم چه هلته کوم کار دے نو هغه کار هم به صحیح شی او مونږ خو دا کوشش کوو چه دا میان هغه ځائے کښې زیات شی- نو هغه څومره کسان چه دیکښې شمار دی، دغه ئے دیکښې لیکلی دی- ده سره به هم وی او ما سره هم شته- تنیس کسان دی نو هغه کار کوی- هغوی دریاب ته میان هم اچوی، د هغے حفاظت هم کوی- نو زما دے ټول هاؤس ته دا عرض دے چه دا محکمه د یو انسان د زندگئ د پاره، د معاشی حق او د لین دین د پاره ډیره فائده مند ده، نو دوئ دِ دے ته د خصوصی گرانټ ورکړی- دا زما سوال دے۔ د فرید خان صاحب خبره چه دیکښې مونږ هلته میان غورزولی دی نو

بیا به هم غورزوو۔ د ده نوے خبره راغلے ده، د هغے به زه د محکمے نه تپوس کوم چه هلته څه اقدام شوے دے؟

جناب قائمقام سپیکر: ٹهیک شوه۔

جناب نجم الدین: جی زما ضمنی سوال دے۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! زه د وزیرصاحب ډیره شکریه ادا کومه، د وزیر صاحب ډیره شکریه ادا کومه چه دے راغلے وو، دوئ میان پکښ، ما معلومات اوکړل، لس زره نے پریښودے دی۔ زما سوال دا دے چه لس زره میان نے پریښودے دی خو میان نشته۔ اوس یا چه مړه شی، د هغوی به دوئ ته پته لګی او که دوئ بیا -----

جناب قائمقام سپیکر: وزیر صاحب وائی چه Fresh question پکار دے۔ دا Question د دیر متعلق دے، تاسو د کرک تپوس کوئ۔

جناب فرید خان طوفان: زما ضمنی سوال دے۔

جناب قائمقام سپیکر: نه، ضمنی کښی بیا د دیر متعلق تپوس کوئ۔

جناب فرید خان طوفان: سپیکر صاحب! زما د وزیر صاحب نه په دے سوال کښی ضمنی سوال دا دے چه هغه وائی چه مونږه تراوټ میان سالانه "دس سے بیس ہزار" په دریابونو کښی اچولی دی۔ زه وایمه چه دے ما ته بیا دا جواب راکوی چه څو مره میان هغه کښی ژوندی پاتے شوے دی او څومره مړه دی؟

جناب قائمقام سپیکر: وزیر صاحب۔

جناب نجم الدین: زما جی ضمنی سوال دے۔ زه جی د دیر وخت نه ولاړ یمه۔ ډیره مهربانی، سر۔

جناب قائمقام سپیکر: اچھا، د فرید خان جواب ورکړئ بیا د هغه نه پس نجم الدین خان صاحب تاسو نه څه تپوس کوی۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: نو فرید صاحب ته زه دا وایم چه دے دِ نوے سوال پیش کړی۔ دا خو هغه کړے دے نو هغے کښی مونږه دواره به لاړ شو او هلته به اوګورو۔

جناب قائمقام سپیکر: بالکل، You need a fresh question. نجم الدین خان۔

جناب نجم الدین: زما جی د منسټر صاحب نه، ډیر ښه سړے دے، دے هاؤس کښی چغے چغارے لرے Stop کړئ، لږ نے پُرامن کړئ جی۔ زما درخواست دا دے جی، د منسټر صاحب نه ضمنی سوال دا دے چه کوهستان کښی چه کوم خانے د تراوټ میانو ډیر غټ پروګرام شتے او زما خیال دے پروسکال وزیر اعظم صاحب هم د هغے نه څه خوړلے دی ------

جناب قائمقام سپیکر: نجم الدین خان! دا د کوهستان متعلق ته سوال کولے نه شے۔ You need a fresh question, دا د کوهستان متعلق نه دے دا د ډیر متعلق دے۔

جناب نجم الدین: د کوهستان دے جی۔ دا تراوټ، دا کلکوټ کوهستان کښی دے۔ تراوټ میان هلته دی جی، هیچری هلته ده، د هغے خانے جی خبره خو -----

جناب قائمقام سپیکر: بیا تاسو یو نوے سوال راوړئ کنه جی۔

جناب نجم الدین: سوال نه، د هغے متعلق خبره کوم جی۔ کله د دے نه بهر لاړمه، زه عرض کومه جی۔

جناب قائمقام سپیکر: ښه، د ډیر کوهستان خبره ده۔

جناب نجم الدین: دا د هغه خانے متعلق خبره ده جی۔ هلته جی پروسکال وزیر اعظم صاحب تلے دے او د دوئ هیچرے او هلته نے چه کوم دے، میان هم خوړلے دی سر۔ زما عرض دا دے جی، زه د منسټر صاحب نه د یوے خبرے تپوس کوم چه دے دِ ما ته دا اووائی چه د دے اسسټنټ ډائریکټر لاندے په ډیر ډسټرکټ کښی ټول Sanctioned پوسټونه څومره دی؟ د هغے Against څو کسان کار کوی؟ ده تنیس کسان ورکړی دی جی او په دے هیچرئ کښی د دوه کالو، آیا دوئ چه کوم دے پروسکال، زه خو دا وایم جی، واضحه خبره کوم چه هیچری نشتے، هسے برائے نام هیچری ده، نه پکښی بیس هزار میان تقسیم شوی دی او نه پکښی پرییښودلے شوی دی بلکه یو کمیټی دِ جوړه شی د هاؤس جی، دوئ اسمبلئ سره ټول عمر ګپ لګولے دے۔ کلکوټ کښی کومه هیچری چه ده جی، هغه بالکل ختمه ده۔ یو کمیټی

جوړه کړئ او د خدائے د پاره ئے هلته اولیږئ جی چه هلته لاړه شی، د هغے هیچرئ چیکنګ اوکړی چه په دیکښ بیس هزار بچی پاللے کیږی او که نه، د دے دغلته سټاف شته او که نه؟ نشته دے جی۔او د هغے باوجود چه کوم دے نو ما ته دِ دے دا اوښائی چه دوه کالو کښ دوئ هلته څو مهیان پریښودے دی؟

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

جناب حمید اللہ: سر! زه پکښ یوه خبره کومه۔ سر! دوئ وائی چه دس هزار نه بیس هزار تراوټ مهیان مونږ په پنجکوړه کښ پریښودے دی، زه دے منسټر صاحب ته یوه خبره کوم - سر! په پنجکوړه کښ دِ دے ما ته یو مهے اونیسی او یا راته د اوښائی نو زه به جرم ورکوم، سر۔ (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: جناب وزیر صاحب۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: جناب حمید الله صاحب دا وائی چه یو مهے دِ اوښائی۔ مثال په طور مونږه ستاسو، قتل بند دے او که نه دے پاکستان کښ؟

آوازیں: او، او۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: بند دے که نه دے؟ هیروئن بند دی او که نه دی؟

آوازیں: او، بالکل۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: چه څوک غلا کوی نو هغه به مونږ تاسو ټول په طریقے باندے عمل کوؤ کنه؟

آوازیں: او۔

وزیر ماہی پروری و جنگلی حیات: نو هغے کښ دے چه وائی چه دغه کسان دی، تنیس کسان هلته موجود دی، اسسټنټ ډائریکټر هم موجود دے نو لهذا دے زما خوږ ممبر دے، دے باندے چه نور څه اضافه، مطالبه کوی نو هغے باندے به مونږ پوره غور کوؤ۔

جناب نجم الدین: زما د سوال جواب ملاؤ نه شو جی۔ (شور)

جناب قائمقام سپیکر: وزیر صاحب ډیر مختصر جواب ورکړے دے۔

جناب نجم الدین: د اسمبلئ نه به ګپ نه جوړه وو جی۔

جناب قائمقام سپیکر: اسمبلی چائے د پارہ، Refreshment د پارہ Adjourn کومہ جی۔

(اس مرحلے پر چائے کیلئے ایوان کی کارروائی ملتوی ہوگئی۔)
(وقفہ کے بعد جناب قائمقام سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

معزز اراکین کی رخصت

جناب قائمقام سپیکر: معزز اراکین! ان معزز اراکین اسمبلی نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں، جناب میاں ولی الرحمان صاحب نے 9 جون 1999 سے 10 جون 1999 تک کیلئے، جناب وجیہہ الزمان صاحب نے 9 جون اور 10 جون 1999 کیلئے، جناب رضا محمد خان صاحب نے 9 اور 10 جون 1999 کیلئے اور جناب سلیم سیف اللہ خان صاحب نے آج کیلئے۔ یہ چھٹی کی درخواستیں منظور کرلیں؟

(تحریک منظور کی گئی۔)

جناب قائمقام سپیکر: آپ کا شکریہ۔

جناب نجم الدین: پوائنٹ آف آرڈر، سر۔

جناب قائمقام سپیکر: رولز کے مطابق 'Announcement from the Chair' کے بعد آپ پوائنٹ آف آرڈر پر بات کرسکتے ہیں۔

جناب نجم الدین: ٹھیک ہے۔

رولنگ

جناب قائمقام سپیکر: معزز اراکین اسمبلی! گزشتہ دنوں ایک مسئلے پر ٹریژری بنچز کی جانب سے رولنگ مانگی گئی، وہ رولنگ میں سنا دیتا ہوں۔

During discussion on law and order situation in the meeting of Assembly, held on 2nd June, 1999, some Members from Treasury Benches, referring to the speech made by Mr. Najmuddin Khan, MPA, raised a point of order that the remarks against the Supreme Court, allegedly made by him, should be expunged from the record of the Assembly, as those were in violation of the Constitution of

Islamic Republic of Pakistan and the Rules of Procedure of the Assembly, they added. As a point was not raised during the speech of Mr. Najmuddin Khan, MPA, at an appropriate time, I, therefore, decided to reserve my ruling so as to convince myself after hearing the recording of relevant speech of Mr. Najmuddin Khan, MPA, as to what remarks were actually made. After hearing the audio cassette, I found that infact, he did not referred to the conduct of any Judge of the Supreme Court or of a High Court in the discharge of their duties on which no discussion can take place in the Provincial Assembly under Article 114 of the Constitution of the Islamic Republic of Pakistan and the items (i) and (ii) of para (q) of Rule 41 of the Provincial Assembly of N.W.F.P, Procedure and Conduct of Business Rules, 1988. I, therefore, have reached to the conclusion that the point regarding expunction of any remarks from the proceedings does not arise. The point of order is decided accordingly. Thank you. (Applause)

Minister for Law and Parliamentary affairs: Point of order, Sir. We have the right to discuss, point out and challenge this declaration at appropriate forum.

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! آپ نے اپنی رولنگ میں کہا ہے کہ -------

Mr. Acting Speaker: No discussion on ruling, please.

Minister for Local Government: We accept what-ever you said, we endorsed that.

Mr. Acting Speaker: You can avail an opportunity on appropriate forum.

وزیر بلدیات: تھوڑا سا جی Because I pointed out کہ کسی خاص جج کے خلاف

نہیں کہا تھا لیکن سپریم کورٹ کے بارے میں کہا گیا تھا۔

Arbab Saif-ur-Rehman: Mr. Speaker Sir, remarks of the Law Minister are objectionable. He shows no confidence in the Speaker and it is clear as person on the Chair, the best way is that he withdraws his remarks.

Mr. Acting Speaker: Mr. Law Minister is a habitual of showing his un-satisfaction about the Chair.

Minister for Law and Parliametary affairs: Sir! With due apology, this is not a habit and doesn't correspond to the habit. It is only the Chair to satisfy their audience at what conduct they are doing and if the conduct is good, no one would be habitual and critical. So that is why we reserve our right.

Mr. Acting Speaker: Adjournment motions ----------

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکر صاحب! ما په پوائنټ آف آرډر باندے ستاسو نه یو رولنګ غوښتلو ځکه چه ما ته پته نه لګی چه رولز څه دی خو دومره هغه کومه چه ستاسو رولنګ پکار دے۔ په دے هاؤس کښې زمونږه محترم وزیران صاحبان اودریږی، هاؤس کښې دننه خبره کومه، چه کله وزیر صاحب دننه راشی نو آیا په هاؤس کښې چه هغه کله خبره کوی یا جواب ورکوی نو هغه د خپل وزارت د منصب ذمه دارئ سره سره د خپل ذاتی خیالاتو اظهار کولے شی؟ چه وائی چه دا زما ذاتی خیال دے۔ دے باندے مونږه دا ونیل غواړو چه وزیر اودریږی په هاؤس کښې دننه، زما خیال دے بهر یو سړے وضاحت کولے شی، د وزیر صاحب دا حق دے خو چه هاؤس ته راشی نو آیا وزیر به د حکومت د پالیسو مطابق به خی او که د خپل ذاتی خیالاتو اظهار به پکښې کوی؟ په دے رولنګ غواړم جی۔

Mr. Acting Speaker: 'Adjournment Motions'.

Mr. Najmuddin: Point of order.

جناب قائمقام سپیکر، نجم الدین خان۔

جناب نجم الدین، زما درخواست دا دے جی چه هغه بله ورخ دلته طارق سواتی صاحب یا سخی تنولی صاحب به څه خبره کړی وی، هر یو سړے چه په خپله علاقه کښ تنګ شی، څه مسئله اسمبلئ له راوړی او یا د حکومت په نوټس کښ نے راولی جی۔ نن زه دے سُوری پُل سره تلم نو په دے لارو کوڅو کښ غټے بینرے لګیدلے دی او هغه طارق سواتی ته دهمکی ملاؤ شوے ده چه خوله دِ بند کړه ګنی غاښ به د مات کړم او خوله د بنده کړه جی۔ مکمل د هغه یو قسم له Insult شوے دے۔ په لارو کوڅو کښ دا بینرے لګیدلے دی۔ که چرے مونږه جی خپله یوه مسئله راوړو او دلته د اسمبلئ په فلور نے دغه کوؤ نو د حکومت اراکین دا طریقه کار کوی، بیا دهمکی ورکوی جی۔ نو د دے سره دا ماحول به خراب شی۔ مونږ ستاسو په نوټس کښ، د اسمبلئ د اراکینو په نوټس کښ دا خبره راولو۔ زه ستاسو د رولنګ ډیره شکریه اداکوم او ډیر مشکور یم۔

تحاریک التواء

Mr. Acting Speaker: Mr. Iftikhar Khan Mohmand, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 328 on behalf of Deputy Speaker in the House under Rule 69 of the Rules of Procedure and Conduct of Business Rules 1988. Mr. Iftikhar Khan Mohmand, MPA, please.

جناب محمد افتخار خان مہمند : Thank you, Mr. Speaker. زه ستاسو ډیره شکریه ادا کوم جناب سپیکر صاحب، ځکه چه تاسو اکثر دلته کښ علاقائی او قومی مسئلے په ډیر موثر طریقے باندے معزز ایوان کښ پیش کړے دی۔ تاسو زما انتخاب اوکړو نو زه به کوشش کوم انشاء الله چه دا مسئله د خپل ډیر Limited knowledge په ذریعه باندے دے معزز ایوان کښ پیش کړمه۔ جناب سپیکر صاحب! زه به رومبے دا خپل تحریک التوا اولولم۔ جناب سپیکر! شکریہ کہ آپ نے مجھے اس اہم مسئلے پر تحریک التوا پیش کرنے کی اجازت دی۔

"جناب سپیکر! اخباری اطلاعات کے مطابق جناح بیراج سے پنجاب کو پانی دینے والی نہر تھل کینال کو وسیع کیا جا رہا ہے' اس میں پانی کی گنجائش زیادہ کی جا رہی ہے جس سے پانی کے معاہدہ کی خلاف ورزی ہو رہی ہے"۔

جناب سپیکر صاحب! دا تاسو Base کړے دے په یو رپورټ چه کوم د 5 مارچ 1999 په فرنټیئر پوسټ کښې شائع شوے دے۔ دے رپورټ کښې هغه پخپله کافی وضاحت کړے دے۔ جناب سپیکر صاحب! که ستاسو اجازت وی نو زه به دا په دے معزز ایوان کښې پیش کړم چه د هغے نه زما ټولومعزز ممبرانو ته پته اولګی چه زمونږه د دے تحریک التواء مقصد څه دے؟ دا جناب لیکلے دے مسټر ایف ایم شکیل۔

"The work is in full swing to widen and double the capacity of Thal Canal that takes water from Jinnah Barrage to irrigate Mianwali and other districts of Punjab, and the N.W.F.P. Government is unaware of the development, highly placed sources confided to the 'Frontier Post' on Thursday".

جناب سپیکر صاحب! ګزارش دا دے چه Unfortunately د دے News item د ایریګیشن ډیپارټمنټ نه یا د صوبائی حکومت نه To date هیڅ Negation نه دے راغلے ۔ This was published on 5th of March, 1999.
اوس ګزارش دا دے جناب سپیکر صاحب، چه که تاسو اجازت کوئ نو I want to read this further ځکه چه په دے کښې د دے ټولو خبرو وضاحت ډیر په ښه طریقے سره شوے دے۔ نو ستاسو اجازت دے جناب سپیکر صاحب؟

جناب قائمقام سپیکر: جی' پلیز سر۔

Mr. Muhammad Iftikhar Khan: Janab Speaker Sahib! it further says, "the sources said that without consulting the N.W.F.P. representatives on the Indus River System Authority, (in short IRSA), and without the consent of the N.W.F.P. Gvoernment, the officials from Punjab have been deputed to widen the Thal Canal to

increase its capacity, ensuring maximum water flow to the Punjab". Mr. Speaker Sahib! it further says, "the sources said that the step was repugnant to the Water Accord of 1991 and so far it has not been ascertained as to whose share of water was being diverted to the Punjab? They said that the ultimate sufferers were N.W.F.P. and Sindh".

اوس د اوبو مسئله څکه ډیره اهم ده جناب سپیکر صاحب، چه دا راتلونکی صدی چه کومه ده کنه جی، This is going to be a millennium and which is going to be competition for fresh water and its manage-ment. The present millennium Janab Speaker Sahib belongs to oil,

therefore, جناب سپیکر صاحب، دا تاسو چه کومه مسئله په دے معزز ایوان کښې اوچته کړے ده، I think, it is of prime importance. اوس جناب سپیکر صاحب، په دے نیوز آئم کښې ئے بالکل برملا دا خبره کړے ده چه It is a violation of the Water Accord of 1991. دا جناب سپیکر صاحب، په 3 مارچ 1991 د څلور صوبائی چیف منسټرانو، زمونږ معزز او محترم محسن علی‌خان صاحب، جناب د هغه وخت ایریګیشن منسټر صاحب فرید خان صاحب، They are all signatories to that Accord. جناب سپیکر صاحب! زه صرف دا ونیل غواړم چه Unfortunately زمونږه په معاشره کښې د ژوندو هیڅ قدر نشته نو دے د پاره زه دا وایم چه دا Accord کیدل چه کوم دے، د هغے وخت چه کوم چیف منسټران او د دے رونړو یو ډیر لوئے Achievement دے نو دے د پاره جناب سپیکر صاحب د هغے Water Accord د کولو، د هغے هغه Significance، د هغے اهمیت په دے طریقه باندے ختمول جناب سپیکر صاحب، زه دا ګزارش به اوکړم په ډیره عاجزئ سره چه بیا د یو Accord کولو ضرورت څه دے؟ که دا زمونږ رویه وی چه یو ورځے مونږه کښینو او یو Accord اوکړو او ګزارش دا دے جناب سپیکر صاحب، چه زمونږ موجوده چه کوم پرائم منسټر صاحب وو، هغه وخت

هم دغه د دے حکومت سربراه وو او په دے Water Accord کښې ئے دا لیکلی دی چه د هغوی هم په دیکښې ډیر لوئے Contribution دے۔ جناب سپیکر صاحب! د اوبو د اهمیت ما تاسو ته اوونیل چه راروانه صدی چه کوم ده، راتلونکی صدی چه کوم ده، دا د اوبو صدی ده۔ دوئ وائی Just like there was a competition for oil and the last millennium belongs to oil and the next millenium will be going to belong to water, therefore, جناب سپیکر صاحب، د دے Water Accord په رنړه کښې دوئ په 3 مارچ 1991 د کمیټئ په دے میټنګ کښې یوه اهم فیصله کړے وه چه هیڅ به نه جوړیږی، Indus River System Authority به جوړیږی، هغه به Autonomous وی، هغه به خپلے فیصلے پخپله کوی، په هغے کښې به د څلورو صوبو نمائندګی وی، Chairmanship به By rotation وی او باقاعده Statutes جوړ شوی دی، چارټر جوړ شوے دے، لاء پاس شوے ده په 1992 کښې And within given, a legal status, ارسا، اوس جناب سپیکر صاحب، په دے News item کښې هم دا وضاحت کړے شوے دے چه هغه Body چه کوم وی، هغه به خود مختاره وی، په هغے کښې به د څلورو صوبو ټیکنیکل انجینیرز وی، ایکسپرټس خلق به وی۔ د یو آرډیننس په ذریعه باندے هغه ټیکنیکل خلق چه کوم دی نو د هغے نه Replace شوی دی په ډی-ایم-جی افسرانو باندے۔ جناب سپیکر صاحب! IRSA چه کوم دے، That has been now made subordinate to the Secretary Water and Power او جناب سپیکر صاحب، پرابلم اوس دا جوړ شو چه دے IRSA کښې هغه خپل اختیار چه چا ته دا Legal ملاؤ شوے وو، د Legislation نه ملاؤ شوے وو، جناب سپیکر صاحب، Unfortunately through an Ordinance and through the other Acts that has been made indifferent. د هغوی هغه کوم طاقت یا د هغوی چه کوم Decision making power وو، هغه ئے ترے واغستل۔ د دے په نتیجه کښې، I just clear one thing جناب سپیکر صاحب، د دے په رنړه کښې دا ګزارش کول غواړمه، Just to make certain arguments on behalf of getting this motion admitted, because I feel that it is of prime

importance and it is going to affect all the four provinces and the Federal Government. نو که تاسو اجازت کوئ نو I will just make one or two more points and then you can ask the Honourable Members of this august House, if they want to admit it for discussion or not?
اوس جناب سپیکر صاحب ! IRSA was basically responsible to the CCI. Mr. Speaker! it is the last. زمونږه د ټریژری بنچز محترم ممبران وائی چه Admit it, but I just want to make one small point before you put it to the House Mr. Speaker, that IRSA was basically responsible and answerable to Council of Common Interests through the constitutional body, so جناب سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت باندے زه به دا گزارش اوکړم چه دا تاسو د Discussion د پاره Admit کړئ چه ټول محترم ممبران دی، دا هسے زمونږه خوش قسمتی ده چه هغه ممبران صاحبان هم دلته کښی ناست دی چه چا په هغے باندے دستخط کړے دے۔

<u>Minister for Law & Paliamentary Affairs:</u> Mr. Speaker Sir! on behalf of the Treasury Benches, I agree with the proposition made by Honourable Member and we are prepared to accept it as an adjournment motion and it may be debated upon thoroughly, because it involves greater interest of this Province and we are all here to serve the cause and interest of the Province. Thank you.

(Applause)

<u>جناب بشیر احمد بلور:</u> زه به دا خواست اوکړم چه لاء منسټر صاحب دا Accept کړله نو زه دا هم خواست کوم چه مهربانی بهٔ وی چه په دے سبا Discussion اوشی۔ وجه دا ده چه دا Important مسئله ده چه دا بیا ایڈمشن اوشی نو بیا به دا Next budget یا بل کښی به راځی نو دا Very, very important ده لکه څنګه چه زمونږه رور خبره اوکړله چه دا مخکښنئ صدئ کښی به د Water problem وی۔ نو دا د سبا راشی او پکار ده چه مونږ سبا په دے Discussion اوکړو۔

جناب قائمقام سپیکر: ہمایون سیف اللہ صاحب کوئی بات کرنا چاہتے ہیں اور مجھے جناب فرید طوفان صاحب کی جانب سے اور جناب محسن علی خان کی طرف سے چٹ آئی ہے کہ چونکہ ان کا ذکر ہوا ہے تو وہ Personal explanation پر کوئی بات کرنا چاہتے ہیں۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان: جناب سپیکر صاحب! Thank you very much جی میں خود وہاں سے گزر رہا تھا اور میرا یہ ایک بیان آیا ہے۔ میں جب اس جناح بیراج سے گزرا اور تھل کینال پر آیا تو مجھے جناب سپیکر صاحب، ایک عجیب سی فضاء اور ایک عجیب سا نظارہ نظر آیا کہ اتنی مشینری وہاں کھڑی تھی کہ آپ حیران ہوں گے اور اس کے بعد میں حیران ہوا کہ ہم نے تو نہ اخبار میں پڑھا ہے اور نہ کوئی ٹینڈر آیا ہے تو یہ کیسے اتنا بڑا کام ہو رہا ہے؟ تو وہاں پر چترال کے کچھ مزدور تھے، میں ان کے ہاں کھڑا ہوگیا اور ان سے پوچھا کہ کیوں بھئی، کیا ہو رہا ہے؟ تو انہوں نے بتایا کہ ہم پچیس فٹ نہر کو چوڑا کر رہے ہیں اور آٹھ فٹ اسے اونچا کر رہے ہیں۔ تو میں نے آکر اپنے ایریگیشن کے محکمے سے پتہ کیا تو ان کو بھی معلومات نہیں تھیں۔ انڈس اتھارٹی کو بھی یہ معلومات نہیں تھیں۔ اسلئے اس کے بعد میں نے پریس میں یہ خبر دی کہ صوبائی حکومت کو نشاندہی کی جائے اس چیز کی کہ وہ اپنے حقوق کیونکہ نیچے چشمہ بیراج ہے اور وہ پانی استعمال کرتا ہے تو ان کا تقریباً چھ ہزار کیوسک پانی تھا تو جناب اب اس کینال سے یہ نو ہزار ہو جائے گا کیونکہ تین ہزار کیوسک ہمارا پانی چلا جائے گا۔ ہمیں ایک ہزار کیوسک پانی چاہئے تھا پیہور کینال کیلئے، ہم اٹھائیس سال انتظار کرتے رہے کیونکہ Water Accord بھی تھا تو میں حیران ہوں جی کہ کیسے یہ ہوا ہے؟ اس کیلئے تو انکوائری کرائیں جی کہ یہ ہو کیسے گیا ہے؟

جناب قائمقام سپیکر: ٹھیک ہے، تھینک یو۔ جناب محسن علی خان صاحب۔

وزیر بلدیات: جناب سپیکر!

Minister for Local Government: With your permission, Sir, the

And the 'جیسے یہ کہہ رہے ہیں concerned Minister is not here also and

statement also کہ صوبہ سرحد کی گورنمنٹ کو پتہ نہیں ہے، انڈس واٹر اتھارٹی یا جو

This is very alarming for this entire کچھ ہے، اس کو پتہ نہیں ہے تو

Province جی۔ میں یہ Suggest کرونگا، میرا خیال ہے اپوزیشن کے ممبرز بھی یہ چاہتے

ہیں کہ یہ ایڈمٹ ہو، Detail discussion ہو جائے گی، ہم بھی اپنے محکمے کو ------
جناب قائمقام سپیکر، وہ ایڈمٹ ہوگی لیکن چونکہ دو آنریبل ممبرز کا ذکر ہوا ہے تو وہ اگر Personal explanation پر کچھ کہنا چاہیں تو وہ کہہ سکتے ہیں۔ نوابزادہ محسن علی خان صاحب۔
وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر! میری گزارش یہ ہوگی کہ Personal explanation کی Acquisition تو کسی پر نہیں ہے ناں کہ وہ اپنی پوزیشن کی وضاحت کرے ------
وزیر بلدیات، سپیکر صاحب! جب ہم خود کہہ رہے ہیں کہ اس کو ایڈمٹ کریں کیونکہ ہمارے لئے بھی یہ بہت Alarming ہے۔ (قطع کلامیاں / شور)
جناب فرید خان طوفان، دا جدون صاحب او یوسف ایوب خان ټهیک وائی، ټهیک ده زمونږه نومونه پکښ راغلی دی خو دا ده چه کله ډیبیټ کیږی، بحث کیږی، ایډمټ شی نو بیا به پرے خبره اوکړو۔
جناب قائمقام سپیکر، ٹھیک ہے، ہاؤس سے پوچھ لیتے ہیں۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! just one thing, for the record Sir, only for the record, Sir.

جناب قائمقام سپیکر، محسن علی خان صاحب۔
نوابزادہ محسن علی خان، جناب سپیکر! انتہائی افسوس سے مجھے یہ بات کہنا پڑ رہا ہے کہ

This is the second time, I am observing this Janab Speaker Sahib, in this House that one of the most important adjournment motion; is being given and this adjournment motion, I presume Janab Speaker Sahib, your Secretariat has circulated. I presume that it has been circulated ----- (Interruption)

Mr. Acting Speaker: Yes, 10th March, 1999.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! this is absolutely intolerable on behalf of the Government that the Government does not have any response to this. This is absolutely no excuse that the

Irrigation Minister is not present and that he can not give the reply . This is not ---------- (Interruption)

Minister for Local Government: Mr. Speaker! no, it is not correct that we do not have any response . Within five minutes , unfortunatel-ly the Minister is not here due to some problems and within five minutes ------- (interruption)

Nawabzada Mohsin Ali Khan : Sir! I am on a point of order.

Minister for Local Government: If you want a reply now,
تو پھر اڈمٹ کرنے کی ضرورت ہی نہیں، ہم جواب دیدیتے ہیں لیکن Important مسئلہ ہے' Detailed discussion ہونی چاہئے۔

جناب قائمقام سپیکر ، نوابزادہ صاحب کچھ کہہ رہے ہیں ' He is on a point of order, please.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! what I would like to point out is that the Cabinet is collectively responsible to this House . The Constitution of Pakistan says that the Cabinet is collectively responsible to this House . If a Minister is not present, it makes no difference. The cabanit must be in a position to reply.

Minister for Local Government: As I have said, we can reply ----

جناب احمد حسن خان ، جناب سپیکر ! He is already on a point of order ذرا انہیں موقع دیں اتنی جلدی سے ------- (قطع کلامیاں / شور)

Minister for Law & Parliamentary affairs: Mr. Speaker! point of order.

جناب احمد حسن خان، وہ ایک پوائنٹ آف آرڈر پر ہیں' Personal explanation پر ہیں' اس کو چھوڑیں تاکہ وہ بات کریں۔

جناب قائمقام سپیکر، میرے خیال میں اسے اڈمٹ کرنے کیلئے ہاؤس سے پوچھتے ہیں۔

نوابزادہ محسن علی خان: سر! میں اپنی بات تو پوری کر لوں۔

جناب قائمقام سپیکر: کل بات کر لیں ناں۔ (قطع کلامیاں / شور)

جناب احمد حسن خان: ٹھیک ہے لیکن حکومت کی نا اہلی کی نشاندہی تو ہونی چاہئے۔

جناب بشیر احمد بلور: پوائنٹ آف آرڈر۔ سپیکر صاحب! میرے خیال میں اس بارے میں آج اخباروں میں آیا ہے کہ انہوں نے سارے اختیارات میجر عامر کے حوالے کر دیے ہیں' اسلئے وہ آج موجود نہیں ہیں' وہ پھر جواب دیں گے۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: پوائنٹ آف آرڈر۔ سپیکر صاحب! میں یہ --------

Mr. Acting Speaker: He is also on a point of order. Your Minister is also on a point of order.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! how can be two points of order on the same time?

وزیر قانون وپارلیمانی امور: جناب سپیکر! میں یہ عرض کر رہا تھا کہ ایک چیز فلور پر آ گئی' پھر آپ نے کہا کہ اس ایڈجرنمنٹ موشن کو' یہ ایڈجرنمنٹ موشن' (مداخلت) جناب والا! یہ کیا کہہ رہے ہیں؟ ----------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker! the honourable -----

وزیر قانون و پارلیمانی امور: سر! پورا سٹینڈ لیں۔ یہ کیا ہے کہ We are for this, یہ کوئی ہم --------

نوابزادہ محسن علی خان: مسٹر سپیکر سر! --------

وزیر قانون و پارلیمانی امور

Minister for Law & Parliamentary affairs: I have already replied on behalf of the Minister and after that probably the chapter should have been closed. پھر سر' Personal explanation کی اس میں بات کیا ہے؟ Have we accused any one کہ آپ نے یہ غلط کام کیا تھا تو تب اس کی Personal explanation آتی سر۔ They should make the matter in their speeches -----------.

Mr. Acting Speaker: Law Minister Sahib! did you finish your

point of order?

Minister for Law & Parliamentary Affairs: No Sir, I am yet to ----

Mr. Acting Speaker: Please, finish your point of order.

وزیر قانون و پارلیمانی امور، یہ ہے سر کہ It is not a personal explanation کیونکہ ـــ

We have not accused any one for personal explanation. Only when some one accuse then he should ask for the personal explanation.

Mr. Acting Speaker: Did you finish your point of order or not?

Minister for Lawand Parliamentary affairs: Sir! I have not finished and Sir, don't disturb me when I want to finish, you again ask me.

Mr. Acting Speaker: O.K, please finish it.

وزیر قانون و پارلیمانی امور، نمبر ٹو، سر بات یہ ہے کہ جب ہم نے اس کو ایڈمٹ کر لیا ہے تو ------

جناب قائمقام سپیکر، نمبر ٹو ہے؟ ایک پوائنٹ آف آرڈر پر تو ایک بات ہوتی ہے۔

Minister for Law & Parliamentary affairs: Now you can decide it, I hands up, Sir.

Mr. Acting Speaker: O.K. Mr. Mohsin Ali Khan is on a point of order and not on personal explanation. Please you finish your point of order and then we will ask the House, please.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! --------

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات)، جناب سپیکر! زمونږ خبره لږه واورئ۔ سپیکر صاحب! یو ------

جناب قائمقام سپیکر، هغه په پوائنټ آف آرډر باندے دے۔

وزیر جنگلات، ډیره اهم خبره ده۔ فرض کړه منسټر صاحب که دے کښې څه ونیلے نو مونږه هغه هم نه منودو، مونږه به ونیلے وو چه دا دِ داسے شی نو بالکل صحیح به وی، نو بیا د منسټر څه ضرورت دے او د Discuss

خبرے څه ضرورت دے؟ خبره ډیره اهمه ده۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب! -----

جناب قائمقام سپیکر: محسن خان! آپ Brief بات کر لیں۔ اپنی بات ختم کریں۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: What I want to point out to the Chair ------

Mr. Acting Speaker: There should be no interruption in the point of order of Mr. Mohsin Ali Khan.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir! what I would like to point out for the Chair is that the debate is not on the admission, the debate is when the Minister of the Government gets up and says that this is a very alarming situation and the Government is not aware of it. This is what I am objecting to. The Government is saying that this is an alarming situation ------ (Interruption)

Minister for Local Government: Mr. Speaker! I did not say that, I said if it is true, it is very alarming for us. He is trying to twist the words. (Interruption)

وزیر بلدیات: محسن علی خان انگریزی ہم سب سے اچھی بولتے ہیں، یہ ہم مانتے ہیں -----

Nawabzada Mohsin Ali Khan: I request the honourable Minister to listen to what he has spoken? ------

وزیر قانون و پارلیمانی امور: ہمایون خان اگر بات کریں تو محسن خان نے بھی ضرور بات کرنی ہوتی ہے، اسلئے Let him further to settle the score against ایوان میں---

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! on this point only, he is standing now.

جناب ہمایون سیف اللہ خان: ایسی بات نہیں ہے مسٹر سپیکر صاحب۔ Let me explain. مجھے اس وقت یہ بات بھول گئی تھی۔ مجھ سے اس کے بعد جناب سپیکر صاحب، ACS نے بات کی تھی جو میں بھول گیا تھا۔ He had personally gone

یہ بتایا گیا مجھے، انہوں نے بتایا کہ "میں Personally گیا ہوں اور پنجاب اپنے there.
حصے کا پانی استعمال کر رہا ہے"، یہ ان کے الفاظ تھے۔ جی تو They take it seriously,
Mohsin Ali Khan.

Mr . Acting Speaker: Is it the desire of the House that the Adjournment Motion No . 328 , moved on behalf of the Deputy Speaker by Mr . Iftikhar Khan Mohmand, MPA, may be admitted for discussion?

(The motion was carried.)

Mr . Acting Speaker: The 'Ayes' have it and it is admitted unanimously.

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! آپ اپنا Discretion پورا استعمال کرتے ہیں (قہقہہ)
جیسے پرائمری سکول کے ------
جناب قائمقام سپیکر:

Mr . Acting Speaker: 'Adjournment Motion' No . 328 is admitted for discussion and I hope we will discuss it in tomorrow's agenda.
اضافی ایجنڈا Issue کریں گے کیونکہ دونوں Sides کی یہ خواہش ہے کہ کل اس پر بحث
ہو۔ Thank you very much.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr . Speaker Sir! I am on a point of order. Sir, I am on a point of order.

Mr. Acting Speaker : How many points of order?

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir! as many as I can raise. Mr. Speaker Sir! ابھی آپ نے ہاؤس سے پوچھا کہ Those who are in favour of it say ' Aye' , then you ask them to stand. The Government said it should be admitted. This resolution should have been admitted unanimously.

Mr. Acting Speaker: It is unanimously admitted.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: No Sir, half of the Ministers were sitting. Please ask them to stand up again.

Minister for Local Government: Mohsin Ali Khan is trying to make a joke out of it now. ----------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: I request to ------

وزیر بلدیات : This is an important issue, at least for us. محسن علی خان کیلئے یا ان کی پارٹی کیلئے اتنا Important نہیں ہے۔

جناب قائمقام سپیکر : محمد شعیب خان صاحب کی ایڈجرنمنٹ موشن چونکہ ایڈمٹ ہوگئی ہے' اسلئے سیکنڈ ایڈجرنمنٹ موشن اب پیش نہیں ہوسکتی ہے' .Sorry

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Your Education Minister was sitting. (Interruption)

وزیر قانون و پارلیمانی امور : بات یہ ہے جناب سپیکر' Sitting or standing, you are only to count the votes for the motion. اگر ان کی تعداد صحیح نہیں تو بھی You are not the concerned کہ Who was sitting and who was standing?

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

Mr. Acting Speaker: Mr. Ahmad Hassan Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 859, in the House as per rules. Mr. Ahmad Hassan, MPA, to please move his call attention notice.

جناب عبدالسجان خان (وزیر اطلاعات) : محسن علی خان خواہ مخواہ اس مسئلے کو Dispute بنانا چاہتے ہیں جی۔

جناب قائمقام سپیکر : جناب احمد حسن خان' نمبر 859 ' یہ فشریز ڈیپارٹمنٹ میں اسسٹنٹ ریسرچ آفیسر کی ترقی کے بارے میں ہے۔

جناب احمد حسن خان : جی۔ جناب سپیکر! میں جناب وزیر صاحب (اس وقت چونکہ یہ محکمہ وزیر جنگلات کے ساتھ تھا' فشریز سے تعلق رکھتا ہے) کی توجہ مبذول کروا کر وضاحت

چاہتا ہوں کہ فشریز ڈیپارٹمنٹ میں اسسٹنٹ ریسرچ آفیسرز کی ترقی بحیثیت اسسٹنٹ ڈائریکٹر محکمہ متعلقہ میں کوالیفیکیشن ایم ایس سی رکھنے والے امیدواروں کیلئے عرصہ نوکری مروجہ دو سال کی بجائے سات سال رکھنا ان افسران کے ساتھ سنگین زیادتی ہے اور یہ کہ کیا حقیقت حال اس طرح ہونے کی بناء پر محکمہ متعلقہ یہ عرصہ پیریڈ دو سال تک کم کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟"

جناب سپیکر! زما عرض دا دے چه په دے کښې منسټر صاحب زيات دغه كول غواړی خو زما ستاسو په وساطت سره، ستاسو په رهنمائی او په مهربانئ سره دا درخواست دے چه دا يو ډير ټيكنيكل خبره ده او د هغے محكمے د ټولو افسرانو دا خيال دے چه هغوی سره زياتے كيږی نو ما خكه د كال اټينشن نوټس په ذريعه دا خبره د وزير صاحب متعلقه په نوټس كښې راوسته۔ كه هغه دا مهربانی اوكړی چه دا متعلقه كميټئ ته لاړشی چه اوكتے شی كه د هغوی حق كيږی، د تعليم او د Experience په بنياد كه د هغوی حق كيږی نو هغوی به نے اوګوری او كه نه كيږی نو هغه به -----

Mr. Acting Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر جنگلات: مونږ دوؤ كالو د پاره، دوئ چه څنګه اوونيل، هغه شانتے شوے دی جی، دے رولز كښې Amendment شوے دے جی۔

Mr. Acting Speaker: Thank you.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! is Fateh Muhammad Khan, the Minister for Fisheries --------

Mr. Acting Speaker: It is their collective responsibility. Mr. Abdur Rehman Khan, MPA, please.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: You recognize that it is their collective responsibility Janab Speaker Sahib?

وزیر بلدیات: یہ انہوں نے خود کہا تھا۔
جناب قائمقام سپیکر:

Mr. Acting Speaker: Mr. Abdur Rehman Khan, MPA, Mr.

Ahmand Hassan Khan, MPA, Mr. Akram Khan Durrani, MPA, and Mian Iftikhar Hussan Khan, MPA, to move their identical Call Attention Notice No. 863 as per rules.

بہتر یہ ہوگا کہ وقت بچانے کیلئے کیونکہ ایجنڈا کافی ہے، آپ میں سے ایک صاحب، میاں افتخارحسین صاحب، آپ یا کوئی ایک پیش کر دے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! میاں افتخار صاحب ضرور پیش کریں گے لیکن مجھے اپنے پہلے کال اٹینشن نوٹس کے جواب میں علم نہیں ہوا کہ منسٹر صاحب نے کیا کہا ہے؟

جناب قائمقام سپیکر: انہوں نے کہہ دیا ہے کہ جو آپ چاہتے تھے، وہ ہو گیا ہے۔

جناب احمد حسن خان: وہ ہو گیا ہے، تھینک یو سر۔ میں ان کا شکریہ ادا کرتا ہوں۔

جناب قائمقام سپیکر: میاں صاحب! آپ پیش کریں۔

میاں افتخارحسین: شکریہ جی۔ حکومت کی توجہ اس اہم مسئلے کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ محکمہ فزیکل پلاننگ و ہاؤسنگ نے محکمہ فنانس کے آرڈر پر پراجیکٹ مینجمنٹ یونٹ سے بغیر کسی وجہ بتائے ایک سو پانچ ملازمین کو برطرف کر دیا تھا جبکہ لیبر کورٹ نے تفصیلی فیصلہ سناتے ہوئے تمام ملازمین کو سابقہ بقایاجات کے ساتھ بحال کیا اور محکمہ کو حکم دیا کہ ملازمین کو تمام بقایا جات ادا کئے جائیں۔ ڈائریکٹر جنرل، پی ایم یو اس عدالتی فیصلے پر عمل کرنے سے گریز کر رہے ہیں۔ لہٰذا حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ ان غریب ملازمین کو بقایاجات کب تک دیئے جائیں گے؟

جناب سپیکر صاحب! د پی ایم یو د محکمے ایک سو پانچ ملازمین په 30-5-1998 باندے برطرف شو، د نوکرئ نه ئے اوښکل او بیا هم د هغوی خلاف دوئ لیبر کورټ ته لاړل او لیبر کورټ دوئ ته Stay order ورکړو او د هغے نه پس حکومت هائیکورټ کښ اپیل اوکړو او هائیکورټ ورله دا خارج کړو او د لیبر کورټ فیصله ئے برقرار اوساتله او هغوی هم دا فیصله اوکړه چه دے ملازمینو ته دے سره سره دِ بقایا پیسے ورکړے شی خو ډائریکټر جنرل، پی ایم یو دے عدالتی فیصلے باندے د عمل کولو نه مسلسل انکاری دے او دا خبره پکښ کوی چه تنخواه ما سره د ورکولو اختیار نشته، دا د فنانس کار دے او چه فنانس منظوری نه وی ورکړے نو دا نه شی

کیدے۔ زہ جناب سپیکر صاحب، دلتہ د اسمبلئ پہ فلور دا خبرہ کول غوارم چہ آیا د عدالت فیصلہ یو ڈائریکٹر جنرل پہ دے خبرہ باندے Refuse کولے شی چہ ما سرہ دا اختیار نشتہ چہ زہ دوئ لہ پیسے ورکرم؟ دا ھغہ ملازمین دی چہ دوئ Already نوکران وو او دوئ تنخواگانے اخستے، فنانس Already دوئ لہ تنخواگانے ورکولے۔ د دوئ د برطرفئ اعلان اوشو او ھغوی Stay order ورکرو، پہ دے دوران کښې داسے خبرہ نہ دہ راغلے چہ فنانس وائی چہ زہ نہ ورکوم۔ فنانس څنگہ د عدالت د حکم نہ انکار کوی او ڈائریکٹر جنرل څنگہ انکار کوی؟ زہ پہ دے موقع باندے پہ دے خبرہ زور راوړل غوارم، د دے موجودہ حکومت پہ وخت کښې ډیرے داسے خبرے راغلے چہ کلہ عدالت فیصلہ اوکړی نو دوئ د عدالت نہ روگردانی اوکړہ او زہ د دے پہ دلائلو کښې پینځہ، شپږ داسے خبرے پیش کولے شم چہ عدالت فیصلہ کړے دہ او دوئ د عدالت فیصلہ نہ منی او پہ ھغے کښې ډیرے، خو چونکہ دلتہ د دے یوے مسئلے پورے زہ ځان محدود ساتل غوارم، کہ چرتہ دوئ داسے تسلی بخش جواب راکړو خو ډیرہ ښہ دہ گنی ھغہ خبرے بہ اوکړم چہ کومے اوس اوس، پہ دے دوران کښې شوے دی چہ دوئ عدالت نہ منی۔ ھغہ خبرہ منی چہ د دوئ پہ حق کښې وی یا چہ ھغوی کومہ فیصلہ اوکړی او د دوئ خلاف وی نو دوئ ھغہ نہ منی۔ سرہ د ثبوتونو بہ ئے پیش کړم۔ نو بخښنہ غوارم چہ د Contempt of court چہ دا کوم حرکت دوئ کړے دے، د ھغے بہ ھم وضاحت اوکړی او زر تر زرہ چہ دا کومہ فیصلہ شوے دہ، ایک سو پانچ ملازمین دوئ تہ بہ د بقایاجاتو سرہ سرہ ھغہ خپلے تنخواگانے ھم ورکړی۔

جناب قائمقام سپیکر: مہربانی۔ درانی صاحب! تاسو څہ خبرہ کول نہ غواړئ، بس ھغہ Sufficient دے؟ From Treasury Benches, please.

Minister for Local Government: Sir! on behalf of the concerned Minister, he is not here due to the death of his brother. یہ ابھی مجھے ملا ہے۔ یہ پراجیکٹ مینجمنٹ یونٹ کا کیس ہے۔ تو محکمے کے جواب کے مطابق یہ جو پراجیکٹ ہے، -------- It is expiring on the 30th of June,

Mr. Acting Speaker: 1999.

Minister for Local Government: This year.

Mr. Acting Speaker: 1999.

وزیر بلدیات، جی - As such no one has been terminated. جو آدمی بھرتی ہوا تھا، پراجیکٹ کے Employee پراجیکٹ کی Life تک ہوتا ہے۔ میاں صاحب کہہ رہے ہیں تو وہ لیبر کورٹ میں گئے تھے اور ان کے Favour میں فیصلہ ہوا تھا لیکن The Govenment has gone to the High court اور ہائیکورٹ میں باقاعدہ ان کو کوئی Remedy ملی ہے جس کی وجہ سے، جب تک ہائیکورٹ میں Decission نہیں ہوتا، They are not liable to pay that and the second thing is that the project has been finished and there is no money, تو اب پیسے کہاں سے دئیے جائیں گے؟ Because the life of the project has finished.

جناب قائمقام سپیکر، اس میں ایک بات Clear کریں۔

وزیر بلدیات، ہاں جی۔

جناب قائمقام سپیکر، آپ نے کہا ہے کہ ہائیکورٹ نے ابھی کوئی Remedy نہیں دی ہے اور میاں صاحب نے کہا ہے کہ ہائیکورٹ نے دی ہے۔

وزیر بلدیات، نہیں، ہائیکورٹ نے Decision کوئی نہیں دیا ہے۔

جناب قائمقام سپیکر، نہیں دیا ہے؟

وزیر بلدیات، نہیں دیا ہے۔

میاں افتخارحسین، انہوں نے لیبر کورٹ کی Decision کو بحال رکھا ہے۔

وزیر بلدیات، نہیں، نہیں جی۔ نہیں رکھا ہے۔ It has not, ابھی تک انہوں نے کوئی Decision, untill the High court decides, we can't.

جناب قائمقام سپیکر، منسٹر صاحب! آپ صرف یہ بتائیں کہ آپ نے کہا کہ 30 جون 1999 تک ان کا یہ پراجیکٹ رہے گا تو کیا ان لوگوں کو پراجیکٹ کی تکمیل سے پہلے نکال دیا گیا تھا؟

وزیر بلدیات، کیونکہ یہ پراجیکٹ غالباً، میں آپ کو ان کا جواب ذرا پڑھ کر سناتا ہوں۔ یہ میرا اپنا محکمہ نہیں ہے So, I am sorry if I can't,

Mr. Acting Speaker: Please, please.

Minister for Local Government: The Provincial Government on the advice of -------

جناب قائمقام سپیکر: اگر آپ لاءمنسٹر کو موقع دیتے تو وہ زیادہ اچھا ہوتا۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! ---------

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر! یہاں تو ہم آپ کے رحم کے تابع ہیں------

Minister for Local government: Sir! if you give me a chance ------

وزیر قانون و پارلیمانی امور: اصول کی بات یہ ہے کہ آپ ہم پر ذرا ترس کھایا کریں۔

Minister for Local government: "The Provincial Governnemt on the advice of the Asian Development Bank", (now they are the "in consultation with the Finance and P&D ' ان کے پیسے ہیں donors) Departments, decided to restructure the Project Management Unit, keeping in view the reduced amount of activities and loan closing Accordingly 105 کہ جی ہے یہ آگے date by the end of June, 1999". contract project employees were retrenched, services terminated as اس اگر per seniority list and term of conditions of their employees. پراجیکٹ کو Restructure کرنے کا فیصلہ ایشین ڈیویلپمنٹ بینک نے کیا ہے' شاید نیا With such a heavy sort of employees, they لیکن ہوں رہے دے Loan کہ ہم اتنا Loan آپ کو نہیں دے سکتے' Recurring cost must have said آپ کی زیادہ ہے۔ تو لیبر کورٹ' مجھے ذرا سن لیں آپ تو --------(شور)۔

جناب قائمقام سپیکر: پلیز' آپ سنیں۔

Minister for Local Government: The Labour Court did issue stay order in favour of affectees by the PMU on the advice of the Govenment. The Govenment filed an application in the High Court Peshawar against the decision of the Labour Court, dated 6-2-1999, which is still under consideration and it is being processed.

Keeping in view the circumstances mentioned above, the department is not in a position to pay dues to the affectees till the final decision of the Court.

جناب قائمقام سپیکر: درانی صاحب۔

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر صاحب! آنریبل منسٹر صاحب په دیکښ یوه خبره اوکړله۔ دا خو یو د وخت نه مخکښ اوښکلے شوی دی، لا ټانم پاتے وو او بیا د ده په نوټس کښ مونږ دا خبره راولو چه پی ایم یو ته شپږ میاشتے نورے هم ملاؤ شوے دی، هغوی ته زما خیال دے چه نن هغه فیکس راغلے دے چه شپږ میاشتے ټانم هغوی ته نورهم ملاؤ شو۔ غریبان خلق دی، عدالت فیصله کړے ده، میاں صاحب به دا د هائیکورټ والا هم اوښائی، د لیبر کورټ به هم اوښائی او پکار دا دی چه د عدالت د حکم مطابق دونی هغه ورکړی او ټانم هم ورته ملاؤ شوے دے۔

جناب قائمقام سپیکر: میاں صاحب! دا د هائیکورټ خبره هم اوکړه۔

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! میں آپ کو بتاتا ہوں کہ Why the Labour Court نے گورنمنٹ کے خلاف فیصلہ کیا ہے, Because there was a small mistake یا بڑی Mistake کہہ دیں کہ Contract employees کو ہمیشہ، چاہے دس سال کا پراجیکٹ ہو تو ایک سال کے بعد اگر Contract employees کو گورنمنٹ نہ رکھنا چاہے تو ایک مہینے کا نوٹس دینا پڑتا ہے۔ کسی آفیسر سے یہ غلطی ہوئی ہے کہ اس نے On time نوٹس نہیں دیا جس کی وجہ سے اس کو لیبر کورٹ میں --------

جناب قائمقام سپیکر: اس آفیسر کو لیبر کورٹ نے دی ہے؟

وزیر بلدیات: لیبر کورٹ میں یہ Remedy ملی ہے۔ Otherwise then آپ ایک طرف سے کہتے ہیں جی Empolyees، یہی پراجیکٹ لوگوں پر خرچ ہونے چاہیں، آن گراؤنڈ کوئی کام ہونا چاہئے Instead of this recurring cost.

جناب قائمقام سپیکر: دیکھیں جی، آپ صرف اسی نکتے پر رہیں ورنہ پھر مسئلہ اٹھ جائے گا۔

میاں افتخار حسین: سپیکر صاحب! زه نور اړخونه نه چهیړم، دوئی بیا دغه

اوکړو- یو خو دا ده که دوئ دا Surety ورکوی چه د عدالت فیصله که وی نو دوئ تے بیا بحال کوی ------

جناب قائمقام سپیکر، وه تو لازمی ہے، کرنا پڑے گا۔

میاں افتخارحسین، یو جی، نه، لازمی جی، دا خو دوئ وائی- یوه دا خبره ده چه دوئ دا کومه خبره کوی، دا پراجیکټ ولے ختم شو؟ د حکومت د غفلت د وجے ختم نه دے، د دوئ نه فارن والا سکیمونه غوښتل، دوئ ورنکړل، د دوئ د غفلت د وجے نه داسے اوګنړئ چه Suspend دے، په هوا کښ دے- هغه بیا بحال کیږی، دا Surety د راکړی چه دا پراجیکټ به هم دغه رنګ شروع شی، هم دغه ملازمین به پرے بیا بحال کوی چه دا کوم دوئ اوښکلے دی-

Minister for Local government: Sir! I can not give an assurance which, جس کا Decision نہ ہوا ہو تو ---------

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر صاحب! په دیکښ یو لیګل او ټیکنیکل خبره ده-

Minister for Local govenment: I can't.

میاں افتخارحسین، نه جی، حکومت دومره اوس ایډمټ کوی چه دا د اخبار غلطی شوے وه نو دا تکلیف د نه کوی، د عدالت فیصله هم دے نه منی-

Ministe for Local govenment: The Project has finished, they were contract employees, thay had to go, that's all. That is a reply from the Govenment.

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! ------

Mr. Acting Speaker: They are waiting for the High Court decision

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! ---------

Mr. Acting Speaker: Please, Ahmad Hassan Khan, the mover.

جناب احمد حسن خان، دا لکه څنګه چه منسټر صاحب اوفرمائیل چه هغه د

Stay د پاره Waiting کوی خو د هغوی د پاره دوئ ته Court's decision against the Labour Court ملاؤ شوے ده جناب سپیکر۔

Mr. Acting Speaker: Are you prepared?

Minister for Local government: Sir! I am not a lawyer but our legal, ہمارے جو Legal experts ہیں ----------

جناب قائمقام سپیکر: پھر ہم اس طرح کرتے ہیں کہ --------

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! او س زه یو عرض کوم ---------

وزیر بلدیات: سر! میری بات سنیں۔ جب تک کورٹ کا Decision نہیں ہوتا We are not liable to pay the money according to our legal advisors.

جناب قائمقام سپیکر: انہوں نے جو کوئسچن کیا ہے کہ آپ کو آنریبل ہائیکورٹ نے کچھ Stay دیا ہے۔

وزیر بلدیات: سر! میں وکیل نہیں ہوں کہ میں جواب دوں کہ لیبر کورٹ کے خلاف ہائی کورٹ نے کوئی Decision دیا ہے۔ انہوں نے یہ پوچھا ہے کہ لیبر کورٹ کا فیصلہ ان لوگوں کے حق میں ہوا ہے' ہائیکورٹ نے ----------

جناب احمد حسن خان: نہیں' نہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: نہیں' آپ سن لیں دوبارہ۔

جناب احمد حسن خان: یہ آج کل بہت زیادہ جلدی کر رہے ہیں' پتہ نہیں یہ کیا مسئلہ ہے' کیا وجوہات ہیں؟

Mr. Acting Speaker: Ahmed Hassan Sahib! please repeat your question.

وزیر بلدیات: آپ کی بات میں سمجھ گیا ہوں' آپ بات کریں' میں جواب دوں گا۔

جناب احمد حسن خان: جی' جی۔ میری عرض یہ ہے کہ میں آپ کو ایک مثال دیتا ہوں۔ سر! سروسز ٹربیونل میں ایک آفیسر چلا گیا اپنی Termination کے خلاف' سروسز ٹربیونل نے اس کو Re-instate کیا۔ میں مثال دینا چاہتا ہوں تاکہ میرے بھائی' منسٹر صاحب بات کو سمجھ سکیں کیونکہ میرے خیال میں جو چور پوزیشن ہے' اس کا انہیں علم نہیں ہے اور لیگل کا بھی ان کے علم میں نہیں ہے تو تب وہ مجھے صحیح جواب دینے کی

پوزیشن میں ہوں گے۔ اس آدمی نے پھر سروسز ٹریبونل سے Request کی کہ میرے اس آرڈر کو Implement کیا جائے۔ پھر اس طرح ہوا کہ وہ سپریم کورٹ میں چلا گیا اور کہا کہ سپریم کورٹ میں ہم نے اپیل کی ہے تو سپریم کورٹ کے جج نے اس سے پوچھا کہ کیا ہم نے گورنمنٹ کو Stay دیا ہے؟ تو اس نے کہا نہیں، تو کیوں نہیں کیا ہے؟ اس کا مطلب یہ ہے کہ یہ تو Under consideration ہے تب تک تو اس عدالت کے حکم پرعملدرآمد کیا جانا چاہیے تھا۔ جناب سپیکر! صورتحال یہ ہے کہ یہ جو کہتے ہیں کہ ایک آفیسر کی غلطی ہے اور اس نے غلطی سے نوٹس دیا ہے۔ آفیسر کی غلطی نہیں ہے، یہ جھٹکا لگانا ہے، نوٹس دئیے بغیر لوگوں کو قتل کرنا چاہتے ہیں جناب سپیکر، تاکہ ان کو Right نہ ملے۔ جناب سپیکر! یہ بڑا Important مسئلہ ہے۔

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>: جناب ہاشم خان صاحب! آپ اس محکمے کے وزیر رہ چکے ہیں، آپ ذرا ہماری رہنمائی کر دیں۔

<u>جناب محمد ہاشم خان (چارسدہ)</u>: جناب سپیکر! یو دوہ خبرے پہ دیکښې داسے دی، زمونږ د پی ایم یو او د پی ډی اے، چہ د کلہ راسے پی ایم یو او پی ډی اے شروع دہ نو پہ ھغے کښې دا ټول Employees چہ دا څومرہ ملازمین دی، کہ ھغہ د واټر سپلائی دی، کہ د روډز دی، کہ د دے پارک دی، دا ټول پہ ورک چارج باندے دی، دا پہ Temporary basis باندے دی او دا د ھغہ وخت نہ راروان دی۔ جناب سپیکر! زما خیال دے چہ د 1970 راسے دوئ پہ ورک چارج باندے راروان دی، اوسہ پورے نہ Terminate شوی دی او نہ دغہ دی، ھم پہ ھغہ ډیوټو باندے راروان دی۔ دویمہ خبرہ د دے پی ایم یو د Employees دا دہ سپیکر صاحب، چہ څومرہ د دوئ Employees وو، ھغہ دوئ اوښکل او بہانہ ئے ورلہ دا جوړہ کړہ چہ دا پراجیکټ ختمیږی۔ ایشین ډیویلپمنټ بینک Already د پی ایم یو د Financing د پارہ، د شپږ میاشتو د پارہ ھغوی لہ نور پراجیکټس ورکړل او۔ نور بہ ئے بیا Finance کوی۔ زما پہ خیال کښې دا منسټر صاحب بہ پخپلہ ھم دا ایډمټ کړی او دوئ تہ بہ علم ھم وی۔ فرض کړہ دوئ وائی چہ نہ، مونږ تہ د دے علم نشتہ، ټھیک شوہ، دوئ ایمپلائز اوښکل۔ کہ دا ایشین ډیویلپمنټ بینک پی ایم یو تہ نور فنډز ورکوی او دا پی ایم یو پراجیکټ Continue کوی د دغہ شپږو میاشتو د پارہ۔

یا د باقی نورکال د پاره نو آیا دا ایمپلائز دوئ واپس Re-instate کوئ او که نه؟ ښه، دویمه خبره دا ده چه کومه اهم او ضروری ده، دوئ دا ایمپلائز اوښکل. د دے Against دوئ نورخلق واخستل نو بیا ئے دا ولے واخستل؟ د دے څه وجوهات کیدے شو چه دا ایمپلائز دوئ اوښکل او نور ئے واخستل؟ آیا دا داسے وو چه یره دوئ خپل خلق پرے خوشحالول یا پکښ نور څه داسے کول وو؟

وزیر بلدیات: جناب سپیکر صاحب! ہاشم خان صاحب نے میرے خیال میں شاید سنا نہیں ہے۔ یہ Re-structuring کا جو فیصلہ ہے، یہ ایشین ڈویلپمنٹ بینک نے، جو ڈونرز ہیں، ہمارے فنانس اور پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹس کے ساتھ مل کر کیا ہے اور Re-structuring کے جو فیصلے ہوئے تھے، اس کے تحت ان لوگوں کو نکالا گیا ہے۔

جناب قائم مقام سپیکر: بس ٹھیک ہے، Sufficient debate ہو گئی ہے۔ Thank you.

وزیر بلدیات: جی ہاں۔

میاں افتخار حسین: سپیکر صاحب! دا د هائیکورټ دا خبره -----

جناب قائمقام سپیکر: آپ ڈیبیٹ نہیں کر سکتے ہیں۔

میاں افتخار حسین: نه جی، دا د هائی کورټ دا خبره اوشوه۔ داسے ده چه د دوئ ډائریکټر جنرل، هائیکورټ ته تلے وو او هائیکورټ ورله اپیل خارج کړے دے۔ دوئ له ئے اپیل خارج کړے دے۔ د دے وضاحت دِ اوکړی۔

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل منسٹر! یہ --------

میاں افتخار حسین: بالکل جی۔

Mr. Ahmad Hassan Khan: Janab Speaker! this is an alarming situation.

Mr. Acting Speaker: Yes.

Minister for Local Government: The answer is very clear. The answer from the Department is here, the decision of the High Court is awaited.

جناب قائمقام سپیکر: میاں صاحب! اس پر مزید اب Debate نہیں ہوگی۔ ہاؤس کو جو انفارمیشن ٹریژری بنچز کی جانب سے دی گئی ہے، اگر وہ صحیح نہ ہو تو آپ پریویلج موشن لا سکتے ہیں، پلیز۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: سر! میں ایک گزارش کروں گا کہ میاں صاحب ---------

جناب قائمقام سپیکر: اب آپ ہماری رہنمائی کیجئے۔ اگر ایسی کوئی غلطی ہوگئی ہو -----

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب والا! بہتر ہوگا کہ ہائیکورٹ کا آرڈر بھی اگر یہاں Produce کر دیا جائے تو .It will solve the problem تاکہ دونوں، کیونکہ ایک طرف سے Allegation ہے کہ ہائیکورٹ ---------

جناب قائمقام سپیکر: ,It's on the Government یہ آپ کی ذمہ داری ہے۔

میاں افتخارحسین: سر! مونږ وایو چه Discussion أو نه شي۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: نہیں، سر۔ ایک طرف سے Allegation یہ کیا ہے کہ The High Court has decided. دوسری طرف سے کہتے ہیں کہ The High Court has not decided.

میاں افتخارحسین: نه جی، دا به ته راوړے که زه به راوړم؟

Minister for Law: This is a pending issue, it is not a privilege.

کسی کا استحقاق مجروح نہیں ہوا ہے اور اگر ----------

جناب قائمقام سپیکر: لاءمنسٹر صاحب! آپ کی بات اس وقت تسلیم کر لی جاتی ہے، ٹریژری بنچز کی، کہ ہائیکورٹ میں Case pending ہے لیکن اگر کل یہ ثابت ہوگیا کہ Case pending نہیں تھا، ہائیکورٹ نے Decision دیا ہے تو پھر پریویلج بنتی ہے۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب والا! پھر ایک پریویلج اور بنے گی کہ اگر یہ ثابت نہ ہوا تو پھر کیا ہوگا؟ پھر سمندر کے خلاف آپ پریویلج لگائیں گے؟ ذرا انصاف سے -------

Mr. Acting Speaker: Arbab Ayub Jan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 917 as per rules.

میاں افتخارحسین: سپیکر صاحب!-------

Mr. Acting Speaker: Arbab Ayub Jan, please.

ارباب محمد ایوب خان: جناب سپیکر صاحب! زه ستاسو ډیر زیات مشکور یمه چه تاسو ماته موقع راکړه، یو ډیر اهم مسئلے طرف ته۔ جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی توجہ عوامی نوعیت کے ایک اہم مسئلے کی طرف دلانا چاہتا ہوں اور وہ یہ ہے کہ رِنگ روڈ پر شام کا اندھیرا پھیلنے سے ٹریفک تقریباً بند ہو جاتی ہے کیونکہ رات کو اس رنگ روڈ پر Car snatching, ڈاکہ زنی اور چوری کے واقعات ہوتے رہتے ہیں۔ جناب سپیکر صاحب! اس مسئلے پر بات کی اجازت دی جائے اور گورنمنٹ رنگ روڈ پر سیکیورٹی کا بندوبست کرے تاکہ Car snatching, ڈاکہ زنی اور چوری کے واقعات رونما نہ ہوں۔

جناب سپیکر صاحب! دا مسئله ډیره اهمه ده۔ دا رِنګ روډ چه جوړ شوے وو نو دا د ایشین ډیویلپمنټ بینک والا یو Loan، قرضه نے مونږ ته راکړے وه Which we are paying 18 % profit back to them, اوس ہے خبره دا ده چه زمونږ د پیښور ښار د خلقو او د حیات آباد د خلقو یو لنک روډ وو او دے باندے زما په خیال په اربونو روپئ لګیدلے دی۔ اوس هغه اربونه روپئ اولګیدلے او رِنګ روډ هم نیم Complete دے او نیم نه دے Complete، کوم چه Complete دے From G.T road up to Hayat Abad، دا Southern side ته د پیښور، دا جناب سپیکر صاحب، بالکل چه شپه شی نو هیڅ څوک هم په هغے باندے نه خی۔ خلق احتجاج کوی، خلق فریاد کوی چه یره دا خو زمونږ د خولو او د وینے کمانی ده او دومره پیسے هم حکومت اولګولے او دوئ مونږ ته د حفاظت او د سیکیورټی انتظامات ولے نه کوی؟ هر چا سره چه ملاؤ شئ جناب سپیکر صاحب، هلته ډاکټران اوسیږی، بزنس مینان هلته اوسیږی، کارخانه داران هلته اوسیږی، منسټران هلته اوسیږی، چه هغوی Daily حیات آباد ته هم خی، اسلام آباد ته هم خی، نو ر ------

جناب قائمقام سپیکر: علی افضل جدون صاحب بھی وہاں ٹھہر رہے ہیں۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! دا مسئله ډیره زیاته سنګینه مسئله ده۔ دیکښې که مونږ پولیس والو نه تپوس اوکړو نو هغوی غریبانان دا وائی چه یره مونږ سره څه موبلائزیشن یا هغه فنډ نشته۔ نو زما دا Request دے جناب آنریبل افضل خان جدون ته، هغه هر یوه خبره چه کوی نو هغه ډیره

بنه خبره وی، Productive خبره وی، د دوئ نه مونږ دا امید لرو چه لاء اینډ آرډر مسئله چه ده، هغه سرفهرست ده او زمونږ Fundamental rights کښې هم راځی او مونږ به څه د چترال یا دنورو ځایونو خبرے کوو؟

Mr. Acting Speaker: I know you can speak for one hour.

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! دے پیښور ښارکښې لاء اینډ آرډر مسئله سخته ده نو جناب سپیکر صاحب، زه معافی غواړمه، تاسو ټلئ هم اوغږوله نو I am thankful to you and I will be thankful if Hon'able ------- Jadoon Sahib approach

Mr. Acting Speaker: In advanc?

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر!-------

جناب قائمقام سپیکر: شکر ہے کہ جدون صاحب مسکراتے ہوئے اٹھ کھڑے ہوئے ہیں۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر! ایسا محسوس ہوتا ہے کہ ------

جناب قائمقام سپیکر: جب آپ مسکراتے ہیں تو سارا ہاؤس کھل پڑتا ہے۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: بس جناب، یہ آپ کی تجلی ہے، جب آپ کو دیکھتے ہیں تو مسکراہٹ آجاتی ہے اور خواہش ہے کہ آپ سامنے بیٹھیں رہیں اور ہم مسکراتے رہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: ویسے عمل سے آپ نے یہ ثابت نہیں کیا ہے۔ تھینک یو۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر! آنریبل ممبر، جناب ارباب صاحب نے، اگرچہ کال اٹینشن کی یہاں صفحات پر تو تین لائنیں تھیں مگر انہوں نے بڑی وضاحت سے اور بڑے اچھے طریقے سے اور خاصکر رنگ روڈ کی اس زبوں حالی پر اور پریشانی پر اپنے خیالات کا اظہار فرمایا۔ جناب والا! جیسا کہ انہوں نے خود فرمایا ہے کہ یہ رنگ روڈ حیات آباد اور فقیر آباد چوک کو ملانے، شہر میں زبردست Congestion اور شور شرابے کو ختم کرنے کیلئے بنا ہے اور اس رنگ روڈ کے بارے میں جناب والا، انہوں نے بہت سی اور باتیں بھی کیں اور میں مشکور ہوں کہ انہوں نے کچھ اس کا بھی حوالہ دیا جس کیلئے کچھ انکوائریاں بھی ہوئیں۔ آپ کی ہاؤس کمیٹی نے اور پبلک اکاؤنٹس کمیٹی نے بھی اس بارے میں آپ کی رہنمائی میں انکوائری کی جس میں جناب سپیکر، آپ نے بھی بہت بڑی Contribution کی اور معلومات میں اضافہ کیا۔ جناب والا! جہاں تک اس بات کا تعلق

ہے' یہاں ہم آج اس ایشو پر ہیں کہ وہاں سیکورٹی کا' تحفظ کا بندوبست کیا جائے اور اسلئے میں اپنی بات کو صرف یہاں تک ہی محدود کروں گا۔ جناب! جیسا کہ میں نے عرض کیا کہ یہ ایک نئی روٹ بنی ہے اور جس روٹ کا Main مقصد شہر سے بڑی ٹریفک کو ختم کرکے' اس کو Divert کوہاٹ سائڈ کی طرف سے ڈیرہ اسماعیل خان و بنوں اس روٹ کی طرف سے بھی جانا اور پھر کچھ اس کا Link حیات آباد کی طرف سے بھی تھا۔ اب حیات آباد کو غالباً تین روٹ جاتی ہیں مگر یہ بھی اس کے وزن کو کم کرتی ہیں۔ اس میں کوئی شک نہیں کہ دن کے وقت تو ٹریفک کا Flow عام ہوتا ہے مگر شام کے وقت لوگ از خود بھی اپنے تحفظ کیلئے اس روڈ سے نہیں جاتے کیونکہ کسی کے کوئی کاروباری مسائل ہوتے ہیں اور کسی کو عدم تحفظ کا بھی احساس ہوتا ہے۔ اسلئے جناب والا' نومبر 1998 سے لیکر مئی تک پانچ مقدمات پولیس کی طرف سے روڈ کی Violation کے' جہاں یہ واقعات ہوئے جن میں 302,578, 324 اس قسم کے کیسز پولیس نے رجسٹر کئے ہیں جن میں .Every person has been arrested پھر جناب والا' اس کے آگے متبادل کیلئے چونکہ یہ رنگ روڈ پشاور پولیس سٹیشن سے گزر کر جاتی ہے اور اس وقت حالت یہ ہے کہ پولیس سٹیشن میں ایک گاڑی ہے جو پورے تھانے کے نظام کو چلاتی ہے تو تھوڑا سا یہ بھی مشکل ہے کہ ہر وقت موبائل کا اس روڈ پر چلنا' اور دوسرا جناب یہ ہے کہ اس کے مزید تحفظ کیلئے حکومت نے Concerned authorities سے Consultation کی ہے۔ اور ان اقدامات کی وجہ سے جناب والا' اب جناب ارباب صاحب' آپ کی اطلاع کیلئے کہ وہاں چھ پولیس چوکیاں قائم کرنے کی تجویز دی گئی ہے پولیس کی جانب سے جس میں جناب پھندو روڈ چوک پر ایک چوکی ہوگی' دیر کالونی چوک پر' ہزار خوانی چوک پر' دلہ زاک روڈ کراسنگ پر' جناب سپینہ واڑئی چوک پر اور لنڈی اخوند مہمند پر بھی تحفظ کی چوکی قائم کرنے کا فیصلہ کیا گیا ہے اور میں آنریبل ممبر کو یقین دلاتا ہوں کہ اس کے بعد ان کی شکایت کا بڑی حد تک ازالہ ہوگا۔ شکریہ' جناب والا۔

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>۔ میرے خیال میں' ارباب صاحب آپ Satisfied ہیں۔

<u>ارباب محمد ایوب جان</u>۔ میں مشکور ہوں جناب جدون صاحب کا اور شکریہ بھی ادا کرتا ہوں اور دعا بھی کرتا ہوں اللہ تعالیٰ سے کہ انہوں نے جو بات کی ہے' اس پر عملدرآمد بھی ہو جائے۔

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>۔ لیکن میں تو یہ دعا کرونگا کہ اگر سڑکوں کے وزیر ہوتے تو زیادہ

بہتر ہوتا' پیار سے انہوں نے سڑکوں کا مسئلہ پیش کیا ہے۔

ارباب محمد ایوب جان: اور جناب' یہ حلقہ بھی آپ کا ہے۔

مہنگائی پر بحث

جناب قائمقام سپیکر : Thank you. اب Leftover agnda of th previous day ہے جی۔ آئٹم نمبر 10 ہے۔ ملک کے عمومی اور ہمارے صوبے کے خصوصی طور پر اقتصادی حالات دن بدن خراب ہوتے جا رہے ہیں۔ نہ نئے کارخانے لگ رہے ہیں اور نہ پرانے' بیمار اور بند کارخانوں کو بحال کیا جا رہا ہے۔ ملک بھر میں ملکی اور غیر ملکی سرمایہ کاری کا فقدان ہے۔ اس صوبے میں بنکوں کا رویہ غیر دوستانہ ہے۔ اس اقتصادی بد حالی میں پٹرولیم اور اس کی نسبت سے دیگر اشیائے صرف اور ٹرانسپورٹ میں دس فیصد سے بیس فیصد قیمتوں اور اخراجات میں اضافہ ہوا ہے۔ مہنگا ئی کی اس لہر پر بحث میں سب سے پہلے جناب محمد سلیم خان حصہ لیں گے۔ (تالیاں)

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: مہربانی، سپیکر صاحب۔ ما ته جی تاسو چه کومه موقع راکړه نو زه ډیر زیات مشکور یمه او دا آئتم دومره زیات اوږد دے او نور سپیکران صاحبان هم شته دے او هغوی به هم په دے مسئله باندے خبرے کوی۔ زه فقط د ټولے صوبے د اقتصادی صورتحال او بندیے کارخانو په باره کښې، صرف په دے پوائنټ باندے لنډه غونډے خبره کول غواړم خکه چه نور ملګری مشران به هم پرے خبره کوی۔ د اقتصادی صورتحال متعلق خو جی د ټولو نه لویه خبره دا ده چه مونږ په دے هاؤس کښې چه راغلے یو او څومره کونسچن اوشو په هره محکمه باندے نو هر وزیر صاحب دا وئیلی دی چه اقتصادی صورتحال ټهیک نه دے او چه کله ټهیک شی، بیا به دا کار مونږ کوؤ۔ هسے هم تاسو اوګورئ، د امن و امان په مسئله چه دلته کومے خبرے اوشوے، په هغے هم د بیروزګارئ په حواله باندے اقتصادی، خکه چه امن و امان تړلے دے د اقتصادی صورتحال سره، د هرے معاشرے، د هرے سوسائټئ چه اقتصادی صورتحال ښه وی، امن و امان به هم هلته ښه وی۔ چه چرته بیروزګاری ډیره وی، هلته به امن و امان خراب وی۔ چرته چه بیروزګاری نه وی، هلته به امن و امان ښه وی۔ په دے ټولو باندے خبرے

اوشوے او خصوصی طور په دے ټول پاکستان کښې، زمونږ ه په صوبه، پختونخوا کښې اقتصادي صورتحال خو د هر ځائے نه زیات خراب دے ځکه چه کوم راروان بجټ دے او مونږه چه کومو میټنګونو لا نے غوښتي وو نو هغے کښې نے راسره خبرے کړې دي او زما په خیال په راروان بجټ کښې هم هیڅ ریلیف، د پختونخوا عوامو ته هیڅ ریلیف په بجټ کښې ښکاري نه۔ زه دا خپله خبره یو ځائے ته Strict کوم۔ بندے کارخانے جي او په هغه سلسله کښې ما د دے اسمبلۍ په فلور باندے ډیر خله، چه دلته یو انډسټریل اسټیټ وو، ګدون امازئ انډسټریل اسټیټ، زه صرف په دغه حواله باندے یو دوه خبره کومه چه ګدون امازئ انډسټریل اسټیټ په پختونخوا کښې د ټولو نه لوئے انډسټریل اسټیټ وو او د دے انډسټریل اسټیټ یوه مسئله داسے ده، چرته چه انډسټریل اسټیټ ډیر دي، دلته زمونږ په صوبه کښې، حیات آباد کښې هم شته دے، هري پور کښې هم شته، حطار کښې هم شته، په بنوں کښې هم شته او په مردان کښې هم شته دے خو هغه حکومت احسانات کړي دي د هغه ځائے خلقو سره یا وزیر اعلیٰ د هغه ضلعے پاتے شوے دے یا څوک معتبر وزیر پاتے شوے دے د هغه ځائے نو په خپل وخت کښې نے د هغه ځائے د خلقو سره احسان کړے دے چه انډسټریل اسټیټ نے هلته جوړ کړے دے، خو ګدون آمازئ انډسټریل اسټیټ چه دے، دا یو د جدا نوعیت خبره ده۔ د دے انډسټریل اسټیټ ځان له یو خصوصي صورتحال کښې وجود په عمل کښې راغلے دے۔ په 1986 کښې Poppy cultivation area وه په ګدون کښې او په آمازو کښې، حکومت هغه فصل تلف کول غوښتل او د هغه تلف کولو په نتیجه کښې د 1986 په اتم مارچ د ګندف په خوړ کښې حاجي صاحب غفور خان، حاجي صاحب ناست دے، دے د هغه خبرے ګواه دے، د حکومت پولیس او د خلقو په مینځ کښې Clash اوشو او په هغے کښې اته کسان شهیدان شو او د هغے نه یو تحریک شروع شو په ټوله صوابئ ضلع کښې او په ګدون آمازئ کښې او د ټولے پختونخوا سیاسي پارټو، زه دا خبره په ریکارډ راوستل غواړم چه عوامي نیشنل پارټي د دغه تحریک سرخیل وه، هراول دسته نے وه۔ په هغے کښې پیپلز پارټي هم وه او جمیعت علماء اسلام هم وو۔

یو تحریک اوچلیدو هلته او بل کال له بیا خلقو هغه فصل هم بچ کړو، بل کال له خلقو بیا افیون اوکرل- د هغې په سلسله کښې بیا Negotiation اوشو - بیا حکومت د امریکې د ګورنمنټ سره خبرې اوکړې او د پندره ارب روپو یو پیکج ئې ورکړو چه هلته خلقو ته، افیون به خلق نه کَری او متبادل روزګار به ورته ورکړو- د پندره ارب روپو یوه معاهده اوشوه او معاهده په دې اوشوه چه د ګدون آمازیٔ خلق به افیون نه کَری او دا کارخانې به دلته جوړې شي او د دې کارخانو نه به دغه خلقو ته متبادل روز ګار ملاؤ شي نو دوئ به دغه فصل نه کَری- ډیر په دهوم دهام سره انفراسټرکچر هلته جوړیدل شروع شو، روډونه جوړیدل شروع شو، صنعتکار راغلل، د پنجاب نه راغلل، د سنده نه راغلل او څه زمونږ پښتانه سرمایه کارهم راغلل او هلته سرمایه کاری اوشوه- په هغې کښې جي دا اوشوه چه ړومبې ړومبې کوم خلق راغلي وو نو هغوی ته په 3 % mark up باندې Loan ملاؤ شو او په هغې کښې دا وو چه 50 % په بجلئ کښې ورته Rebate ملاؤ شو، مشینرئ او Rough meterial د پاره Full, 100 % incentives سرمایه کارو ته ورکړې شو- خلق راغلل، زر زر ئې د بلاکونو دیوالونه اووهل، مشینرئ راغلې او هلته کښې کارونه شروع شو- چه یو کال دوه تیر شو او د نواز شریف صاحب هغه تیر حکومت چه راغې نو SRO 470 چه وو، هغه ئې Withdraw کړو او هغه مراعات ئې د کارخانه دارو نه واخستل- اوس جي په هغې کښې زیات تر هغه خلقو مراعات اخستې وو چه هغوی د دې صوبې سره تعلق نه لرلو- د پنجاب او د سنده نه سرمایه کار راغلي وو او 3 % mark up باندې ئې Loans واخستل، مشینرئ زړې راغلې، دلته ئې اولګولې او نوې مشینرئ ئې په کراچئ، لاهور او په فیصل آباد کښې اولګولې جي - دلته ئې چه کومې مشینرئ راوړې وې جي نو هغه ئې په دې تیر پینځه، شپږ کاله کښې د مرمت په بهانه باندې واپس یوړې پنجاب ته- د هغې په باره کښې په دې فلور آف دی هاؤس باندې زه څو څو ځله پاسیدلې یم او ما دا خبره کړې ده چه دا ګدون امازئ انډسټریل اسټیټ تباه کیږی او د هغې مشینرئ د مرمت په بهانه باندې ځي او زمونږ د هغه انډسټریل اسټیټ نه کنډرجوړیږی -

او دا په مونږ باندے د حکومت احسان نه دے، د صوابئ په خلقو او د گدون امازئ په خلقو، دا مونږه قرباني ورکړے ده- د اتو کسانو شهادت او د هغه خانے سياسي پارټو او سياسي جماعتونو دوه کاله يو تحريک چلولے دے او د هغے په نتيجه کښې گدون امازئ انډسټريل اسټيټ جوړ شوے دے- نن جي دا صورتحال دے چه هغے کښې بيا پښتانه سرمايه کار راغلل، خپلے پيسے نے اولگولے او په خپلو پيسو نے يونټونه جوړ کړل خو هغه هم بند پراته دي- مونږه څو څو خله دلته کښې په دے باندے خبره اوکړه، سوالات هم راغلل، يو شريک قرارداد ما او محمد ايوب خان آفريدي صاحب ورکړے وو، دے ټول هاؤس Unanimously هغه قرارداد پاس کړو چه د صنعتکارو دا مراعات بحال کړے شي چه دا گدون امازئ انډسټريل اسټيټ بيا د سره جوړ شي او خلقو ته په ديکښې د روزگار موقعے ملاؤ شي- اوس موجوده صورتحال په گدون امازئ کښې دا دے چه گدون امازئ انډسټريل اسټيټ مکمل طور سره يو کنډر دے- په کروړونو روپئ د هغے په Infrastructure باندے لگيدلي دي- ټولے کارخانے ماسوانے د څلورو، پينځو يو غټو يونټونو نه نورے ټولے کارخانے هلته بندے دي- دا يوه ډيره لويه ډرامه د گدون امازئ او د صوابئ خلقو سره شوے ده جي- زه دا خپلے خبرے صرف د گدون امازو دے انډسټريل اسټيټ ته Strict کومه- نورے هم دلته کارخانے شته، که هغه خزانه شوگر مل دے نو په څه طريقه د هغے نجکاري اوشوه؟ که آدم جي پيپر مل دے او که شوگر مل دے په چارسده کښې، که هر خانے کښې دي، هغه ټولے کارخانے بندے دي- خو زه د گدون امازئ انډسټريل اسټيټ په حواله صرف د حکومت په نوټس کښې دا خبره راولم چه دا انډسټريل اسټيټ د يوے معاهدے په نتيجه کښې جوړ شوے وو- پندره ارب روپئ پرے لگيدلي دي، ټول په هغے کښې خرد برد شوے دے- مونږ وخت په وخت په هغے خبره هم کړے ده، ميټنگونه مو پرے کړي دي- زه د حکومت په نوټس کښې دا يوه خبره راولم او ما ته يوسف ايوب صاحب دا خبره څو څو خله کړے ده چه ته په فلور باندے اودريږے او دا خبره وانے چه که چرے دا گدون امازئ انډسټريل اسټيټ نه جوړيږي نو خلق به بيا افيون کَري او دا خبره چه په

اخباراتو کښې راشي او خاصکر په انګلش اخباراتو کښې چه دا خبرے راشي نو بيا ډونر ايجنسي مونږ ته واني چه ګوره، تاسو په فلور باندے وايئ چه افيون به کرو، افيون به کرو- زه درته دا خبره کوم چه دوه کاله اوشو او مونږ لګيا يو چه ګدون امازئ انډسټريل اسټيټ تباه کيږي، کنډر ترينه جوړيږي- د دے صنعتکارو مراعات بحال کړئ او چه کومو خلقو دغه خائے خپلے پيسے لګولے دي نو هغه خلقو ته موقع ورکړئ او دا کوم Rebate او کوم Incentives چه تاسو واپس اخستے دي نو مهرباني اوکړئ او دا بحال کړئ خکه که دا نه کوئ نو Alternative او متبادل بل خلقو سره نشته دے- متبادل نے يو افيون کرل دي- که د افيون کرل تاسو بنده وئ نو هغه خلقو له د روز ګار موقع ورکړئ او دا ګدون امازئ انډسټريل اسټيټ آباد کړئ، مراعات ورکړئ صنعتکارو ته او دا جوړ کړئ او که نه جوړه وئ نو بيا د ګدون امازئ خلق به راپاسي او افيون به کال له بيا کري- مونږ چونکه سياسي خلق يو، عوامي خلق يو، د خلقو سره يو او د خلقو يو جائزمطالبه ده چه هغه مونږ د دے اسمبلئ ته راوړو په دے فورم چه دا يو د ټولو نه مقدس او لوئے فورم دے د پښتنو په دے صوبه کښې او په ديکښې هم زمونږه خبره نه شي منلے، په ديکښې هم زمونږه يو جائز خبرے ته وزن نه شي ورکولے ته نو بيا به خلق افيون کري او چه افيون خلق کري او خلقو سره ظلم کيږي نو بيا به مونږه د خلقو سره اودريږو- دا خبره زه د حکومت په نوټس کښې راولم چه دوئ خبرے له وزن ورکړي او ګدون امازئ انډسټريل اسټيټ چه کوم دے، په هغے په کروړونو، په اربونو روپئ لګيدلي دي، دا د بيا آباد کړے شي، زما دغه خبره وه- شکريه-

جناب قائمقام سپیکر: اب جناب ہمایون سیف اللہ خان صاحب بحث میں حصہ لیں گے۔

Mr. Hamayun Saifullah Khan: Thank you very much.

Mr. Acting Speaker: Welcome.

جناب ہمایون سیف اللہ خان: مسٹر سپیکر سر! میرے خیال میں اکنامک ڈیویلپمنٹ کیلئے، اقتصادی ترقی کیلئے لا اینڈ آرڈر کا ہونا بڑا ضروری ہے۔ اس کی نشاندہی میں نے پہلے بھی

یہاں کی تھی۔ اس کے بعد جناب سپیکر صاحب، ہمیں تعلیم پر زور دینا ہوگا کیونکہ آپ نے دیکھا ہوگا کہ ساؤتھ کوریا نے، تھائی لینڈ نے اور سنگاپور نے کیسے ترقی کی۔ انہوں نے تعلیم پر بڑا زور دیا ہے۔ اس کے بعد سپیکر صاحب، میرے خیال میں ایک Transparent اور Honest banking system، پچھلے دنوں میں نے ایک ریزولیوشن یہاں پیش کی سٹیٹ بنک کے بارے میں جو اسمبلی نے پاس کی تو میرا اس سے مقصد یہ تھا جناب سپیکر صاحب، کہ .We should create institutions آج امریکہ کا صدر سب سے Powerful آدمی گنا جاتا ہے مگر وہ اپنے ملک میں کوارٹر پرسنٹ تک اپنے بینک میں نہ زیادہ کر سکتا ہے اور نہ کم کر سکتا ہے۔ اس کیلئے گرین سپین ہے جو کہ وہاں کے ریزرو بینک کا چیئرمین ہے، ان کی اپنی کمیٹی ہے اور وہ کمیٹی بیٹھ کر، صدر سفارش کر سکتا ہے، سینٹ سفارش کر سکتی ہے، ان کے ممبرز سفارش کر سکتے ہیں مگر فیصلہ کمیٹی کرتی ہے۔ ریزرو بینک کے چیئرمین جب بولتے ہیں تو دنیا کی مارکیٹیں ہل جاتی ہیں جناب۔ ہمارے ہاں کیا ہوا؟ پچھلے سال کا ہی ذکر ہے، سٹیٹ بینک نے ایک سکیم جاری کی کہ جو سات سال کا ڈیفالٹر تھا مسٹر سپیکر، اسے کہا گیا کہ آپ Original amount plus5 % جمع کرائیں اور جو ایک سال کا ڈیفالٹر تھا، اسے کہاگیا کہ آپ Original amount plus 40 % جمع کرائیں۔ کیا یہ انصاف پر مبنی ہے سپیکر صاحب؟ جناب سپیکر صاحب! Revenue collection، ٹیکسیشن اور ایکسائز سسٹم کو معنی خیز طریقے سے ہمیں بدلنا ہوگا اور جب تک وہ Transparent نہ ہوں تو ہمیں بڑی Problems ہوں گی۔ جناب سپیکر صاحب! فیڈرل گورنمنٹ نے اپنی ایک Booklet چھاپی ہے جس میں انہوں نے 'Approach to the 9th plan, 1998 to 2003' میں وہ Quote کر رہا ہوں،

"Good governance in the administration of fiscal & monitoring, policy is in session to provide guidelines and frame- work under which other sectors of the economy can get their que. More transparent and accountable administrative structure specially with regard to revenue collection, and reimbursement are necessary".

مسٹر سپیکر صاحب! میری امید ہے کہ حکومت اپنے ہی بنائے ہوئے اس کتابچے پر عمل کرے گی۔ جیسا کہ میں نے پہلے ہی کہہ دیا جناب، کہ لاء اینڈ آرڈر، قانون کی بالادستی اور آئین کی پاسداری Automatically law and order کو بہتر کر دے گی۔ جناب سپیکر

صاحب! کسی ملک کی زرعی ترقی میں ان کی زرعی پیداوار بہت کام آتی ہے اور اس وقت پنجاب اور سندھ کو اس سے زیادہ فائدہ ہو رہا ہے۔ اس کے برعکس فرنٹیئر اور بلوچستان کو، کیونکہ ہماری زرعی آمدن اتنی کم ہے کہ ہم کارخانے کیا لگائیں گے جناب؟ ہمارے تو علاج اور Schooling کیلئے وہ رقم کافی نہیں ہے۔ میری یہ بات اس طرح بھی Prove ہو سکتی ہے کہ آپ 1991 کے Accord کو لے لیں۔ پنجاب کو اس میں سے چھپن ملین ایکڑ فٹ پانی ملا ہے، سندھ کو چھیالیس ملین ایکڑ فٹ پانی ملا ہے اورہمیں صرف ملے ہیں آٹھ ملین ایکڑ فٹ پانی اور اس میں سے بھی ہم استعمال کر رہے ہیں صرف چارملین ایکڑ فٹ پانی تو اس کا مطلب یہ ہوا کہ ہم 14 times are less than Punjab اور Punjab is 14 times using more water اور اس کی پروڈکشن بھی زیادہ ہوگی 14 times اور میں جناب، آپ کو ایک اور حوالہ Quote کرنا چاہتا ہوں۔ Michael Brono, the Chief Economist and Vice President of World Bank اور Line Squire, Director of World Bank Policy Research Department کی ایک Quotation ہے کہ "Sign of increase in quality are causing growth concerned in many countries. Mr. Speaker Sir! from USA to Europe and Asia people worried that a widening gape between rich and poor may worsen property, social and World Bank Research shows that high level of inequality are undesirable. For other reason as well in general, the less equal countries distribution of assets specially land slower its economic growth". جتنی بھی آپ کی زمین کم ہوگی، اتنی ہی آپ کی Economic growth slow ہوگی۔ یہاں پر جناب سپیکر صاحب، کہا جاتا ہے Level playing ground ایک ایسا لیول گراونڈ ہے جناب، جہاں پر ایک اور 14 % کا فرق ہو۔ اپنے پشاور شہر کو لیتے ہیں جناب سپیکر صاحب۔ ہمارا خوبصورت شہر، اگر آپ کے Fiscal incentives ایک جیسے ہوں جیسے کہ کراچی جو سندھ کا Capital ہے تو کسی کا دماغ خراب ہوگا سپیکر صاحب، کہ یہاں کارخانہ لگائے اور کیوں لگائے؟ آپ کے پشاور ائر پورٹ پر 474 جہاز لینڈ نہیں کر سکتا۔ 747 can not land in Peshawar and in Karachi، وہاں پر سب سے بڑا ائرپورٹ ہے، وہاں 747 لینڈ کر سکتے ہیں اور دنیا کی ہر جگہ سے یہاں پر جہاز آتے ہیں۔ اسی طرح ان کی بندرگاہ کو لے لیں، ان کے

سپیشل کنٹینر فورٹ کو لے لیں جو آپ سے 1800 کلومیٹر دور ہیں' وہاں پر سب بینکوں کے ہیڈکوارٹرز موجود ہیں اور یہاں آپ کا اکلوتا خیبر بینک ہے۔ وہاں پر جناب' ملک کی 70 % industrial and commercial houses are there. آپ کے پاس کیا ہے ؟ ان کے پاس امپورٹ اور ایکسپورٹ کی (مداخلت) ذرا مجھے سُنیں' سر۔ امپورٹ اور ایکسپورٹ کی جناب' ہمیں یہاں وہ Facility میسر نہیں جو کراچی میں ہے۔ آپ کو تو سر' افغانستان کے ساتھ براہ راست تجارت کی اجازت ہی نہیں ہے۔ ہندوستان کے ساتھ آپ کر سکتے ہیں مگر You can't do it with Afghanistan, جو آپ کے بھائی ہیں' تیس سال سے وہ یہاں پر آباد ہیں اور آپ ان کے ساتھ Land trading نہیں کر سکتے۔ (تالیاں) اور جناب' Fiscal incentive کی جو میں نے بات کی' جو ہمیں پہلے یہاں پر دی گئی تھیں' گدون آمازئی میں ہمیں دی گئی تھیں وہ کوئی غیرآئینی اور غیر قانونی بات نہیں تھی۔ میں یہاں پر آپ کو ایک اور حوالہ Quote کر ونگا کہ Preserver policy میں سے ہمارے "The State shall promote with special care the education and economic interest of backword classes or areas".

جناب سپیکر صاحب! ہمیں جو Incentives یہاں پر دیے گئے ہیں گدون آمازئی میں تو دو سالوں میں 556 پلاٹ دیے گئے مگر افسوس کی بات ہے کہ دو سال کے بعد کارخانے کچھ شروع ہوئے تھے' کچھ لگ رہے تھے کہ 09-05-1991 کو وہ Incentives withdraw کر لیے گئے۔ اس کے بعد جناب' ایک اورکھیل یہاں پر کھیلا گیا اور ایک SRO جاری کیا گیا جناب سپیکر صاحب' جس میں کہا گیا کہ Sales tax exemption ان کارخانوں کو دی جائے گی جو سو کروڑ اور سو کروڑ سے زیادہ کے ہونگے۔ جناب سپیکر صاحب! سیمنٹ کے چار کارخانے یہاں لگ گئے جن کی ملکیت دو ہزار کروڑ روپے ہے۔ جب وہ پروڈکشن میں آئے تو وہ Incentives withdraw کر لئے گئے اور وہ Incentives سارے پاکستان کو دئیے گئے۔ کیوں دئیے گئے؛ کہتے ہیں کہ Level playing field ہم چاہتے ہیں۔ میرے بھائی Last year فرید طوفان صاحب نے ہمیں جواب دیا تھا اس کا اور کہا تھا کہ یہ آپ کا ذاتی مسئلہ ہے۔ ٹھیک ہے جناب' ہم یہاں کارخانے میں ضرور حصہ دار ہیں مگر بھائی میرے وہاں پر 808 مزدور کام کر رہے ہیں۔ وہاں پر Isuzu 200 ٹرک کام کر رہے ہیں' 200 کروڑ جناب دو سالوں میں ایکسائز ڈیوٹی دی ہے' Excise duty to the Federal Government. جناب! میں ایک سیکنڈ اور لوں گا۔ Fiscal incentives کی

تو مجھے امید نہیں ہے کہ ہمارے صوبے کو وہ دی جائیں گی' جو دی گئی تھیں' وہ لے لی گئیں۔ جانے اب کیاکیا ہمیں ملے گا؟ وہ تو چھوڑیں' ہمیں اگر اپنا Hydel net profit دیا جاتا تو ہم خود اس صوبے میں اپنے Industrial incentive دے سکتے تھے۔ ہم یہاں پر ڈیم خود بنا سکتے تھے۔ ہمیں پیور کینال کے لئے 28 سال انتظار کرنا نہ پڑتا۔ ہم منڈا ڈیم بنا دیتے' ہم کرم تنگی ڈیم بنا لیتے اور ہم گومل زام ڈیم بنا لیتے۔ ہم CRPC کیلئے Lift irrigation scheme بنا لیتے۔ وہ بھی نہیں دے رہے اور اس کے علاوہ Incentives بھی نہیں دے رہے جناب۔ اب میں اس کے بعد آپ پر چھوڑتا ہوں' خدا پر چھوڑتا ہوں اور کیا کہہ سکتا ہوں جی۔ .Thank you very much

جناب قائمقام سپیکر: .Thank you very much جناب اکرم خان درانی صاحب! آپ اپنی سیٹ پر تشریف لائیں اور بحث میں حصہ لیں۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر! زه یو ذاتی وضاحت کوم۔ ذاتی وضاحت کوم، همایون سیف الله خان صاحب زما نوم واخستو۔ دا د هغه وخت خبره ده چه کوم وخت کښې زه وزیر ووم نو ما چه هغه خبره کړے وه، زه همایون سیف الله صاحب ته وایم چه تاسو رونړه چه کوم یئ، زما د ترورخامن یئ، زه ستاسو ډیر زیات عزت کوم۔ هغه وخت کښې هم ما دا څه د بدے د پاره خبره نه وه کړے نو دا ورته وایم چه زما نوم تاسو د زړه نه اوباسئ۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب اکرم خان درانی صاحب' پلیز۔

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر صاحب!------

جناب احمد حسن خان: سپیکر صاحب! دا خو مونږه ته پته نه وه چه دوئ د ترورخامن دی۔ (قہقہہ) دا خو ډیر عجیبه انکشاف دے۔

جناب قائمقام سپیکر: دلاء منسټر صاحب نه تپوس اوکړئ۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: آپ نے کیا فرمایا ہے جی؟

جناب قائمقام سپیکر: میں نے کہا ہے کہ آپ اس مسئلے پر تحقیقات کریں کہ ان کا کیا رشتہ ہے؟

وزیر قانون و پارلیمانی امور: کن کا جی؟

جناب قائمقام سپیکر: جناب ہمایوں سیف اللہ خان اور فرید خان طوفان کا۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: آندھی اور طوفان والا رشتہ ہے۔ (قہقہہ)

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر صاحب! شکریه۔ جناب سپیکر صاحب! ما نه مخکښې سلیم خان او همایون خان، حقیقت دا دے ډیر ښه خو خاصکر همایون خان ډیر په Proofs سره او ډیرے ښکلے خبرے اوکړے۔ مونږه چونکه کارخانه دار خو نه یو خو څه هغه روایتی او زمونږه دے خپلے صوبے کښې یا په ملک کښې چه کوم تکلیفات دی، په هغے به خبرے اوکړم۔ حقیقت دا دے چه انډسټریز سره د ملک تقدیر بدلیدے شی او ورسره بیروزګاری ختم کیدے شی خصوصاً په دے صوبه کښې۔ لکه دوئ چه اوونیل دا یو خائے لږ مراعات ورکړے شوے وو او د هر خائے نه خلق راغلی وو۔ د دے صوبے او خصوصاً د صوابئ خلق او چه کوم ورسره نور ټیکنیکل خلق وو، هغوی ته هم لږ روزګار ملاؤ شوے وو او بیا زر هغه مراعات چه دے صوبے ته ملاؤ شوے وو نو هغه واپس واخستے شو او ورسره ورسره دلته په منظم پروګرام باندے داسے خلق هم راغلی وو چه هغوی د بهر ملکونو نه ښه مشینرئ په دے نوم باندے راوړے، زړه مشینری ئے دلته اولګوله او ښه مشینرئ ئے هلته په خپلو خایونو کښې اولګولے او څنګه چه سلیم خان زور اوونیل، روستو په هغے باندے هم شروع شول او بیا ئے واپس کړه۔ زمونږه هر یو کار چه وی، د هغے پلاننګ نه وی۔ لکه اوس هغه بله ورخ یوسف ایوب خان اوونیل چه مونږه په پلاسټک باندے پابندی لګولے ده۔ حقیقت دے چه ښه خبره ده۔ دا تکلیف ده دے او د دے نقصانات دی خو ورسره ورسره که تاسو اوګورئ دلته چه د چا کوم ورکوټے غونډے کارخانه ده یا ئے فیکټری ده یا ئے ورکوټے مشینونه لګولی دی په دے صوبه کښې، اکثریت هغه خلق دی چه د چا د پنځوسو زرو نه اونیسه تر لس لکهه پورے یا د پندره لاکه پورے خپله څه فیکټری غونډے لګولے ده۔ په دے صوبه کښې زیاتے فیکټرئ د پلاسټک لګیدلے دی۔ اوس یکدم ګورنمنټ دا فیصله اوکړه چه دا به، هغه Date ئے ورکړے دے چه د میاشتے لس ورخے دی چه دا ټولے فیکټرئ به بند کړئ۔ اوس زه منسټر

صاحب ته ډیر په ادب سره دا گزارش کوم چه یو غریب سړے دے، هغه د گورنمنټ نه Loan اخستے دے۔ دے گورنمنټ هغه سړی ته اجازت ورکړے وو چه دلته د پلاسټک کارخانه لگولے شي، هغه د گورنمنټ په اجازت باندے د پلاسټک کارخانه اولگوله۔ د دوئ په هغه Loan باندے سوا Interest هم راځي۔ اوس چه هغه کارخانه یکدم بنده شي نو هغه سړے به دوئ بیا سبا رانیسی او هغه به په تهانړه کښې بنده وی، هغه به جیل ته لیګی چه تا باندے د گورنمنټ قرضه ده۔ که مهرباني ورسره اوشی، د دے خلقو سره خصوصاً مونږه دا نه وایو چه په دے صوبه کښې که د دے نه څه تکلیف وی په هیلتھ سائډ باندے یا Sanitation side باندے، هغه بیا هر څه چه کوی خو ورسره ورسره زما به دا تجویز وی چه هغه خلق چه چا دا ورکوتے ورکوتے فیکټرئ په کورونو کښې یا په انډسټریل ایریاز کښې لگولے دی، دوئ ته دِ متبادل روزگار ورکړے شي که چرته کیدے شي۔ لکه زمونږه هغه بل رور اوونیل چه پنجاب او سندھ کښې هم دا شے شته۔ په پوره ملک کښې دِ کوی خو ورسره ورسره دِ دوئ ته دا مراعات ورکړے شي۔ یو سړے دے، هغه فیکټری جوړه کړے ده نو هغه ته دِ حساب اوکړے شي چه د دا څومره نقصان دے، گورنمنټ ته د هغے نقصاناتو، د هغه خلقو د نقصاناتو ازاله اوکړئ چه چا ته زیات تکلیفات دی۔ د دے نه به دا خلق سړکونه ته را اوځی او دوئ به په دومره زیات تعداد باندے را اوځی، دے گورنمنټ ته به دا تکلیفات وی۔ په هغه ورکوتے فیکټرئ کښې ورسره ورسره تقریباً د پنډره بیس نه اونیسه ترسو پورے لیبر هم کار کوی او دے بندش سره هغه ټول لیبر به هم بیروزگاره شي۔ زمونږه نور رونړه به هم په دے باندے بحث کوی نو زما دا گزارش دے چه د هغے خلقو چه د چا د پلاسټک فیکټرئ دی، هغوی ته د څه خصوصي توجه ورکړلے شي او چه چرته گورنمنټ داسے اقدام اونکړی، د دوئ خو هره یوه فیصله داسے ده لکه چه چاره نے راخستے وی او د سړی نه هغه گردن وهی۔ نو لږ دِمهرباني اوکړی او د دے خلقو خیال دِ اوساتی۔

جناب قائمقام سپیکر: تھینک یو جی۔ جناب نوابزادہ محسن علی خان صاحب، صوبے کے اقتصادی معاملات کے حوالے سے بحث میں حصہ لیں۔

نوابزادہ محسن علی خان: مہربانی جی، شکریہ۔ جناب سپیکر صاحب! صوبہ سرحد میں صنعت کاری جو ہے، پچھلے کئی سالوں میں اس معزز ایوان میں بہت سی تجاویز بھی پیش کی گئی ہیں اور ہر سال ہم اس موضوع پر بحث کرتے ہیں۔ تجاویز اور قراردادیں بھی پیش کرتے ہیں اور قراردادیں پاس بھی کرتے ہیں اور کسی بھی قرارداد پر صوبائی حکومت یا وفاقی حکومت کی طرف سے کچھ بھی عملدرآمد نہیں ہوتا۔ میں صرف یہ گزارش کرونگا کہ آنریبل منسٹر انڈسٹری صاحب بیٹھے ہوئے ہیں، شکر ہے یوسف ایوب صاحب بھی آ گئے ہیں، ان سے بھی میری گزارش ہو گی کہ ----------

جناب قائمقام سپیکر: وہ آپ کے بڑے نزدیک آ گئے ہیں۔

نواب زادہ محسن علی خان: آ گئے ہیں اسلئے جناب سپیکر صاحب، کیونکہ وہ بھی ایک Industrialist ہیں اور ان کے حلقے میں زیادہ تر انڈسٹریز لگی ہوئی ہیں۔ حطار انڈسٹریل اسٹیٹ جو کہ ہری پور کا حصہ ہے، زیادہ تر انڈسٹریز جو بند پڑی ہوئی ہیں، وہ حطار انڈسٹریل اسٹیٹ میں ہیں۔ (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: آپ ان کے اور نزدیک آ گئے ہیں۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! سب سے زیادہ صنعتیں اگر بند ہوئی ہیں تو وہ حطار انڈسٹریل اسٹیٹ میں بند ہوئی ہیں جو یوسف ایوب کے حلقے میں ہیں۔ وہاں پر آج جناب سپیکر صاحب، ستر فیصد صنعتیں بند پڑی ہیں۔ جناب سپیکر صاحب! منسٹر صاحب اٹھ کر اس کی تردید کر دیں اور ہمیں یہ بتائیں کہ حطار میں کتنے کارخانے لگے ہوئے ہیں اور کتنے یونٹس چل رہے ہیں اور کتنے بند پڑے ہیں؟ یہ ہمیں اس معزز ایوان میں Figures دیں۔

جناب حبیب اللہ خان کنڈی (وزیر صنعت): جناب سپیکر صاحب! سر ------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Let me finish first. (Laughter/ Interuptions).

Mr. Acting Speaker: Please.

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! It is not a question of just one industrial estate. یہاں پر سلیم خان نے گدون انڈسٹریل اسٹیٹ کی بات کی۔ گدون میں انڈسٹریل اسٹیٹ ہے، حطار میں ہے، پشاور میں جمرود انڈسٹریل اسٹیٹ، کوہاٹ میں

ہیں، جگہ جگہ پر انڈسٹریل اسٹیٹ بنے ہوئے ہیں جناب سپیکر صاحب لیکن صوبہ سرحد میں کوئی بھی انڈسٹریل اسٹیٹ صحیح معنوں میں کام نہیں کر رہا ہے۔ انڈسٹریل اسٹیٹ بنائے گئے ہیں۔ لوکوموٹو فیکٹری کے پیچھے انڈسٹریل اسٹیٹ بنایا گیا ہے، آج یہ پوزیشن ہے وہاں جناب سپیکر صاحب، کہ وہاں پر آپ کو بجلی کا کنکشن نہیں مل سکتا۔ میں دعوے سے کہتا ہوں کہ لوکوموٹو فیکٹری کے پیچھے جو نوشہرہ رسالپور میں انڈسٹریل اسٹیٹ بنایا گیا ہے، میں دعوے سے کہتا ہوں کہ ---------

وزیر بلدیات: سر! وہ انڈسٹریل اسٹیٹ ابھی تک بنا نہیں ہے بلکہ بن رہا ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ اتنے بے چین کیوں ہیں؟ آپ کو بڑا موقع ملے گا جواب دینے کا۔

Minister for Local Government: Sir! because he names me that's why I wanted to clarify.

Mr. Acting Speaker: Personal explanation?

وزیر بلدیات: Personal explantion ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: تو پھر کہہ دیا کریں ناں، ورنہ اسفندیار سے کوئی Guidance لیں، آپ کے کزن بڑے قابل ہیں۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Janab Speaker Sahib! if the honourable Minister would keep his back side on his seat, he would understand what I am trying to say and let the Minister who concerned, answer: پرابلم یہ ہے جناب سپیکر صاحب، کہ لوکوموٹو فیکٹری کے پیچھے رسالپور انڈسٹریل اسٹیٹ ہے -----

Minister for Education: Mr. Speaker Sir! this must be expunged.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Why don't you like his backside?

جناب قائمقام سپیکر: آپ کس کو Expunge کرانا چاہتے ہیں ہاں جی؟

Minister for Education: Back side, Sir.

Minister For Local Government: Sir! the honourable Member did not get his back side to the Assembly for a few days, so he is

covering up one week, he has lost, that is why he is making this irresponsible statement. (Laughter).

Mr . Acting Speaker: You wanted to be expunged from the Assembly but I am not the Election Commission.

نوابزادہ محسن علی خان، جناب سپیکر صاحب! رسالپور میں انڈسٹریل اسٹیٹ بنی ہوئی ہے۔

What the Minister is referring to Mr. Yousaf Ayub Khan? Is the Export Processing Zone, which is under construction --------

Mr. Acting Speaker: E.P.Z.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: The E . P . Z , that is under construction. What I am saying is the existing Industrtial Estate in Risalpure behind the Locomoto factory, which is already existing. You can not get an electrical connection in that Industrial estate, because the Grid does not have sufficient power avilable. Would the Minister deny this on the floor of the House? Because if he does, then I am puting up it in a Privilege Moiton. I have got it in writing from WAPDA.

Mr. Acting Speaker: You put him on gallows.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker sir! ---- (Laughter)

Minister For Eduction: This is a ruling, Mr. Speaker Sir?

Mr. Acting Speaker: This is just a suggestion.

نوابزادہ محسن علی خان، جناب سپیکر صاحب! ----------

Mr. Acting Speaker: Humble suggestion.

نوابزادہ محسن علی خان، خزانہ شوگر مل Recently privatized کی گئی ہے۔ Very Government got out of the <---- ----> شکر ہے کہ good, you privatized a unit. investment, but now the entire gas pipe line from Charsadda Sugar Mills has been diverted to Khazana. The entire gas pipe line has

been diverted, under who's order, under who's paying this expense and why this has been done and who has been facilitated from this? Sir! these are the questions which have to be asked. My humble request to the honourable Minister is, because the Minister of Industries has remained an Industrialist himself, he has been an Industrialist and he understands what I am saying. Today, the Industries Minister, Janab Speaker Sahib, has no power in his hands what-so-ever, as far as the Frontier Industries Minister is concerned, he can do nothing as far as Industries go in this Province and he has proved it. He has proved it, because he has old Industries, he had two industries which he was unable to run, being an Industrialist Minister, which had to be put into liquidation. He was the Industries Minister in 1985. He knows it that having been Industries Minister, he was not able to put his own industries on its feet.

جب وہ اپنی ہی صنعت نہیں چلا پائے' اس کے باوجود کہ وہ صنعت کے وزیر 86-1985 میں رہ چکے ہیں تو یہاں دوسروں کی صنعتوں کو کیسے چلائیں گے؟

جناب قائمقام سپیکر: اس کے ساتھ اس وقت کے فنانس منسٹر نے تعاون نہیں کیا تھا۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Janab Speaker Sahib! what will he be able to run other industries in this Province, Sir? Janab Speaker Sahib! My submission is that he is a honest man, he should be sincere to this House, he should be honest to this House and he should tell this House the clear postion and if this Provincial Assembly, as far as the field of industries is concerned, I am very sorry to use these words Janab Speaker Sahib, I am very sorry to use these words in this Assembly, but I am sorry to say that this Provincial Assembly, as far as industries in this Province is

concerned, is totally * +. It can do nothing. It has been able to do nothing in the last, it has been doing nothing in the last. Eversince I used no foul language.

Mr. Acting Speaker: Somebody should point it out.
میرا خیال ہے کوئی پوائنٹ آوٹ کرے گا لیکن کسی نے نہیں کیا، تو میں کہتا ہوں کہ یہ آپ کے الفاظ جو ہیں، جو آپ نے اس ہاؤس کے متعلق دیئے ہیں، وہ Expunge کریں۔

وزیر بلدیات ، جناب سپیکر صاحب ! Nawabzada Sahib should not get excited on these things, ایسی چیزیں ہاؤس میں نہیں کہنی چاہئے۔

جناب قائمقام سپیکر ، آپ معمولی معمولی باتوں پر اُٹھتے ہیں کہ Expunge کریں اور اتنی اہم بات انہوں نے کہہ دی اور کسی نے پوائنٹ آوٹ نہیں کیا۔

نوابزادہ محسن علی خان ، جناب سپیکر ! میں نہایت افسوس سے کہتا ہوں کہ You are the person who has been the biggest victim of this.

Mr. Acting Speaker : Yes.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: You are the person, who has been a biggest victim of this.

Mr. Acting Speaker: Again I have the respect for this House.

وزیر صنعت ، Sir! let him contiune so that the answar is finished یہ تو بات نہیں ہے ناں کہ He should finish his speach and then we will give answer.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: And you know, how many times you have approached from your seat, how many times you approached in this House, you have raised these things. What has been done? Which Government has been able to put away your problems? Have any Government been able to do it? Is this not * +

---

*+ بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کیا گیا۔

Sir?

Mr. Acting Speaker: The Government or the House.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: What you call it then. Do you want to say that it is the inability of this House? You want to say it is the helplessness of this House?

وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر صاحب! I am on a point of order. آپ نے وہ Unpleasant words expunge کیے تھے۔ اب یہ پھر ثابت کرنا چاہتے ہیں کہ

جناب قائمقام سپیکر، میں نے دوبارہ Expunge کر دیئے ہیں، میں نے دوبارہ Expunge کر دیئے ہیں۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: I have not called him * +. I have called House is * +. (Laughter).

Mr. Acting Speaker: Please, if you use those words again, I will order you to sit down.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: O.K, sir.

Minister for Local Government: Sir! you will have to throw him out of the House. (Laughter)

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir! there is nothing wrong with that words, you are very --------

Mr. Acting Speaker: It is nothing wrong with that words, if you use it in some other pretext, not for the Assembly, nor for this august House.

وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر صاحب! یہ Regular habit میں ہے کہ کبھی Back کبھی + * ' This should be expunged now, Sir, this is not good.

چونکہ یہ ---------

---

*+ + + + بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کیا گیا۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! ممبران کی بے بسی اور عاجزی کی باتیں درحقیقت بیان کرنی چاہئیں۔ ممبر جو بے بس ہیں، عاجز ہیں -------

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر! مجھے بتایا جائے کہ ---------

جناب احمد حسن خان: جو اس حکومت کی وجہ سے کام کرنے کے قابل نہیں ہیں۔ یہ حقیقت ان کو بیان کرنے دیں۔

جناب قائمقام سپیکر: شائستہ زبان استعمال کریں۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! یہ بات ان کو کیوں بُری لگتی ہے؟

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل ممبر صاحب! شائستہ الفاظ استعمال کریں، اس ہاؤس کا ایک احترام ہے اور اس احترام کو قائم رکھنا چاہئے۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! The question is why should we be ashamed to acknowledge the facts? مجھے یہ بتایا جائے جناب سپیکر صاحب، That as far as Industries is concerned, what can the Provincial Government do? CBR is controlled by the Ministry of Finance, Government of Pakistan, whereas all income tax, duties, excise duties, sales tax are in their control. All SROs, which are issued by the Central Board of Revenue, are in their conrtol. What is in your control? The only thing in your control was that you could give some relief as far as electricty was concerned. جو پچیس فیصد کچھ سالوں کیلئے آپ نے دی ہے۔ آپ نے کہا تھا کہ ہم تین فیصد یا دو فیصد Rebate دیں گے In interest, وہ بھی آپ نے کچھ سالوں کیلئے دی۔ اس کے علاوہ آپ مجھے یہ بتائیں جناب سپیکر صاحب، کہ To pick up the Industries in this Province, حکومت کے پاس کوئی ایسی تجویز ہے؟ اگر یہ تجویز ہے جی کہ ہم وفاقی حکومت سے درخواست کریں گے تو وفاقی حکومت نے آپ کو بہت دفعہ جھنڈا دکھا دیا ہے، وہ تو آپ کو کچھ دینے کیلئے تیار نہیں ہیں۔

وزیر بلدیات: جناب سپیکر صاحب! With your permission, محسن علی خان کچھ چیزیں ایسی پوائنٹ آوٹ کر رہے ہیں Where we have genuine problems.

میں یہ ریکویسٹ کرونگا کہ کچھ Suggestions بھی دے دیں ' If he has some things in minds, it's good to speak for the problems.

جناب قائمقام سپیکر: تھینک یو، تھینک یو، پلیز۔

Mr. Acting Speaker: Thank you, thank you. Please.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sahib! the point is this, why does not the Provincial Government follow the pattron of Ireland? وہاں پر، ایک تجویز دے رہا ہوں، آپ سن لیں، آپ نے تجویز مانگی ہے تو میں آپ کو تجویز دے رہا ہوں، جناب سپیکر صاحب، What they have done in Ireland? In Ireland, what they have done, is this Janab Speaker Sahib, in the Industrial Estate to encourage people to come and set up Industries in Ireland, what they have done is, the infrastrucsture, the civil structure which is required for a factory to be put up, is provided by the Government itself. In other words, if you want to set up a unit in Ireland, you go there, the Government will give you a building, it will be just a straight hall, nothing allotment, it gives you a straight hall. It's alright. You bring in the rest of the equity, مطلب یہ ہے کہ کم سے کم we give you the building free of cost. They are giving you 40 to 50 % in your equity.

وزیر بلدیات: جناب سپیکر صاحب! یہ بتائیں جی کہ وہ پیسے کہاں سے لائیں تاکہ آدھی بلڈنگ ہم بنا دیں؟

جناب قائمقام سپیکر: یوسف صاحب! آپ بار بار مداخلت کر رہے ہیں۔ Let him -------- finish his speech and then

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! I can not understand the philosophy behind the Minister. Am I supposed to tell him where he should be getting the money from? If I have to tell, him, then tell him to come on this side and we will all go on the

other side. They should come here, let us go there and then we will show our strength. I am not going to tell him how things should be done. He should be competent enough and able enough to do it himself. جناب سپیکر صاحب! آپ یہ دیکھیں کہ ہمایون سیف اللہ نے بالکل صحیح پوائنٹ آوٹ کیا ہے کہ افغان ٹرانزٹ ٹریڈ، Afghan Transit Trade, all trade, which is being done from the Frontier by road to Afghanistan, all duties or export rebates have been finished. Why?

This is my question to the honourable Government that they should explain to us as to why the Federal Government has withdrawn all export facilities to Afghanistan transit from the NWFP by road, why, when the same facility is allowed to Lahore when they export by road to India? Why should Punjab have a facility which can go to India, which is your enemy? Look at the border violations going on, daily it is being showing on television in the propaganda, daily is being showing on the television and every political party has condemned it. Every single political party has condemned the violations of the Indians on the LOC and yet the Government of Pakistan allows free trade by road to India and they are giving full rebate and right next to you have Afghn-istan and from Frontier. کوئی بھی صنعت ہو فرنٹیئر میں، چاہے وہ ہری پور میں ہو، چاہے وہ پشاور میں ہو، چاہے اس کی Location کوہاٹ ہو، بنوں میں ہو وہ اگر By road export کریں تو ان کو کوئی مراعات نہیں مل سکتی ہیں، ان کو کوئی Duty rebate نہیں مل سکتی ہے۔ I would like to know and I would like the Government to give me an answer, why this indifference? Just because to oblige one 'Sharif family' that they want to export sugar to India and they give themselves rebate? Is this the answer to the question, just because they have got sugar

Mills and they want to export sugar to India and they take full rebate on it? Janab Speaker Sahib! at last people in this Province are asking questions, people wants to know why? The

خو دا خو نه ده جی people are getting tired and frustrated and fed up.

You چه

just allow the government to get away with every thing. Today, you see Janab Speaker Sahib, you owned a Ghee Industry, G. M Khan owned a Ghee industry, Ghee industries in this Province have been closed down. What has been done by the Government for their revival? Nine Ghee industries in this Province have been shut down, what has the Governement done for their revival? Has not the Government spent the money on that, have not they been given loans, have not those loans were to be paid back, have not people lost their jobs in the employment? What is the Government doing about it? Is not Ghee an essential item? Is it not a food item? Janab Speaker Sahib! all these issues, and can not this Ghee be exported from frontier to Afghanistan? Don't they require Ghee there? I just want to say Janab Speaker Sahib, what are we doing? What is this honourable House doing? Either this House should appoint a very high powered committee, let the Minister be the Chairman of the Committee, let the Members be equal, the Government members should be there, let it be people who know some thing about industries. Let Yousaf Ayub be there, let Humayun Saifullah be in it, some those people be in it who

ایسی کوئی understand the problem and come out with suggestions.

That there must be some. تجویز نکال کر لے آئیں جناب سپیکر صاحب

solution. Today in this

Province all that is happening, is that industry has been shut down and since there has been flour shortage in the Province for the last two years, what has

Whichever district you drive ' آج آپ جائیں جناب سپیکر صاحب it resulted? through,

you will see at least five to six flour mills mushrooming up. What is it going to result? It results in that problem for the Government that all these mills,

- یہ سب بیٹھ جائیں گی. either the existing mills or these new mills, Because the Government will not have thē quota to give them.

there تو جناب سپیکر صاحب Already they do not have quota to give. should be some planning, some initiative has to be taken on behalf

میری of Government and some sense of realization has to come in. That he should take this thing درخواست ہے آنریبل منسٹر سے

seriously. He should visit all these industrial estates, first of all being the Minister for indistries. I think in the last three years, I know he was not Minister for industries in the last three years but ever since he has been the Minister for industries and I do not think, he has visited a single industrial estate. I do not think he has held a meeting.

Mr. Acting Speaker: He has visited so many industrial estate abroad.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir! he is a lucky man. I do not think he has held a single meeting so far Janab Speaker Sahib, in his tenure as Industries Minister calling all the industrialists in Hattar, he has not called all the industrialists in the Peshawer industrial estate. He has not called all the industrialist in Kohat industrial

estate, he has not asked any body what

problems people are facing. میری یہ گزارش ہے ان سے کہ مہربانی کر کے

Take this issue seriously, this province is in a very serious

industrial crisis. Thank you.

Mr. Acting Speaker: Thank you. Janab Minister for Industries, Commerce, transport and mineral resources, the great Habibullah Khan Kundi.

جناب حبیب اللہ خان کنڈی (وزیرصنعت): مهرباني- پختون یم جی- ننے دا Topic چه کوم دے جی، دا ډیر اهم Topic دے- دا صرف د صنعتکار سره تعلق نه لری، دا هر سړے چه په دے صوبے کښې اوسی، هغه سره تعلق لری، که هغه کسان دے، که هغه محنت کش دے، که هغه انډسټریلسټ دے او که هغه اکانومسټ دے، هر سړی سره تعلق لری- دا مسئله چه کوم ده، دا د نن نه نه ده، دا د لسو کالو نه ده- دے صوبه سرحد کښې د انډسټریز دا پرابلم چه کوم دے، دا شاته د شلو دریشو کالو نه دے او دا مونږه همیشه په دے هاؤس کښې Discuss کړے دے، همیشه مو دوئ ته تجویزونه ورکړی دی خو دا مسئله هم هغسے ده چه څنګه مخکښے وه- د دے وجے ډیرے دی- زما ملګرو خو ډیرے خبرے او کړے- اول خو زمونږ دا بد قسمتی ده چه مونږ د ټولو نه آخر ته پراته یو او Location disadvantage مینځ کښې یو ډیر غټ رکاوټ دے چه مونږه ستره سو کلومیټر لرے پراته یو- بیا زمونږه مارکیټ بالکل نشته جی- خلق وائی چه پنجاب هم د پورټ نه لرے دے لیکن د هغوی مارکیټ دومره لوئے دے چه هغوی هر څه چه جوړوی، هم هغلته Consume کیږی- دلته چه مونږ څه جوړوو، واپس ئے پنجاب ته اوړو نو دلته Cost of production هم ډیر زیات شی- زمونږ پرابلمز ډیر زیات دی- زه به د ګدون په حواله کښې، چونکه زما د ملګرو ډیر Concern د ګدون په حواله کښې دے، ګدون Incentives specified industries د پاره جوړ شوے وو- مونږ چه یو کوته یو سړی ته نیسو نو څلور کوټے خان ته نه نیسو؟ دا د Quick buck یو سړی Specified industries د پاره جوړ شوے وو- دلته هر سړی

نے جوړوله، هغه منډه راوهلے ده چه بهنی دا Incentives دی، لوټ مار شروع دے چه مونږه پکښ حصه واخلو۔ جناب سپیکر صاحب! حکومت هم ډیر د غیر ذمه دارئ کار کړے دے، د تیر وخت حکومت۔ زه به اول تاسو ته .اووایم چه دا نو انډسټریز ولے بند شوے د فرنټیئر د غوړو والا؟ ولے چه د هغه وخت ـــ حکومت ,Just to win over one or two Members اووه Sanctions د غوړو د مل ورکړل او په تیس میل باندے مخامخ فیکټری ورته ولاړه ده۔ هغوی به په دغه غوړو باندے فُل ډیوټی ورکوله او هغوی بغیر ډیوټئ امپورټ کول۔ دغه وجه ده چه پینځو روپئ کلو باندے فرق راتلو او دا انډسټریز ټولے تباه شوے۔ دغسے موم بتئ پنجاب والا ---------

Mr. Acting Speaker: The difference was eight rupees per kilo.

وزیرِصنعت، سر! د موم بتئ کارخانے نے جوړے کړے۔ یو موم بتی به نے د دے روسټرم هومره جوړوله، دغه به نے ونیل چه دا د موم بتو دغه دے، بیا به نے هلته یوړے او هلته به نے ماتے کړے Just to save duty and taxes on that. بیا به نے گوجرانواله کښ ماتے کړے او بیا به نے ترینه وړے وړے موم بتئ جوړے کړے۔ Sir! these adversely affected our industry. دے مونږ تباه کړو چه دا Quick buck جوړوو۔ دریم دا افغان ټرانزټ چه کوم دے، Massive smuggling, it killed local industry. تاسو۔ اوس۔ لاړ۔ شئ۔ د کارخانو بازار ته، هلته دومره رش وی نو زمونږ انډسټری به څنګه هغے سره مقابله کوی؟ زمونږ انډسټری به څنګه چلیږی چه تاسو ته ټوټه پیسټ ارزان ملاویږی، تاسو ته صابن ارزان ملاویږی د انګلینډ والا، ته به دا خپل انډسټری څنګه چلوے؟ نو زمونږ پرابلمز ډیر زیات دی۔ دا خو پرابلمز دی او زما خیال دے چه هر ملګرے په دے پوهه دے۔ زه به وایم چه موجوده حکومت څه کړی دی او څه کول غواړی؟ محسن علی‌خان صاحب دا ټهیک اوونیل چه پراونشل ګورنمنټ Depend کوی په فیډرل ګورنمنټ باندے، ټول هغه فیډرل ګورنمنټ سره دی لیکن زه به دا خبره اوکړم چه موجوده حکومت یو ټاسک فورس جوړ کړے وو Under the Chairmanship of

یو — هغه — او – former Industries Minister, Yousaf Ayub Khan
سی بی آر او منسٹری آف فنانس ته استولے دے۔ Comprehensive report
هغوی به نے وئیلے دی چه کم از کم څه نه څه اوکړئ۔ چه کوم مو
Withdraw کړل، هغه Incentives څکه Withdraw شول چه هغه غلط
Incentives وو، هیڅ Incentives نه وو۔ د دے څانے کارخانے خو نے بندے
کړے بیا پنجاب ولے بندولے؟ دے مینځ کښ مرکزی گورنمنټ اووئیل چه
دا Incentives واخلئ نو هغے د پاره یو خو نے دا وئیلی دی چه مونږ ته To
off set location disadvantage څه نه څه Incentives راکړئ او څه نه څه
مراعات راکړئ کم از کم 15 % چه د دغه نورو خایونو نه کم نه وی۔ د گدون
انډسټریل اسټیټ د پاره او د ټول صوبه سرحد د پاره نے هم غوښتے دی۔
بجلئ کښ واپډا ته نے Request کړے دے او چیف منسټر صاحب، اسحٰق
ډارسره او گوهر ایوب خان سره نے خبره کړے ده چه دیکښ کم از کم که
50 % نه راکوی نو 25 % چه ضرور راکړی۔ (تالیاں) چه کومو
کارخانو باندے Arrears دی، خواه د ایکسائز دی، خواه د بینکونو دی، د
هغوی د پاره نے فیډرل گورنمنټ ته Request کړے دے چه دا دِ په
Instalments کښ شی، دا Investers دِ نه Harrass کوی، دا پکړ دهکړ د نه
کوی او دوئ سره د سم Out of court کښینی او فیصله د اوکړی۔ دا دوئ
ته په Easy instalments کړئ چه دا کارخانے اوچلیږی۔ ورسره ورسره نے
دا هم Request کړے دے چه د Working capital دوئ ته Aproval ورکوئ
او داسے Available کړئ لکه اوس خیبر بینک، PICIC او اوس آر ډی ایف
سی دلته انشاء الله روان دے۔ د هغوی کار به دا وی چه هغه به Working
capital ورکوی۔ یو بله خوشخبری دا ده چه ډهائی سو ملین په پراونشل
گورنمنټ، ډهائی سو ملین به ډی ایف آئی ورکوی، یو Revolving fund
دلته جوړوؤ۔ انشاء الله دے میاشت یا دوه کښ به هغه اوشی خو چیف
منسټر صاحب به د هغے اعلان کوی۔ چه هغه Working capital ورکړی
دے Sick units او Closed units ته چه هغه اوچلی۔ نو حکومت د خپل
بساط مطابق خپله Try کوی چه دا په Track باندے روان کړی۔ چیف منسټر

صاحب یو دی- او لیکلے دے فنانس منسٹر ته او پرائم منسٹر ته او هغوی ته نے دا ونیلی دی چه یو کمیشن جوړ کړئ چه هغه د Sick او Closed industries په NWFP کښې تحقیقات اوکړی او د هغے Revival د پاره څه قدم واخلی- سی ایم صاحب یو بل لیټر لیکلے دے فنانس منسټر ته او یو Meeting نے ورسره کړے دے او پرون یو Meeting شوے دے او هغے کښې نے دا Request کړے دے چه مونږ ته د دے ګډون چه کوم مراعات دی، دا زر تر زره راکړئ- چه کوم Request نے مخکښې کړے وو، هغه نے بیا کړے دے او خاصکر دا اوس چه محسن علی خان اوونیل، د روډ اجازت دے افغان ټرانزټ- ته ، نو ، هغے ، د ، پاره ، Federal Government has agreed to allow certain items to be exported through land route.

Mr. Acting Speaker: Without drawbacks or with drawback, this is a problem.

وزیرصنعت، د هغے لا Details نه دی راغلے خو پرون یو Meeting شوے دے او هغے کښې هغوی Agreement کړے دے۔

Mr. Acting Speaker: Mohsin Ali Khan has mention --------

وزیر قانون و پارلیمانی امور، سر! اورنگزیب خان کو بھی کسی جگہ بٹھا دیں تاکہ ان کا بھی منہ بند ہو جائے، ان کی تسلی ہو جائے۔

جناب قائمقام سپیکر، لاءمنسٹر صاحب ایسا کریں کہ آپ ان کے ساتھ بیٹھ جائیں-

جناب محمد اورنگزیب خان، میں نے صرف یہ کہا تھا کہ آپ نے ---------

وزیر قانون و پارلیمانی امور، میں اسلئے نہیں بیٹھ سکتا کہ ان کے بنچز الگ ہیں-

جناب قائمقام سپیکر، نہیں، ایسا نہیں ہے۔ آپ کے کئی منسٹرز اپوزیشن کے ساتھ بیٹھے ہیں- میری گزارش یہ ہے کہ ----------

وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر! میری گزارش یہ ہے کہ ان کو کچھ عرصہ کیلئے ڈپٹی سپیکر بنا دیں تاکہ ان کو تھوڑا سا وزیروں کی طرف سے --------

جناب محمد اورنگزیب خان، جناب سپیکر! مجھے نہ وزارت کی اور نہ ڈپٹی سپیکر بننے کی خواہش ہے۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! دوئ هسے وخت ضائع کوی- مونږ ته به د

کنډی صاحب د دے تقریر بیا طاؤس خان ترجمه کوی څکه چه مونږ پرے نه یو پوهه شوی۔ (قہقہے) داوخت ډیر زیات پکار دے جناب سپیکر۔

وزیرصنعت، سر! محسن علی خان یوه خبره اوکړله چه حطار انډسټریل اسټیټ کښې چه څومره انډسټریز دی، څومره Closed دی؟ نو دو سو باره انډسریز دی، په دیکښې Sixty nine close دی او 143 چالو حالت کښې دی او ټهیک ټهاک چلیږی۔ ګدون کښې د ټولو نه زیات بند دی، 219 industries دی، 129 بند دی او 90 چلیږی۔ پشاور انډسټریل اسټیټ کښې 187 انډسټریز دی، 51 بند دی او 136 چلیږی۔

جناب قائمقام سپیکر، په مردان کښې؟

وزیرصنعت، مردان، هغه سمال انډسټری ده، هغه به هم درکړم۔ بغیر د الائیډ نه نور ټول چلیږی۔ (قہقہے)

Mr. Acting Speaker: Wrong statement, privilege can be moved.

وزیرصنعت، نو، جناب سپیکر صاحب، د پراونشل ګورنمنټ نه چه څومره کوشش کیدے شی، او زه محسن علی خان سره بالکل اتفاق کوم چه بالکل یو کمیټی جوړه کړئ، ولے چه دا په یو بل باندے، چه زه هلته کښینمه نو زه به د دنیا جهان تنقید اوکړم خو چه یوه جامع پالیسی جوړه کړو، ولے چه دا د صوبے مسئله ده، دا زمونږ د ټولو مسئله ده، نو زه بالکل وایم چه په دیکښې یو ښه ښکلے کمیټی به جوړه کړو، بی بی ورله چیئر پرسن جوړه کړئ یا ورله محسن علی خان به چئیرمین کړو، مونږ به ورسره کښینو او مونږ هر قسم تعاون ته تیار یو، چه څومره امداد کیدے شی او څه غواړی، مونږ به ټول Out of the way خو او دوئ سره به امداد کوو To put industry on track. (تالیاں)

جناب قائمقام سپیکر، آنریبل منسٹر نے بڑی اچھی تجویز دی ہے لیکن انہوں نے خود بتایا ہے کہ جناب یوسف ایوب صاحب کی نگرانی میں ٹاسک فورس کی کمیٹی بنی تھی، انہوں نے Recommendations کیں اور دو سال ہو گئے ہیں تو ان Recommendations کا کیا ہوا؟ آپ نے کہا کہ ہم نے خط لکھے ہیں، کمیٹیاں بناتے

جائیں گے یا تو مظفر محمود کمیٹی بنی تھی، یہاں چودھری سجاد کمیٹی بنی تھی، Pay کمیٹی بنی تھی ------

جناب یوسف ایوب (وزیر بلدیات): سپیکر صاحب! If I am allowed, وہ جو کمیٹی بنی تھی تو Sartaj Aziz Sahib was the Finance Minister at that time کچھ عرصہ پہلے، بم بلاسٹ سے پہلے کی بات تھی، اس وقت سرتاج عزیز صاحب نے ہمارے ساتھ، جیسے کہ ہماری رپورٹس گئی تھیں کہ Locational disadvantage جو % 20/25 ہے نہ صرف گدون بلکہ پورے صوبے کو جو ہے، اس کو کوئی ایسا Facilitate, as Mohsin Ali Khan said, ہمیں Request فیڈرل گورنمنٹ کو ہی کرنی پڑتی ہے اور وہ صرف صوبہ سرحد کا، Even Punjab has to do the same، سندھ میں یہی Situation ہے، بلوچستان میں بھی یہی ہے As far as the Industryes Department is concerned تو ان کے ہاتھ میں تو Directly کچھ نہیں ہے۔ یہ Recommendations گئی تھیں، They agreed in principle, بم بلاسٹ ہو گئے، Sanctions لگ گئیں تو اس کی وجہ سے، کل اس سلسلے میں میری -------

جناب قائمقام سپیکر: اپ کس بم بلاسٹ کا حوالہ دے رہے ہیں؟

Minister for Local Government: Sir, please. That report was sent, — Facts and figures - سب - نے - ہم - سے professional Chartered Accountant لئے تھے ایک ایک انڈسٹری کے، It had gone to the CBR Chairman, the then CBR Chairman پرائیویٹ سیکٹر سے کوئی آدمی آیا ہوا تھا He, in principle, had agreed to it. کل اسی سلسلے میں غالباً چیف منسٹر کی اور اسحاق ڈار صاحب کی اسلام آباد میں میٹنگ تھی - If they agree with our proposals, ہماری جو Problems ہیں تو I am sure it will be reflected in the comming Budget, let us hope, دعا — کریں کہ وہ چیز ہو جائے۔ سپیکر صاحب! میں ایک بات یہاں کرنا چاہتا ہوں۔ صوبوں کا انڈسٹری کیلئے کیا کام ہوتا ہے؟ ایک اچھا Atmosphere دینا۔ ہمارے یہاں کافی Problems تھے، بڑی Cronic قسم کی۔ آپ ہسٹری دیکھیں، یونیٹز تھیں، چارسدہ، مردان، نوشہرہ میں بڑی بڑی Heavey انڈسٹری Unfortunately unions کی وجہ سے بالکل Colapse کی گئی ہیں۔ اللہ کا فضل ہے کہ آج وہ چیز کافی حد تک کنٹرول ہوئی ہے۔ ایک اچھا Infrastructure دینا۔ آپ پنجاب کے کسی انڈسٹریل اسٹیٹ میں جائیں،

شیخوپورہ' لاہور جہاں بھی ان کے ہیں تو اللہ کا فضل ہے' ہمارے ایس۔ڈی۔اے کے جو
انڈسٹریل اسٹیٹس ہیں۔ They are in much better condition, much better.
سوئی گیس دینی ہوتی ہے' پانی دینا ہوتا ہے' بجلی دینی ہوتی ہے' اچھے روڈز دینے
ہوتے ہیں' یہ Facilities ہوتی ہیں۔ پھر جو ملازم ہوتے جو ان انڈسٹریز میں کام کرتے
ہیں' ان کو اچھا Atmosphere دینا' اچھی Facilities دینا' ورکرز ویلفیئر بورڈ کے تحت
آج سارے صوبے میں ہر جگہ لیبر کالونیاں بن رہی ہیں' ان کے بچوں کیلئے اور ان کے
Families کیلئے ۔ ہاسپیٹلز ۔ There are schools coming up, so I think, what
the Provincial Government should do and which this Government is
doing, because there are over 1.5 billion rupees کی سکیمز ۔صرف ۔ ورکرز
ویلفیئر بورڈ کی آج ہمارے صوبے میں جاری ہیں اور وہ صرف ورکرز کو Facilitate کرنا
اور Industrialists کو ایک اچھا Atmosphere provide کرنے کیلئے ہے۔ ہمارا جو
فرض ہے' وہ ہم پورا کر رہے ہیں۔ جیسے حبیب اللہ خان نے کہا ہے کہ
Disadvantages تو ہمیں ہیں اور وہ تو ہمیشہ رہیں گے' Locational disadvantage
تو ہمیں ہمیشہ رہے گا ,Unless خدا کرے کہ ہمارے پڑوس میں افغانستان کا جو پرابلم
پڑا ہوا ہے' یہ اگر حل ہو جاتا ہے تو ہمیں ایک بہت بڑا Plus point advantage ہو
سکتا ہے۔ I mean جو ذمہ داریاں صوبائی حکومت کی ہیں' وہ باقاعدہ طور پر میرے خیال
میں گورنمنٹ Realise کرتی ہے اور اس کو باقاعدہ طور پورا کرتے ہیں اور نہ صرف صوبہ
سرحد کی حکومت' آپ پنجاب جائیں' وہاں انڈسٹری ڈیپارٹمنٹ کے پاس کون سی ایسی
ایکسٹرا چیز ہے جو ہمارے پاس نہیں ہے یا بلوچستان یا سندھ میں All the Idustries
Departments in all the four Provinces are the same. Our job should
be and is to facilitate the industrialists, the traders and the
agriculturists اور جو لوگ کاروبار کرتے ہیں' ان کو Facilitate کرنا' ان کو ایک
اچھی Environment provide کرنا' اللہ کے فضل سے' اگر آپ پچھلے اڑھائی سال کا
ریکارڈ دیکھیں تو ورکرز ویلفیئربورڈ کی مد میں' When we took over میرے خیال میں
دس یا بارہ کروڑ روپے کی سکیمز پورے صوبے میں چل رہی تھیں' آج وہ ڈیڑھ ارب روپے
سے زیادہ صرف ورکرز ویلفیئر بورڈ کے سلسلے میں اس صوبے میں سکیمز سینکشن ہو چکی ہیں
اور ان پر کام ہو رہا ہے۔ تو If we put all these things together, eventually

it always helps providing a better atomsphere.

جناب قائمقام سپیکر۔ آنریبل ممبر، نوابزادہ محسن علی خان صاحب نے آنریبل منسٹر فار انڈسٹری کی دو انڈسٹریز کا حوالہ دیا کہ وہ Liquidation پر چلی گئی ہیں۔ ایک طرف آپ کوشش کرتے ہیں Rehabilitation کی اور دوسری طرف نہایت تیزی سے Liquidation کے Process ہو رہے ہیں تو Rehabilitation after liquidation کا تو کوئی فائدہ نہیں ہو گا تو Can not you stop this liquidation process?

Minister for Education: Janab Speaker Sahib! are you referring to the House as a Chairman of the Committee or some thing?

جناب قائمقام سپیکر۔ No بھئی۔ منسٹر فار انڈسٹریز ------

Minister for Education: I know but, or is it a supplementary question? (Interruption)

Mr. Acting Speaker: I was referring, my question was to Mr. Habibullah Kundi, not to Yousaf Ayub.

Minister for Local Government: Speaker Sahaib! if I am allowed.

اگر آپ کی طرف سے اجازت ہو۔ آپ جو بات کر رہے ہیں This does not actually concern the Provincial Government, you know that, it concerns the DFIs and the Banks. اور Sick industries کا جو پیکج پرائم منسٹر، نواز شریف صاحب نے اپنی حکومت کے شروع میں دیا تھا اور جس کے چیئرمین ہمارے مردان کے ایم این اے، نسیم الرحمان صاحب تھے، ان کے تحت کافی ساری انڈسٹریز کو کچھ نہ کچھ ریلیف ملا ہے And I think مجھ سے زیادہ آپ کو پتہ ہے، You were in that process, میٹنگز ہوئی تھیں ------

آوازیں: ان کو کیسے پتہ ہے؟

وزیر بلدیات: ان کو پتہ ہے۔ Because he knows every thing about Industry. مجھ سے کم از کم سو گنا زیادہ He is experienced in these things اور اس کے تحت اچھی خاصی Factories revive ہوئی ہیں۔ دیکھیں، Bannu Sugar Mills was revived because of that package, it was sold, becuase of

that package ورنہ اس کی Liability تو میرے خیال میں ستر یا پتہ نہیں کتنے کروڑ ہوگئی تھی۔ اس پیکج کے تحت اس کی Viability ہوئی ہے' ایک Buyer آیا' اس نے خرید لی اور آج وہ اسے چلا رہا ہے۔ اسی طرح اور کافی انڈسٹریز ہیں تو That was a package, I think that was the most a Federal Government could do, --- was that package جس کے تحت کافی انڈسٹریز Revive ہوئی ہیں۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir! I think --------

Mr. Acting Speaker: Honourable Nawazada Mohsin Ali Khan.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: With your permission, Sir, I think the Minister for Industries in his reply, which is quite vague, I must say Janab Speaker Sahib, because as far as Afghan Transit Trade is concerned, he was unable to tell us exactly that what is the position? Whether the duty draw-backs have been given or not being given? My submission is that the Provincial Government, although it does not have direct, the range powers in its hands to take decision as far as the Federal Government taxation policy is concerned, but at the same time Janab Speaker Sahib, it is the prime responsibility of the Provincial Government to ensure and protect all industries in this Province. It is the responsibility of the Provincial Government, irrelevant, whether they have direct access to the Federal Government in influencing them on taxation proposals or not. My submission is that the figures which were given by the Minister, I do not want to challenge on the floor of the House, I can very easily ask that how many industrial plots have been given in Hattar Industrial Estate? You have given a figure of two hundred and sixteen, I know there are far more plots in two hundred and sixteen in Hattar Industrial Estate. I do not want to go into the technicalities, I would request him that this is an issue,

which is of great importance, this is an issue which is affecting not only industrialists but it is affecting employment very badly in the Province. It is industrialist, it is employment and it is over all, as the Minister for Local Government said, it is the question of environment and atmosphere. If you can not creats employment, a further unemployment is created due to close of industries. It will create a very unhealthy atmosphere and it will create law and order situation, it will create a lot of other problems and it will create problems for the Government. My humble submission is that just for writing letters to the Prime Minister of Pakistan, just for writting letters to the Federal Finance Minister, is not going to resolve the issue. It is so a process, yes, but it is not resolving the issue. Committees which have been made, Task Force, which Mr. Yousaf Ayub chaired, the proposals were given for twenty five percent in electricity rebate, which has not been done. It was a proposal, the day it is implemented, we will say it has been done. So far, all the efforts have brought forth no fruit. My request to them is to please get serious about it and before the Budgét, before the Budget, come out with a package which is going to do some thing to revive the industrial harmony in this Province.

<u>Mr. Acting Speaker</u>: Thank you. Mr. Ahmad Hasan Sahib.

<u>جناب احمد حسن خان</u>، جناب سپیکر صاحب! مخکښ هم ما په خنګلی حیات یو ډیر اهم ضمنی سوال کولو خو تاسو هغه Questions' Hour ډیر زر ختم کړو، لاړیٔ. انشاء الله چه بیا موقع راشی نو په هغے کښ به ئے اوکړم۔ اوس Request دا دے چه دا کومه ایډیشنل ایجنډا چه راغله، د دے پیش نظر صبا له به د روټین ایجنډا بټوله چلول ډیره زیاته مشکله وی ځکه چه یو ډیر اهم آئټم په ایجنډا باندے راغلے دے چه هغه د صوبے په مفادو کښ دے۔ لهٰذا په دے

سلسله کښې به زما دا درخواست وی، که تاسو د هاؤس نه تپوس اوکړئ او هاؤس اجازت درکړی چه صبا Questions' Hour اونکړئ خکه چه دا Question خو زمونږ بیا هم راتلے شی او مونږ غواړو چه په دغه یو اهم آئټم باندے خبره اوشی نو دا به ډیره زیاته ښه خبره وی۔ خکه چه دوه بجو ته قراردادونه هم پیش کول دی او بیا د ایجنډے نور آئټمز باندے هم خبرے کول دی نو زما په خپل خیال دا به مناسب وی او حکومت ته به شاید په دے باندے اعتراض نه وی۔

جناب قائمقام سپیکر: میرے خیال میں تو ٹریژری بنچز کو تو کوئی اعتراض نہیں ہوگا کہ کل ہم Questions' Hour نہ لیں -------

وزیر بلدیات: ایریگیشن کے پانی کا جو مسئلہ تھا --------

جناب قائمقام سپیکر: چونکہ وہ ایڈمٹ ہوا ہے تو ------

وزیر بلدیات: ٹھیک ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: اچھا جی۔ چونکہ ہم نے کل کیلئے Questions تقسیم کر دیے ہیں تو میں اس کے ساتھ یہ بھی ہدایت کرتا ہوں کہ یہ Questions جو ہیں' یہ Lapse نہیں ہوں گے اور آئندہ کسی تاریخ پر دوبارہ ان کو پیش کیا جائے گا۔ تو کیا ہاؤس میرے ساتھ Agree کرتا ہے؟

آوازیں: ہاں۔

جناب قائمقام سپیکر: میں اب کل ساڑھے نو بجے صبح تک کیلئے ہاؤس کو Adjourn کرتا ہوں۔ Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس 10جون 1999بروز جمعرات ساڑھے نو بجے صبح تک کیلئے ملتوی ہوگیا۔)